

Meerjarenbegroting 2024-2027

gemeente
son en breugel

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Algemene inleiding	5
Proces van kadernota naar begroting	5
Vertrekpunt kadernota	5
Programma 1. Interne en externe dienstverlening	7
Programma 2. Sociale leefomgeving	12
Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving	25
Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	35
Paragrafen	44
Lokale heffingen	45
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	53
Onderhoud kapitaalgoederen	65
Financiering	70
Bedrijfsvoering	73
Verbonden partijen	75
Grondbeleid	90
Wet open overheid	92
Verplichte beleidsindicatoren	93
Financiële begroting	97
Overzicht van baten en lasten	98
Overzicht van baten en lasten per taakveld	100
Toelichting overzicht van baten en lasten	102
Analyse overzicht van baten en lasten	102
Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten	103
Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	104
Uiteenzetting van de financiële positie	105
Geprognoseerde balans	105
EMU-saldo	105
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	106
Overzicht van investeringen	107
Reserves en voorzieningen	109
Overzicht van reserves en voorzieningen	109
Toelichting op de reserves	111
Toelichting op de voorzieningen	117
Toelichting op de financiële positie	119
Eigen begroting raad	120
Bijlagen	121
Subsidieoverzicht	121

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2024 – 2027. Ten opzichte van de kadernota is de financiële situatie voor 2024 verslechterd. Dat komt vooral door de stijging van de salariskosten die doorbelast worden in de kosten van jeugdzorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Bij het indienen van de kadernota was de exacte omvang van de kostenstijgingen nog niet helder en daarom resulteert dat in 2024 in een tekort op onze begroting.

Algemene uitkering onzeker

In 2025 ontvangen we van het Rijk een hogere algemene uitkering dan komend jaar. Echter, het Rijk is voornemens om de financieringssystematiek van de algemene uitkering aan gemeenten vanaf 2026 te wijzigen. Het gevolg is dat gemeenten vanaf 2026 (het ravijnjaar) te maken krijgen met een korting op de algemene uitkering. De Vereniging van Nederlandse gemeenten is in gesprek om deze verlaging van tafel te krijgen.

De Tweede Kamer pakt dit onderwerp op na de komende verkiezingen. Wij houden uw gemeenteraad over deze ontwikkelingen op de hoogte.

Lichte stijging gemeentelijke belastingen

De lokale belastingen bestaan voor onze inwoners uit afvalstoffenheffing, rioolheffing en voor eigenaren van een koopwoning de OZB.

Uw raad heeft op 21 september 2023 besloten om het serviceniveau van de afvalinzameling door Blink in 2024 aan te passen. Daardoor is de stijging van de tarieven beperkt gebleven. Voor een eenpersoonshuishoudens stijgt het tarief met € 0,36 cent naar € 267,00. Het tarief van meerpersoonshuishoudens stijgt met € 8,88 naar € 334,68.

De rioolheffing stijgt in 2024 met € 10,00. Dat is conform de afspraken die met uw raad zijn gemaakt voor het Programma Water en Riolerings 2023-2027.

Het OZB-tarief is alleen geïndexeerd (inflatie) met het indexpercentage vanuit de macro economische verkenning van de septembercirculaire 2022. Deze is 5,2%.

Samen werken aan de toekomst

We weten op dit moment niet wat er met de algemene uitkering vanuit het Rijk gaat gebeuren en of de prijzen nog verder stijgen. Dat betekent dat we bij alles wat we doen, we er vanuit moeten gaan dat we minder kunnen besteden. We blijven daarom samen met uw raad kritisch kijken naar de prioriteiten.

We staan lokaal voor flinke uitdagingen, zoals de uitbreiding van het aantal woningen, het blijvend zorgen voor een stevig (financieel) vangnet voor inwoners die dat nodig hebben, onze centrumontwikkeling, het opstellen van een verkeers- en vervoersplan en het toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen. Daarnaast hebben we te maken met externe factoren waarop we geen (directe) invloed hebben. Bijvoorbeeld de regionale bereikbaarheidsvraagstukken, de oorlog in Oekraïne en de toenemende migratiestroom.

Ondanks de financiële onzekerheden, hebben wij er alle vertrouwen in dat we die uitdagingen samen met u aankunnen en verder kunnen bouwen aan de toekomst van onze gemeenschap.

Algemene inleiding

Proces van kadernota naar begroting

Het proces van de kadernota naar de begroting bestaat uit drie delen, die een doorlopende lijn vormen.

Januari - juli 2023

Terwijl de laatste hand werd gelegd aan de jaarrekening 2022 hebben we in april en mei de voorbereidingen getroffen voor de kadernota 2024-2027. In deze kadernota is zo veel mogelijk vooruitgeblikt op de begroting 2024-2027. In de kadernota is ingegaan op autonome ontwikkelingen en nieuw beleid voor de jaren 2024 tot en met 2027. Daarnaast zijn de financiële kaders aangegeven voor de meerjarenbegroting.

Juli - november 2023

We hebben de kadernota 2024-2027 vertaald naar de op te stellen meerjarenbegroting 2024-2027. Dit is het boekwerk zoals dat nu wordt aangeboden, met alle programma's en paragrafen.

Vaststelling van de meerjarenbegroting 2024-2027 vindt plaats op 8 november 2023.

September - december 2023

In deze periode zijn we gestart met de voorbereidingen van de 2e bestuursrapportage 2023 over de financiële mutaties tot en met 31 augustus. De 2e bestuursrapportage wordt behandeld in dezelfde raadsvergadering als de begroting zodat de resultaten nog betrokken kunnen worden bij uw zienswijzen over de begroting 2024-2027. Met deze 2e bestuursrapportage zijn gelijktijdig de voorbereidingen gestart voor de jaarrekening 2023.

Vertrekpunt kadernota

Na het vaststellen van de kadernota 2024-2027 hebben er nog allerlei ontwikkelingen plaatsgevonden die van invloed zijn op de begroting. Hieronder een overzicht met een korte toelichting.

	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo voor kadernota 2024-2027	382.101	1.280.091	380.840	333.409
Resultaat kadernota 2024-2027	-394.371	-711.562	-399.571	-512.877
Begrotingssaldo na kadernota 2024-2027	-12.270	568.529	-18.731	-179.468
Meicirculaire	-20.797	-85.768	-83.588	757.502
Autonome ontwikkelingen	294.524	354.637	336.847	520.552
RB kostenbesparingen afvalinzameling	-39.374	-39.375	-39.377	-39.377
Nieuw beleid	-1.073.074	-706.765	-737.313	-720.153
Saldo meerjarenbegroting 2024-2027	-850.991	91.258	-542.162	339.056
Waarvan structureel	-357.709	507.164	-551.776	344.217
Waarvan incidenteel	-493.282	-415.906	9.614	-5.161

De mutaties ten opzichte van de kadernota betreffen:

Netto resultaat meicirculaire

Nadat de kadernota gereed was, verscheen de meicirculaire 2023. Het netto saldo van de meicirculaire is toegevoegd conform de memo meicirculaire 2023 die bij de kadernota behandeling voor de gemeenteraad beschikbaar was.

Autonome ontwikkelingen

Elk jaar worden de activa inclusief afschrijvingen, salarissen, indexering geactualiseerd. Dat geldt ook voor de reserves en voorzieningen, gesloten exploitaties en de OZB.

Dit is noodzakelijk omdat geplande investeringen later gereed zijn dan eerder geraamd. Er komen nieuwe investeringen bij, of geplande investeringen gaan niet door. Dit heeft invloed op de lasten die vanuit de activa drukken op de begroting.

De geraamde salarissen zijn aangepast aan de indexering en aan de formatie voor 2024-2027.

Raadsbesluit kostenbesparingen afvalinzameling

De raad heeft besloten om het serviceniveau en het happy hour voor de milieustraat aan te passen.

Dit heeft als gevolg dat de totale kosten voor de afvalinzameling dalen ten opzichte van 2023. Omdat de toegerekende btw gebaseerd wordt op de totale kosten van afval, heeft een verlaging van die kosten een nadelig effect op het resultaat.

Nieuw beleid

Na de vaststelling van de kadernota is gestart met het opstellen van nieuw beleid en dit moet toegevoegd worden aan de begroting. De totale kosten zijn als één bedrag opgenomen. Bij de programma's zijn de aanvragen onder nieuw beleid gespecificeerd en toegelicht mits de aanvraag groter is dan € 25.000.

Septemercirculaire 2023

De septemercirculaire 2023 is te laat verschenen om de gevolgen integraal in beeld te brengen en te verwerken in deze begroting. De gevolgen van septemercirculaire worden via een memo met de gemeenteraad gedeeld en verwerkt in de eerste begrotingswijziging.

Uitbreiding Bloktempel

Aan uw raad wordt gevraagd om in totaal € 326.054 aanvullend krediet te voteren voor dit project. Dit aanvullend krediet is, op € 50.000 na opgenomen in de meerjarenbegroting 2024-2027. De kapitaallasten hiervan worden daarom verwerkt via de 1e begrotingswijziging 2024.

Saldo Meerjarenbegroting 2024-2027

De gevolgen van de septemercirculaire 2023 en de structurele gevolgen van het extra krediet voor uitbreiding Bloktempel vormen de eerste begrotingswijziging 2024 en zijn in onderstaande tabel verwerkt.

	2024	2025	2026	2027
Saldo meerjarenbegroting 2024-2027	-850.991	91.258	-542.162	339.056
Septemercirculaire 2023	39.374	39.375	39.377	39.377
Extra krediet uitbreiding Bloktempel	0	-2.150	-2.128	-2.105
Begrotingssaldo na 1e begrotingswijziging	-811.617	128.483	-504.913	376.328
Onttrekking aan reserve vrije bestedingsruimte	811.617	0	504.913	0
Begrotingssaldo na 1e begrotingswijziging	0	128.483	0	376.328
Waarvan structureel	-318.335	544.389	-514.527	381.489
Waarvan incidenteel	318.335	-415.906	514.527	-5.161

Programma 1. Interne en externe dienstverlening

Inleiding

Dit programma gaat over de kwaliteit van onze in- en externe dienstverlening. De kwaliteit van onze dienstverlening uit zich in het gemak waarmee inwoners en ondernemers producten en diensten kunnen afnemen bij de gemeente en het gemak waarmee zij met de gemeente in contact kunnen komen.

We hanteren daarbij het uitgangspunt dat de klant kiest op welke manier hij contact met de gemeente wil hebben. Dat kan via het online portaal zijn, via e-mail, website, telefoon, sociaal media, per brief, via een baliebezoek of in een persoonlijk gesprek. Alle kanalen zijn beschikbaar en dat houden we zo. De mogelijkheden van onze digitale dienstverlening nemen toe, mede dankzij de invoering van het zaakgericht werken. De digitale dienstverlening wordt transparanter, gaat sneller en de mogelijkheden om in contact te komen met de juiste persoon zijn toegenomen. We zien dan ook dat inwoners voor steeds meer producten en diensten gebruikmaken van de digitale weg.

We kijken binnen dit programma niet alleen naar de dienstverlening zelf, maar ook naar de voorwaarden om kwalitatief goede dienstverlening te kunnen leveren. Is de capaciteit van onze organisatie op orde en in hoeverre dragen de werkwijzen van het gemeentebestuur en de medewerkers bij aan de kwaliteit van de dienstverlening? Is het besluitvormingsproces bijvoorbeeld transparant en begrijpelijk en zijn inwoners voldoende betrokken en geraadpleegd? En, hoe kunnen wij optimaal gebruikmaken van de deskundigheid en kracht die onze Son en Breugelse samenleving herbergt? De doelstellingen binnen dit programma richten zich daarom niet alleen op de dienstverlening zelf, maar ook op de mate van participatie en de wijze van organisatie.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Dienstverlening	1. Meer ondersteuning voor inwoners bij de digitale benadering van onze producten en diensten. 2. Betere mogelijkheden om contact met de gemeente te leggen door dienstverleningskanalen uit te breiden en op elkaar af te stemmen. 3. Optimalere processen met focus op doorlooptijden, wachttijd, verwerkingstijd en afhandeltermijn.
Participatie	4. Plannen en projecten komen in samenwerking met belanghebbenden tot stand. 5. Via de Jeugdgemeenteraad denken jongeren actief mee over het realiseren van plannen en leren zij hoe de lokale democratie werkt. 6. Inwoners, organisaties en ondernemers worden betrokken bij gemeentelijke plannen, en vinden onze beleids- en besluitvorming transparant en begrijpelijk.
Organisatie	7. De capaciteit van de gemeentelijke organisatie is op orde.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Informatiebeleid Dommelvallei	2021-2025	3 juni 2021	n.v.t.
Visie op Bestuurlijke Toekomst	onbepaalde tijd	18 juni 2015 en 02 november 2017	n.v.t.
Bestuursakkoord Samenwerken in, aan, voor, met Son en Breugel	2022-2026	7 juli 2022	n.v.t.
Beleidskader Integriteit 2015	onbepaalde tijd, vanaf maart 2015	26 maart 2015	n.v.t.
Visiedocument Persoonlijk en dichtbij	n.v.t.	12 juni 2012	n.v.t.
Visie op dienstverlening	n.v.t.	Commissie AZ 14 januari 2015	n.v.t.
Nota activering, waardering en afschrijving	n.v.t.	20 juni 2013	n.v.t.
Nota reserves en voorzieningen	n.v.t.	17 februari 2022	n.v.t.
Financiële verordening	n.v.t.	22 juni 2017	n.v.t.
Treasurystatuut	n.v.t.	2014	n.v.t.
Nota risicomanagement en weerstandsvermogen	n.v.t.	21 maart 2013	n.v.t.
Belastingverordeningen			

Wat gaan we ervoor doen?

Dienstverlening

1. Meer ondersteuning voor inwoners bij de digitale benadering van onze producten en diensten.

In 2024 zetten we actief in op de brede toegankelijkheid van burgerzakenproducten voor inwoners. We maken de website gebruiksvriendelijker en overzichtelijker. We gebruiken op de website eenvoudige taal op B1 niveau. We vergroten de vindbaarheid van de producten en vereenvoudigen de e-formulieren.

Met dit alles willen we het voor inwoners laagdrempeliger en eenvoudiger maken om gebruik te maken van onze digitale diensten.

Als een inwoner dat wenst, helpen we door samen een digitale aanvraag te doorlopen. De mogelijkheid om een product via persoonlijk contact aan te vragen blijft bestaan. Daarnaast werken we samen met het Informatiepunt Digitale Overheid in bibliotheek Dommeldal op het moment dat een inwoner vragen heeft over de digitale overheid.

Verder werken we aan de wettelijke verplichting om informatie over producten en diensten te ontsluiten via YourEurope.eu. in het Engels. Op deze manier vergroten we ook de digitale toegankelijkheid van de burgerzakenproducten.

2. Betere mogelijkheden om contact met de gemeente te leggen door dienstverleningskanalen uit te breiden en op elkaar af te stemmen.

- We onderzoeken het gewenste dienstverleningsniveau naar onze inwoners.
- We breiden de dienstverleningskanalen uit en we stemmen deze beter af op elkaar. Zo bieden we de inwoners meer mogelijkheden om contact op te nemen met de gemeente. Door integraal samen te werken, handelen we verzoeken efficiënter af, zijn we minder kwetsbaar en leveren we een kwalitatief beter product.
- In 2024 richten we ons op het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande dienstverleningskanalen telefoon, receptie en balie. We verbeteren zowel de kwaliteit van de dienstverlening naar de inwoners als de interne processen.
- We zetten een extra kanaal voor het verlengen van een rijbewijs: het digitaal aanvragen rijbewijs (DAR). Inwoners hebben bij de verlenging van hun rijbewijs de mogelijkheid om te kiezen voor een aanvraag aan de balie of een digitale aanvraag.

3. Optimalere processen met focus op doorlooptijden, wachttijd, verwerkingstijd en afhandeltermijn.

We verbeteren de processen doorlopend. Dit doen we met kleine aanpassingen in de dagelijkse bedrijfsvoering en door het uitvoeren van projecten. We zijn gestart met een kwaliteitsprotocol (Plan Do Check Act) voor alle burgerzakenprocessen. Voor de komende jaren richten we ons met name op de landelijke paspoortenpiek. Deze ontstaat door een verlenging van de geldigheidsduur van 5 naar 10 jaar. Om onze inwoners de komende jaren tijdig te kunnen voorzien van een nieuw reisdocument nemen we diverse maatregelen, waaronder het afhalen van documenten zonder afspraak en het beschikbaar stellen van DAR (Digitaal Aanvragen Rijbewijs). Het gehele maatregelenpakket wordt begin 2024 uitgewerkt en in gang gezet. Hier zijn vooralsnog geen extra kosten voor geraamd.

Participatie

4. Plannen en projecten komen in samenwerking met belanghebbenden tot stand.

Participatie van belanghebbenden bij plannen en projecten wordt steeds belangrijker. De samenleving en de wetgever vragen van ons dat we steeds meer in verbinding zijn. Dat is terug te zien in de Omgevingswet en de Wet versterking participatie op decentraal niveau.

De eerste wet stimuleert vroegtijdige inwonerbetrokkenheid. Het doel van de tweede wet is de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van de gemeente te vergroten. Zo is in die wet vastgelegd dat gemeenten de huidige inspraakverordening moeten aanpassen naar een participatieverordening. De Omgevingswet wordt per 1 januari 2024 ingevoerd. De Wet versterking participatie op decentraal niveau is in voorbereiding.

In Son en Breugel hebben we al veel aandacht voor participatie van belanghebbenden. Het proces om te komen tot een participatieverordening en participatiebeleid loopt. De komende periode gaat de gemeenteraad helder maken wat inwonerbetrokkenheid inhoudt en spelregels vastleggen over de mate en manier waarop inwoners en andere betrokkenen invloed krijgen bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het gemeentelijk beleid. Daarmee geeft de raad invulling aan de ambities uit het Bestuursakkoord 2022-2026.

Bij de totstandkoming van deze begroting was nog niet bekend welk proces college en raad hiervoor exact gaan doorlopen en wat de kosten van dat proces zijn. Dit volgt in een apart raadsvoorstel. Voor de continuïteit en begeleiding van collega's op dit onderwerp trekken we een medewerker Inwonerbetrokkenheid aan.

5. Via de Jeugdgemeenteraad denken jongeren actief mee over het realiseren van plannen en leren zij hoe de lokale democratie werkt.

Via de Jeugdgemeenteraad (JGR) betrekken we jongeren bij het werk van de gemeente. De JGR-leden leren hoe de democratie werkt en maken kennis met het werk van de gemeente en de gemeenteraad. Onderdeel van het leerproces is een excursie naar bijvoorbeeld het waterschap of het provinciehuis. Daarnaast werken de leden in werkgroepen aan zaken die zij zelf constateren en inbrengen. Zij proberen daarbij tot concrete oplossingen te komen. De JGR is ook actief bij activiteiten in het dorp (bijvoorbeeld 4 mei, Koningsdag en de Oliebollenparty).

6. Inwoners, organisaties en ondernemers worden betrokken bij gemeentelijke plannen, en vinden onze beleids- en besluitvorming transparant en begrijpelijk.

- In juli 2023 heeft de gemeenteraad een nieuw vergadermodel voor de gemeenteraad ingevoerd. Het gaat om een tweewekelijkse Politieke Avond op donderdagavond met demogelijkheid om onderwerpen en voorstellen informeren, adviserend, beeldvormend, oordeelsvormend of besluitvormend te bespreken. Dit vergadermodel moet in 2024 en verder leiden tot meer overleg- en inspraakmogelijkheden met en door inwoners. Waar nodig zal de raad tussentijds evalueren om het vergadermodel te optimaliseren.
- We starten in 2024 met de training Helder en bestuurlijk sensitief adviseren voor beleidsmedewerkers. Helder en in goed Nederlands schrijven blijft daarnaast een continu punt van aandacht.
- Voor meer informatie over inwonerbetrokkenheid verwijzen we u naar punt 4 van dit programma.

Organisatie

7. De capaciteit van de gemeentelijke organisatie is op orde.

Doorstart organisatie ontwikkeltraject

Het ingezette organisatie-ontwikkeltraject loopt door in 2024. In 2022 hebben we een plan vastgesteld, waarin o.a. de sturingsfilosofie en organisatiestructuur is vastgelegd. Begin 2023 zijn we gestart met de uitvoering die tot in 2024 zal doorlopen. Het doel is toe te werken naar een bestendige en stabiele organisatie waarin bestuurlijke opdrachten en ambities in evenwicht zijn met de mogelijkheden van de eigen organisatie en die van de gemeentelijke partners. Het doel is ook, een professionele organisatie waarin medewerkers zich veilig, betrokken en gewaardeerd voelen. Samenwerking in de breedte en participatie van inwoners krijgen hierbij bijzondere aandacht. Inmiddels is het managementteam ook weer volledig bemenst en werken we verder aan de professionalisering van de organisatie.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Dienst Dommelvallei

Dienst Dommelvallei is het samenwerkingsverband van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel. In deze dienst zijn de bedrijfsvoeringstaken financiën, belastingen, personeel & organisatie, informatievoorziening en planning en control voor de drie gemeenten ondergebracht. Daarnaast hebben de gemeenten Son en Breugel en Nuenen de taken met betrekking tot werk en inkomen en dienstverlening ondergebracht in de Dienst Dommelvallei.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 1	902	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	2.923	-415	-851	91	-542	339
0.1 Bestuur	1.777	1.722	2.113	2.063	1.946	1.946
0.2 Burgerzaken	981	890	996	996	996	996
0.4 Overhead	7.497	6.781	7.984	8.139	8.361	8.479
0.5 Treasury	94	72	-302	-291	-253	-249
0.61 OZB woningen	107	98	108	108	108	108
0.62 OZB niet-woningen	26	27	24	24	24	24
0.64 Belastingen Overig	28	77	30	30	30	30
0.8 Overige baten en lasten	12	1.485	679	1.201	1.301	1.390
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	-36	4	4	4	4	4
Totaal Lasten	14.312	10.740	10.786	12.366	11.974	13.067
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 1	1.145	116	39	39	39	4
0.1 Bestuur	205	0	2	2	2	2
0.2 Burgerzaken	261	207	218	218	218	218
0.4 Overhead	367	162	219	219	219	219
0.5 Treasury	155	128	124	118	112	107
0.61 OZB woningen	2.581	2.588	2.814	2.920	3.007	3.128
0.62 OZB niet-woningen	2.320	2.344	2.676	2.758	2.833	2.909
0.64 Belastingen Overig	0	10	10	10	10	10
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	26.905	26.521	28.745	30.097	28.883	29.660
0.8 Overige baten en lasten	0	150	150	150	150	150
Totaal Baten	33.939	32.226	34.997	36.532	35.474	36.406
Saldo (baten -/- lasten)	19.626	21.486	24.212	24.166	23.500	23.339

Nieuw beleid

Omschrijving	I/S	2024	2025	2026	2027
1. 1e bestuursrapportage 2023 Dienst Dommelvallei	S	30.407	30.733	30.665	30.736
2. Presentiegelden burgerleden	S	-13.870	-13.870	-13.870	-13.870
3. Extra formatie Wmo consulent	S	-78.000	-78.000	-78.000	-78.000
4. Facilitaire zaken	S	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
5. Dekking bijdrage bereikbaarheidsopgave	S	91.366	91.366	91.366	91.366
6. Bloembak bordes gemeentehuis	S	-3.667	-3.667	-3.667	-3.666
7. Wet Open Overheid	S	50.000	50.000	50.000	50.000
8. Brandweerkazerne	S	12.000	12.000	12.000	12.000
8. Duurzaamheidsopgave brandweerkazerne	S	0	0	-12.000	-12.000
Totaal		63.236	63.562	51.494	51.566
+/- is voordeel, -/- is nadeel					

1. 1e bestuursrapportage 2023 Dienst Dommelvallei

De 1e bestuursrapportage 2023 van Dienst Dommelvallei heeft structurele gevolgen. De belangrijkste ontwikkelingen zijn de nieuwe CAO afspraken en verlofsparen. De financiële gevolgen van de 1e bestuursrapportage en daarmee 2e begrotingswijziging van Dienst Dommelvallei worden hiermee verwerkt. In de kadernota 2024-2027 was dit al voor een deel verwerkt.

3. Extra formatie Wmo consulent

Voor het bereiken van de doelstellingen van onze organisatie is het belangrijk dat de gemeentelijke organisatie over voldoende personele capaciteit beschikt, zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin. Daarnaast is het belangrijk dat de medewerkers die dagelijks aan deze doelstellingen werken werkgeluk ervaren en behouden blijven voor de organisatie. Zoals in de begroting 2022 is aangekondigd, is er in 2022 onderzoek gedaan naar de maatregelen die daarvoor genomen moeten worden. In december 2022 hebben wij het organisatieplan vastgesteld dat als titel heeft meegekregen 'Stromen en meanderen, meebewegen met een veranderende omgeving'. Daarmee doelen we op de organisatieontwikkeling die enkele jaren geleden in gang is gezet en nog steeds lopende is. De benodigde personele capaciteit in relatie tot de ambities van onze gemeente is één van de uitwerkingpunten. In deze begroting stellen wij u voor om middelen beschikbaar te stellen voor het op orde krijgen van de ambtelijke capaciteit. In de vastgestelde kadernota 2024 is hiervoor al een voorstel opgenomen. In dat voorstel is de benodigde extra capaciteit voor het sociaal domein als PM post opgenomen. Inmiddels is duidelijk dat hiervoor 1 fte extra formatie nodig is. De financiële gevolgen daarvan bedragen structureel € 78.000.

4. Facilitaire zaken

Door inflatie is de prijs van drank en etenswaren gestegen. Daarnaast wordt er na corona weer meer op kantoor gewerkt. Daardoor zijn de facilitaire kosten gestegen.

5. Groeipad infrastructurele werken

Rijk en Regio hebben concrete afspraken gemaakt over een maatregelenpakket voor de schaa sprong en bereikbaarheidsopgave van Brainport. Voor de uitvoering ervan wordt van alle gemeenten in de MRE een bijdrage gevraagd. Het voorstel is om het groeipad infrastructurele werken hiervoor in te zetten als dekking waardoor dit budgettair neutraal is. De kosten hiervoor zijn vermeld in programma 3.

6. Bloembak bordes gemeentehuis

De gemetselde bloembak bij het bordes van het gemeentehuis verkeerd in slechte staat. Op diversen plekken is de koplaag los gelaten en zijn er op meerdere plekken scheuren ontstaan waardoor de bloembak zijn stabiliteit aan het verliezen is. Deze bloembak is tijdens de renovatie voor de hoofdbouw niet meegenomen. De bloembak is niet meer te repareren en zal in zijn geheel opnieuw moet worden opgebouwd. Het krediet hiervoor is bij de 2e bestuursrapportage aangevraagd.

7. Wet Open Overheid (Woo)

Voor de implementatie van de Woo ontvangt de gemeente structurele middelen vanuit het Rijk. In de begroting is hiervoor een structureel budget opgenomen. Uit dit budget worden o.a. de kosten voor de projectleider Woo, ICT en communicatie gedekt. Met de huidige inzichten kan het structurele budget met € 50.000 worden verlaagd.

Programma 2. Sociale leefomgeving

Inleiding

De sociale leefomgeving gaat over de gezondheid, het welbevinden en de ontwikkelmogelijkheden van onze inwoners. Goede voorzieningen voor inwoners en professionals zijn hiervoor belangrijk. Enerzijds bestaan voorzieningen uit ondersteuningsmogelijkheden voor individuele inwoners door hulp en (financiële) steun, anderzijds uit accommodaties, subsidies en bijeenkomsten/evenementen. Het programma heeft betrekking op alle inwoners als het gaat om preventie, gezonde leefstijl, ontwikkeling en ontmoeting. Specifiek richten we ons de komende jaren op de ontwikkeling van een jeugd- en jongerenbeleid. Het programma gaat daarnaast specifiek in op ondersteuning van kwetsbare inwoners met een concrete ondersteuningsvraag. Door een passend sportaanbod en een aanbod van kunst en culturele activiteiten kunnen onze inwoners zich ontwikkelen en ontplooien. Borging van het cultureel erfgoed en behoud van monumenten dragen daar ook aan bij.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Maatschappelijke participatie	1. We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren. 2. (De toegang naar) zorg en ondersteuning is laagdrempelig en efficiënt: klantgericht en op maat.
Ontmoeting	3. Son en Breugel kent een voldoende en gevarieerd aanbod van laagdrempelige ontmoetingsfuncties in de wijken, onder andere in de vorm van onderwijs-, sport- en verenigingsgebouwen. 4. We ondersteunen lokale initiatieven gericht op ontmoeting.
Jeugdigen	5. Goede voorschoolse voorzieningen en een erkend programma voor VVE (voor- en voerschoolse educatie) dragen bij aan een goede ontwikkeling van peuters en voorkomen onderwijsachterstand. 6. We hebben goede en goed bereikbare schoolgebouwen voor een optimaal en gedifferentieerd lokaal onderwijsaanbod. 7. Jeugdigen en hun ouders krijgen ondersteuning wanneer zij problemen ondervinden in opgroei- en opvoedsituaties.
Gezonde leefstijl	8. Met voorlichting en ondersteuning stimuleren we inwoners zo gezond mogelijk te leven.
Cultuur en erfgoed	9. Wij stimuleren de mogelijkheden voor inwoners om zich cultureel te ontwikkelen en te ontplooien en wij houden cultureel erfgoed en monumenten in stand.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Nota Kunst- en Cultuurbeleid 2017		7 november 2017	n.v.t.
Beleidsplan voorschoolse voorzieningen en voor-en voerschoolse educatie	vanaf 2020	4 juli 2019	n.v.t.
Accommodatiebeleid	n.v.t.	6 februari 2014	n.v.t.
Visie Sport en bewegen	vanaf 2014	6 februari 2014	n.v.t.
Cultureel Erfgoed gemeente Son en Breugel	2021 - 2030		
Uitgangspunten Participatiebeleid	n.v.t.	Commissie BZ 2 september 2014	n.v.t.
Verordeningen participatiewet	n.v.t.	18 december 2014	n.v.t.
Lokaal gezondheidsbeleid	2021-2024	17 december 2020	2025
Visie wonen met zorg	n.v.t.	29 augustus 2013	n.v.t.
Beleidskader Sociaal Domein	2023-2026	20 april 2023	n.v.t.
Jeugdbeleid Son en Breugel: (op)groei in een positief opvoedklimaat	n.v.t.	9 mei 2019	n.v.t.
Regiovisie Beschermd Wonen 2022-2026	2022-2026	29 maart 2022	2026

Wat gaan we ervoor doen?

Maatschappelijke participatie

1. We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren.

Maximale ondersteuning naar werk/dagbesteding

De gemeenteraad heeft besloten om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt maximaal te ondersteunen naar werk en activering. Als regulier werk niet mogelijk is, kan activering naast de uitkering een alternatief zijn.

Hiervoor werken we samen met de WSD. Vanuit het CMD zorgen we voor een maatwerkgericht aanbod van lokale werkgelegenheid aan onze inwoners. In 2024 zetten we doelgroepgerichte begeleidingsmethoden in voor de inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Waar nodig maken we gebruik van voorzieningen zoals werken met loonkostensubsidie, Beschut Werk of gespecialiseerde re-integratieondersteuning.

Lokaal samenwerkingsplan WSD

Met de werk- en activeringspartners in het CMD werken Dienst Dommelvallei en WSD ook in 2024 samen in het kader van het Lokaal Plan. Dienst Dommelvallei brengt met de aanpak werkdiagnose 'Aanzet' met inzet van werk, de ondersteuningsbehoefte in beeld. Om structureel meer aandacht te hebben voor de langdurige bijstandsontvangers, continueren we de inzet van een participatieconsulent. Ook ontwikkelen we nieuwe initiatieven. De WSD zet hiervoor meerjarig middelen in.

Gevolgen coronacrisis in goede banen leiden

Tijdens de coronacrisis waren extra overheidsregelingen van kracht. Na de Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers) werd de Bbz-regeling (Bijstandsbesluit zelfstandigen) in een vereenvoudigde vorm actief. Voor de Tozo-regeling verrichten we in verband met terugbetalingen (bedrijfskredieten) en verantwoording aan het Rijk nog werkzaamheden tot en met 2028.

Vergunninghouders kunnen zich zelfstandig redden in de (Son en Breugelse) samenleving

Dienst Dommelvallei voert de taken op grond van de Wet Inburgering (Wi2021) uit met betrekking tot beleid, coördinatie en uitvoering. Ook ondersteunt Dienst Dommelvallei vergunninghouders die onder de oude inburgeringswet vallen. We sturen op zelfstandige deelname aan de samenleving van de vergunninghouders in ons dorp, met een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP). Aan de hand van de brede intake begeleiden we de inburgeringsplichtige nieuwkomer bij hun inburgering.

Beschermd Wonen

De doordecentralisatie van de Wmo-voorziening Beschermd Wonen vindt niet eerder plaats dan 1-1-2026. Dit betekent dat de bestuurlijke afspraken met de gemeente Eindhoven tot die periode worden verlengd en dat Eindhoven verantwoordelijk blijft voor de uitvoering en de bekostiging van Beschermd Wonen. De uitgangspunten van in 2022 vastgestelde Regiovisie Doordecentralisatie Beschermd Wonen blijven gewoon van kracht. Met de regiogemeenten trekken we gezamenlijk op om tot een goed voorzieningenniveau te komen. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de spreiding van voorzieningen in de regio.

Overige meerjarige thema's

De meerjarige thema's dementie, mantelzorg en eenzaamheid zetten we door. In 2024 actualiseren we het beleid voor mantelzorg en passen het aan aan de behoeften van mantelzorgers zoals die uit het GGD-onderzoek naar voren zijn gekomen.

In het kader van het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) komen er extra middelen beschikbaar voor de aanpak van eenzaamheid.

Armoede

We blijven inwoners met een laag inkomen ondersteunen met tal van maatregelen en inkomensregelingen. Dit doen we met onze eigen regelingen en via intermediairs zoals Stichting Leergeld.

De nieuwe regeling voor energietoeslag is gestart in 2023 en voeren we deels in 2024 nog uit. Het is een belangrijk instrument om inwoners met een laag inkomen te ondersteunen.

De Armoederegisseur speelt een belangrijke rol bij de voorlichting en uitvoering van het armoedebelief. Onder andere door het geven van voorlichting en het verbinden van professionals en organisaties die voor deze doelgroep actief zijn. De functie van Armoederegisseur biedt een duidelijke meerwaarde en krijgt in 2024 een structurele invulling.

Welzijn op recept

Als onderdeel van een meer preventieve aanpak ontwikkelen we in samenspraak met de huisartsen het concept "Welzijn op recept". Dit wordt in andere gemeenten al succesvol toegepast. Huisartsen en Praktijkondersteuners verwijzen binnen deze aanpak inwoners met vragen op het gebied van welzijn en welbevinden actief naar het CMD. Het effect is dat huisartsen zich kunnen richten op strikt medische problematiek, en dat het CMD de inwoner kan begeleiden naar het bestaande aanbod van welzijnsvoorzieningen in het voorliggend veld. De LEVgroep is als partner bij deze aanpak betrokken.

Schuldhelpverlening

We bieden schuldhelpverlening aan inwoners die moeite hebben met rondkomen of (problematische) schulden hebben. Door samenwerkingsafspraken met woningcorporaties en energieleveranciers kunnen we dreigende schulden vroegtijdig signaleren en hierop handelen. Dit voorkomt in veel gevallen dat schuldensituaties uit de hand lopen.

Sociaal Noodfonds

Het Sociaal Noodfonds hebben we in het leven geroepen om inwoners die door onvoorziene omstandigheden in een financiële noodsituatie verzeild raken (bij voorkeur) éénmalig te ondersteunen. Dit zetten we in op het moment dat een inwoner op geen enkele andere regeling een beroep kan doen en is erop gericht om erger (zoals bijvoorbeeld een huisuitzetting of problematische schulden) te voorkomen.

2. (De toegang naar) zorg en ondersteuning is laagdrempelig en efficiënt; klantgericht en op maat.

Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD)

Als vervolg op het rapport van de rekenkamer, dat eind december is opgeleverd, hebben we een plan van aanpak voor de doorontwikkeling van het CMD opgesteld. Dit plan van aanpak is ook in 2024 de leidraad voor het doorvoeren van verbeteringen in het CMD.

Onafhankelijke cliëntondersteuning

Het traject voor de versterking van de onafhankelijke cliëntondersteuning (gestart medio 2022) ronden we medio 2024 af.

Commissie lokaal sociaal bemiddeling

De commissie lokaal sociaal bemiddeling hebben we in mei 2023 ingesteld en blijft gedurende een periode van (voorlopig) 2 jaar in stand. Afhankelijk van de bevindingen in de evaluatie nemen we een besluit over een eventuele verlenging van deze termijn.

Ontmoeting

3. Son en Breugel kent een voldoende en gevarieerd aanbod van laagdrempelige ontmoetingsfuncties in de wijken, onder andere in de vorm van onderwijs-, sport- en verenigingsgebouwen.

Ontmoeting in de wijk

Het is belangrijk dat onze wijkaccommodaties voldoen aan de huidige eisen en toekomstbestendig zijn. Dit geldt al voor het Dommelhuis en De Boerderij.

- De voorstellen voor de nieuwbouw van Braecklant (in combinatie met een gezondheidscentrum) zijn in een ver gevorderd stadium. Gestreefd wordt naar start van de bouw in de 2e helft van 2024.
- In 2023 hebben we opdracht gegeven aan HEVO om te komen tot een integraal IHP en een toekomstbestendig accommodatiebeleid. Dit wordt begin 2024 aan de raad ter vaststelling voorgelegd.
- In het kader van een toekomstbestendig accommodaties gaan we in overleg met de besturen van Braecklant, Dommelhuis en De Boerderij om de mogelijkheden voor samenwerking en afstemming om de exploitatie van deze verenigingsgebouwen te optimaliseren.

Sportaccommodaties

In het kader van Breugel Bruist leveren we in 2024 de nieuwe Bongerd op.

Voor de noodzakelijke aanpassingen aan sporthal De Landing hebben we een vijfjarenplan opgesteld dat loopt tot 2027.

4. We ondersteunen lokale initiatieven gericht op ontmoeting.

Ontmoeting draagt bij aan leefbaarheid

In 2024 vieren we Remember September op een grootschalige wijze.

De functie van subsidies

Wij ondersteunen initiatieven gericht op ontmoeting. Het subsidiebeleid ondersteunt bijvoorbeeld de vrijwilligersorganisaties. Hiermee stellen we deze organisaties in staat om op laagdrempelige wijze een aanbod te creëren voor sport, cultuur en ontmoeting. We gaan het subsidiebeleid in 2024 opnieuw tegen het licht houden en komen bovendien met voorstellen voor subsidiebeleid gericht op kunst en cultuur en evenementen.

Vrij toegankelijke dagbesteding

In Het Dommelhuis zijn we een pilot gestart voor inwoners die zonder indicatie van de dagbesteding gebruik willen maken. Door het aanbieden van een laagdrempelig aanbod kunnen we kwetsbare (oudere) inwoners eerder bereiken. Een deel van de doelgroep zal bestaan uit deelnemers met een lichte zorgproblematiek. Ondanks dat het gaat om lichte zorgproblematiek, kan de geleverde zorg en ondersteuning door de mantelzorger best belastend zijn. We evalueren de pilot begin 2024 en de uitkomst betrekken we bij de Kadernota 2024.

Jeugd en jongeren

5. Goede voorschoolse voorzieningen en een erkend programma voor VVE (voor- en vroegschoolse educatie) dragen bij aan een goede ontwikkeling van peuters en voorkomen onderwijsachterstand.

Peuteropvang en Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

In Son en Breugel zijn voor alle peuters goede voorschoolse voorzieningen beschikbaar.

- Wij subsidiëren de peuteropvang voor ouders die geen gebruik kunnen maken van de kinderopvangtoeslag van het Rijk.
- Voor peuters met een risico op een onderwijsachterstand hebben we een erkend aanbod van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) beschikbaar bij onze kinderopvangorganisaties. We stellen extra middelen beschikbaar om alle doelgroepkinderen een VVE plaats te kunnen aanbieden om ze een goede start te kunnen geven op de basisschool.

- In samenspraak met het CMD zetten we, waar nodig, (extra) kinderopvang in voor gezinnen die daar, om andere redenen dan een onderwijsachterstand, baat bij hebben. De Sociaal Medische Indicatie (SMI) is een vangnetregeling die gemeenten de mogelijkheid geeft om gezinnen tijdelijk financieel te ondersteunen in de kosten van kinderopvang als zij door bepaalde medische of sociale omstandigheden tijdelijk niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag. Door gezinnen financiële ondersteuning aan te bieden bij de opvang van hun kinderen, geven wij ouders de tijd en rust om te werken aan het herstel en het oplossen van problemen.
- Eind 2023 realiseren we een aansluiting bij de gezamenlijke monitor VVE van 11 regiogemeenten. Hiermee krijgen we meer inzicht, grip en sturing op de resultaten van VVE. Tevens krijgen we beter zicht op de effecten van VVE op de ontwikkeling van de doorgaande lijn van het kinderdagverblijf naar primair onderwijs. De gegevens uit deze monitor gebruiken we voor de bijstelling van ons beleid.

6. We hebben goede en goed bereikbare schoolgebouwen voor een optimaal en gedifferentieerd lokaal onderwijsaanbod.

Onderwijshuisvesting

Het leerlingenaantal in de wijken rondom basisschool De Ruimte en De Bloktempel loopt op. We hebben besloten om een uitbreiding te realiseren voor zowel basisschool De Ruimte inclusief kinderopvang en ook voor basisschool De Bloktempel inclusief kinderopvang. De planning is erop gericht om deze uitbreidingen in 2024 gereed te hebben.

De nieuwbouw van basisschool BuitensteBinnen wordt in 2024 opgeleverd.

Integraal Huisvestingsplan (IHP)

We zijn gestart met het opstellen van een nieuw Integraal HuisvestingsPlan (IHP) 2024-2028. Het huidige plan is aan vernieuwing toe en op het terrein van onderwijs en duurzaamheid zijn vele ontwikkelingen die actualiseren noodzakelijk maken.

Het IHP is een proactief middel voor onderwijshuisvestingsbeleid. In het plan conformeren de gemeente en schoolbesturen zich aan de vernieuwings- en verduurzamingsopgave van het onderwijsvastgoed.

Het IHP zorgt ervoor dat:

- Er strategische keuzes gemaakt kunnen worden vanuit gemeente en schoolbestuur, zowel op de korte als op de lange termijn.
- Het meerjarenperspectief afgestemd kan worden op het eigen (investerings-) beleid.
- Onderwijshuisvesting gaat aansluiten bij een breed beleidskader.

Stappenplan IHP

Bij de totstandkoming van het plan doorlopen we stappen met een afvaardiging van zowel gemeente als schoolbesturen. Parallel aan dit traject kijken we naar het Accommodatiebeleid. Daarbij kijken we ook naar de mogelijkheid om schoolgebouwen in te zetten voor andere maatschappelijke functies. Door deze twee trajecten te koppelen zetten we in op de vernieuwing, verduurzaming en verbreding van de totale gemeentelijke vastgoedportefeuille.

De verschillende stappen zijn:

1. Visievorming
Om te komen tot een gezamenlijke visie en beleidsuitgangspunten hebben we met alle schoolbesturen die actief zijn in Son en Breugel gesproken over de toekomst van onderwijshuisvesting. De uitkomsten worden vastgelegd in de 'Bouwstenen onderwijshuisvesting'.
2. Analyse
Voor iedere school in Son en Breugel is een kwalitatieve en kwantitatieve analyse uitgevoerd. Op basis van deze gegevens hebben we het scholenlandschap van de gemeente in kaart gebracht. Deze kaart hebben we verder aangevuld met alle overige maatschappelijke voorzieningen.
3. Scenario's
Op basis van de uitgevoerde analyses kijken we naar de mogelijke scenario's om het scholenlandschap in Son en Breugel te versterken én te verbreden. De scenario's per schoolgebouw gaan we in tijd zetten.

4. Financiën

Op basis van de keuzes die gemaakt zijn in de vorige stappen, stellen we meerjarige investeringsplanning op.

De financiële consequenties van dit vernieuwde IHP kunnen we nog niet meenemen in de begroting 2024.

7. Jeugd en jongeren en hun ouders krijgen ondersteuning wanneer zij problemen ondervinden in opgroei- en opvoedsituaties

Laagdrempelige (opvoed)ondersteuning

Dit blijft een speerpunt van ons beleid. We breiden het in 2024 uit met Kansrijke Start. Dit is een van de zogenaamde ketenaanpakken die in het GALA zijn opgenomen. In 2024 wordt de interventie Nu Niet Zwanger geïmplementeerd. Het prenataal huisbezoek wordt gecontinueerd en daarnaast verkennen we of we in Son en Breugel aan de slag kunnen met het programma Centering Pregnancy en BabythuisZorg.

Jongerenwerk

Het jongerenwerk heeft een belangrijke initiërende, verbindende, signalerende en ondersteunende functie. We zien dat de druk toeneemt op het jongerenwerk doordat er meer complexe problemen worden gesignaleerd. We gaan onderzoeken hoe we het jongerenwerk hier de komende jaren in kunnen ondersteunen en faciliteren, zodat het aanbod versterkt wordt en voor alle jongeren toegankelijk blijft.

Inkoop van jeugdzorg

Wij kopen specialistische vormen van jeugdzorg in via 'Een 10 voor de jeugd', een gezamenlijk met regiogemeenten ingerichte inkooporganisatie. Dit gaat via een zogenaamde open house constructie. Hierdoor kunnen aanbieders ieder jaar instromen.

Nauwe bestuurlijke en beleidsmatige aansluiting op deze inkooporganisatie is van belang, met name om te bereiken dat de zorg die langs deze weg ingekocht wordt, goed aansluit op de lokale vraag en ontwikkelingen die zich hier in voordoen.

Justitiële vormen van jeugdzorg en jeugdbescherming worden ingekocht via het samenwerkingsverband "21 voor de jeugd", een samenwerkingsverband van alle gemeenten in Zuidoost Brabant.

Gezonde leefstijl

8. Met voorlichting en ondersteuning stimuleren we inwoners zo gezond mogelijk te leven.

Lokaal Sportakkoord

In 2020 is het Lokaal Sportakkoord tot stand gekomen. Dit akkoord hebben we in 2023 herzien en m.i.v. 2024 is het nieuwe Sportakkoord van kracht. Voor de uitvoering daarvan is via het GALA een budget beschikbaar. In overleg met de Sportraad worden deze middelen voor de uitvoering van het nieuwe Sportakkoord ingezet.

GROZzerdam/Stap naar Gezonder

GROZzerdam heeft zich doorontwikkeld naar de brede beweging De Stap naar Gezonder. Een 60-tal organisaties in Zuid-Oost Brabant zijn hierbij aangesloten. De eerder geformuleerde doelstellingen dat in 2040 inwoners tenminste vijf jaar langer in goede gezondheid leven en dat hardnekkige gezondheidsverschillen met 30% zijn afgenomen blijven overeind.

Naast deze regionale beweging heeft het Rijk ingezet op een gezonde generatie in 2040. Daarbij zetten zij in op het verminderen van vermijdbare gezondheidsachterstanden. De focus ligt op kinderen met extra aandacht vanaf de eerste duizend dagen van een kind. Naast de focus op kinderen en jongeren richt de aandacht zich ook op volwassenen en op (het behoud van) de vitaliteit van het toenemend aantal ouderen. De volgende gemeenschappelijke doelen zijn benoemd:

- Terugdringen gezondheidsachterstanden;
- Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten;
- Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis;
- Een gezonde leefstijl;

- Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid;
- Vitaal ouder worden;
- Domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie infrastructuur.

Vanuit een ketenaapak worden deze doelen gerealiseerd. Daarbij zijn er specifieke middelen beschikbaar (SPUK) waarin de middelen voor het lokaal sportakkoord en combinatiefunctionarissen zijn geïntegreerd.

Samenwerking zorgverzekeraars

De samenwerking met zorgverzekeraars is geformaliseerd via het IZA (Integraal Zorg Akkoord). Daarin is bepaald dat de samenwerking tussen huisartsen, de GGZ (Geestelijke gezondheidszorg) en het sociaal domein versterkt dient te worden voor inwoners met psychische klachten. Daarbij wordt gekeken naar wettelijke en financiële mogelijkheden voor domein-overstijgende samenwerking. Daarnaast wordt ook de preventie vanuit de Zvw (Zorgverzekeringswet) en vanuit de gemeentelijke domeinen met elkaar verbonden.

Het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) geeft nadere invulling aan de afspraken die in het IZA zijn gemaakt over de regionale samenwerking tussen zorgverzekeraars en gemeenten op het terrein van gezondheidsbevordering en preventie en de inrichting van ketenaanpakken die meerdere domeinen beslaan: Wet publieke gezondheid, Wet maatschappelijke ondersteuning, Zorgverzekeringswet en Jeugdwet.

Met het GALA geven we uitvoering aan de afspraak in het IZA dat zorgverzekeraars en gemeenten uiterlijk 1 januari 2025 niet-vrijblijvende regionale samenwerkingsafspraken hebben gemaakt over gezondheidsbevordering en preventie.

Gezondheidsbeleid

Eind 2020 is het gezondheidsbeleid voor 2021-2024 vastgesteld.

Speerpunten zijn:

- leefstijlverbetering;
- druk op het dagelijks leven bij jeugd en volwassenen;
- sociale gezondheid.

Deze speerpunten zijn ingehaald door de regionale beweging De Stap naar Gezonder en het landelijk vastgestelde GALA. Binnen deze programma's wordt het lokaal gezondheidsbeleid verder vorm gegeven. Dit betekent dat wat we proberen zoveel mogelijk te realiseren binnen deze programma's en datgene wat daar niet binnen past binnen het lokaal gezondheidsbeleid uitvoeren als flankerend beleid.

Cultuur en erfgoed

9. Wij stimuleren de mogelijkheden voor inwoners om zich cultureel te ontwikkelen en te ontplooien en wij houden cultureel erfgoed en monumenten in stand.

De Cultuur Loper

Sinds een aantal jaren volgen de basisscholen het traject van De Cultuur Loper. Iedere school werkt daarmee onder professionele begeleiding aan een eigen (meerjaren)visie op cultuureducatie en de uitvoering daarvan. De looptijd is nu tot en met 2024. De scholen hebben de uitdrukkelijke wens om ook na 2024 verder te gaan met De Cultuur Loper. In 2024 moet worden besloten of de gemeente dit wil faciliteren in de vorm van een financiële bijdrage.

Culturele vernieuwing

In lijn met de Cultuurnota creëren we ruimte voor culturele vernieuwing. Hiermee spelen we in op nieuwe behoeftes. Met name culturele initiatieven voor jongeren (12-25 jaar) zijn een aandachtspunt. Om nieuwe initiatieven en projecten te faciliteren verwijzen wij initiatiefnemers actief naar onze (eenmalige) projectsubsidie. Daarbij is het mogelijk om deze subsidie ook in te zetten als cofinanciering, zodat aanvullende fondsen geworven kunnen worden. Onze maatschappelijke accommodaties staan ter beschikking voor kunst en cultuur.

Muziekonderwijs

We willen kinderen graag de kans geven om een muziekinstrument te leren spelen. Om dit te stimuleren subsidiëren we een deel van de kosten van muzieklessen. Met ingang van het cursusjaar 2023-2024 hebben we op basis van wensen van muziekdocenten en ouders de subsidieregeling muziekonderwijs iets aangepast. Er is in de nieuwe regeling geen verschil meer in het maximale bedrag tussen groepslessen en individuele lessen en de mogelijkheden voor het volgen van meerdere cursussen is verruimd.

Archeologie

Het Archeologiebeleid hebben we vertaald in alle ruimtelijke plannen en in het cultuurhistorisch beleidsplan (inclusief waardenkaart). Het is van belang dat het cultuurhistorisch erfgoed in brede zin, dus ook archeologie, voor onze gemeenschap veilig wordt gesteld, wordt ontsloten en bekend is bij een breed publiek. In Het Dommelhuis worden op diverse plekken archeologische vondsten tentoongesteld. Vondsten deels vanuit de gemeentelijke opslag (zoals de boomstampet) en deels georganiseerd vanuit de Erfgoedvereniging, gefaciliteerd door de gemeente.

Monumenten

De Monumentencommissie heeft tot taak het college te adviseren over aanwijzen, in stand houden en verbouwen van monumenten en waardevolle cultuurhistorische panden en objecten. Zij adviseert over het plaatsen van panden en objecten vanuit de potentiële monumentenlijst op de gemeentelijke monumentenlijst. Hiermee bouwen we geleidelijk een gemeentelijke monumentenlijst op. Naar verwachting draagt de Monumentencommissie ook in 2024 een aantal objecten voor voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst. Het college besluit over adviezen van de Monumentencommissie. Het subsidiebudget voor onderhoud aan gemeentelijke monumenten is verlaagd naar € 10.000,-. Er werd te weinig gebruikt gemaakt van het budget. We kijken opnieuw of er vanuit de potentiële monumentenlijst nieuwe monumenten aangewezen kunnen worden. We schenken speciale aandacht aan transparantie, communicatie en eenduidigheid van regels. Dit alles met het oog op aantrekkelijk maken van het aanwijzen van gebouwen tot gemeentelijk monument.

De gemeentelijke monumentencommissie wordt in 2024 samengevoegd met het ruimtelijk kwaliteitsteam (welstand) tot de zogenaamde commissie omgevingskwaliteit. Deze commissie is, voor gemeenten met rijksmonumenten, een verplichting vanuit de omgevingswet.

Commissie omgevingskwaliteit

Vanaf 2024 gaan we met een nieuwe gecombineerde welstand en monumentencommissie werken, de zogenaamde commissie omgevingskwaliteit. Aanvullend budget is nodig voor het aanstellen van een secretaris/beleidsmedewerker erfgoed.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Dienst Dommelvallei

- Dienst Dommelvallei voert voor de gemeente de sociale dienstactiviteiten (Participatiewet, Bijzondere bijstand, gemeentelijk sociaal fonds (gsf)) en inburgering vanuit het CMD uit. Ook wordt beleidsmatig op deze taakvelden de gemeente geadviseerd.
- Daarnaast ondersteunt Dienst Dommelvallei de CMD-dienstverlening in het Sociaal Domein richting inwoners (waaronder de hele administratieve ondersteuning en applicatie-inrichting).
- Dienst Dommelvallei zet samen met CMD partners (zoals WSD) zelf ontwikkelde methoden en aanpakken in naar werk en activering.

Gemeenschappelijke regeling WSD

WSD voert de werkgeversverplichtingen van de voormalige Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit voor de gemeente Son en Breugel. Daarnaast begeleidt WSD inwoners die in het kader van de Participatiewet ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk.

De gemeenteraad heeft besloten inwoners optimaal te ondersteunen naar werk en activering via WSD. Samen met Dienst Dommelvallei wordt voor deze ondersteuning gewerkt in ons CMD.

Daarnaast wordt projectmatig toegewerkt naar deze samenwerking via methoden en aanpakken. Met deze integrale werkwijze organiseren we gecombineerde CMD-ondersteuning van zorg en activering.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD)

De GGD Brabant-Zuidoost voert voor ons de (verplichte) taken van de Wet publieke gezondheid uit. Daarnaast ondersteunt ze de gemeente bij de invulling van hun (gezondheids)beleid, bijvoorbeeld via de vierjaarlijkse Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV). In 2024 wordt de nieuwe VT opgesteld. Deze documenten zijn voor de komende jaren mede de basis voor nieuw beleid alsook voor input voor de omgevingsvisie. Daarnaast is bij de GGD het meldpunt van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) ondergebracht.

10voordejeugd

Regionale inkoop samenwerking voor de inkoop van specialistische jeugdhulp, bestaande uit gemeente Helmond, Peelgemeenten (Deurne, Asten, Someren, Laarbeek, Gemert-Bakel), Dommelvallei+ (Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel, Waalre) en gemeente Veldhoven.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

De taakvelden bij het sociaal domein zijn met ingang van begrotingsjaar 2023 aangepast op landelijk voorschrift. Het gaat om een verfijning van de taakvelden om beter aan landelijke informatiebehoeften te voldoen.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 2	141	1.251	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	830	1.017	1.218	1.464	1.453	1.442
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	453	505	957	957	957	957
5.1 Sportbeleid en activering	241	179	271	271	259	187
5.2 Sportaccommodaties	780	854	807	1.107	1.098	1.088
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	480	420	587	453	435	453
5.4 Musea	1	7	7	7	7	7
5.5 Cultureel erfgoed	58	140	222	221	221	220
5.6 Media	417	455	75	37	37	37
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.348	2.103	3.843	3.684	3.664	3.592
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.116	1.336	767	747	747	747
6.3 Inkomensregelingen	4.169	4.276	3.786	3.766	3.766	3.766
6.4 WSW en beschut werk	845	875	791	763	740	691
6.5 Arbeidsparticipatieinstrumenten gericht op toeleiding naar werk	399	572	615	615	615	615
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	550	663	1.362	1.255	1.246	1.246
6.71A Huishoudelijke hulp (WMO)	0	1.140	1.437	1.619	1.431	1.430
6.71B Begeleiding (WMO)	0	704	690	690	690	690
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	297	286	286	286	286

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	296	245	245	245	245
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.559	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdzorg begeleiding	0	683	913	680	555	544
6.72B Jeugdzorg behandeling	0	669	744	744	744	744
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	185	443	443	443	443
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	297	415	415	415	415
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.609	0	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	894	800	800	800	800
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	419	450	450	450	450
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	27	37	37	37	37
6.74C Gesloten plaatsing	0	56	-4	33	33	33
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	2	2	2	2	2
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	15	2	2	2	2
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	17	0	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	0	210	247	247	247	247
6.82B Jeugdreclassering	0	38	4	4	4	4
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	242	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	757	736	907	924	919	884
Totaal Lasten	21.014	21.321	22.929	22.971	22.547	22.304
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 2	740	923	607	737	737	737
4.2 Onderwijshuisvesting	174	173	196	196	196	196
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-12	81	20	20	20	20
5.1 Sportbeleid en activering	51	0	85	85	73	0
5.2 Sportaccommodaties	133	134	138	164	164	164
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	84	98	135	135	135	135
5.5 Cultureel erfgoed	8	10	26	26	26	26
5.6 Media	15	0	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.419	430	496	470	458	406
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	5	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	2.989	3.381	3.193	3.193	3.193	3.193
6.5 Arbeidsparticipatieinstrumenten gericht op toeleiding naar werk	0	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	3	0	0	0	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	186	186	186	186	186
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	126	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	9	0	74	74	52	0
Totaal Baten	6.740	5.419	5.154	5.286	5.239	5.063
Saldo (baten -/- lasten)	-14.273	-15.902	-17.774	-17.685	-17.307	-17.241

Nieuw beleid

Omschrijving	I/S	2024	2025	2026	2027
1. Ontvangst Sim-subsidie voor instandhouding oude kerktoeren en oude raadhuis	S	15.875	15.875	15.875	15.875
2. Dotatie Sim-subsidie aan voorziening groot onderhoud	S	-15.875	-15.875	-15.875	-15.875
3. Wegvallen huurinkomsten Genovevastraat	S	0	-25.326	-25.326	-25.326
4. Uitgaven Jeugdbescherming	S	-23.923	-23.923	-23.923	-23.923
5. Kwartalsubsidie Veilig Thuis	S	-497	-497	-497	-497
6. Lagere kosten voor Jeugd Verblijf (incl.) behandeling	S	206.211	206.211	206.211	206.211
7. Hogere kosten voor Jeugd Verblijf (excl. behandeling)	S	-95.765	-95.765	-95.765	-95.765
8. Hogere kosten voor Jeugd Zelfstandig Leven	S	-222.750	-222.750	-222.750	-222.750
9. Hogere kosten voor Jeugd Vervoer 18-	S	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
10. Hogere kosten voor Jeugd-GGZ	S	-37.254	-37.254	-37.254	-37.254
11. Hogere kosten dan begroot voor Jeugd Dagbehandeling	S	-242.500	-242.500	-242.500	-242.500
12. Hogere kosten dan begroot voor Jeugd Pgb	S	-138.493	-138.493	-138.493	-138.493
13. Lagere kosten dan begroot voor uitvoering jeugdzorg	S	87.254	87.254	87.254	87.254
14. Hogere kosten dan begroot voor Jeugd Crisis	S	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
15. Lagere kosten dan begroot voor Jeugdreclassering	S	13.124	13.124	13.124	13.124
16. Hogere kosten voor Wmo woonvoorzieningen	I	-117.000	0	0	0
17. Hogere kosten dan begroot voor Wmo vervoersvoorzieningen	S	-23.435	-23.435	-23.435	-23.435
18. Hogere kosten dan begroot voor Wmo rolstoelvoorzieningen	S	-39.067	-39.067	-39.067	-39.067
19. Toename kosten huishoudelijke hulp door autonome kostenstijgingen	S	-242.000	-256.000	-256.000	-256.000
20. Geen kosten, budget persoonlijke verzorging vervalt	S	5.594	5.594	5.594	5.594
21. Lagere kosten dan begroot PGB WMO	S	24.202	24.202	24.202	24.202
22. Lagere kosten jeugdreclassering	S	13.124	13.124	13.124	13.124
23. Leerlingenvervoer	S	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
24. VVE-kindplaatsen	S	-52.600	-52.600	-52.600	-52.600
25. Onderhoudskosten Sporthal De Landing	S	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
26. Sjors Sportief en Creatief	S	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
27. Aanvullend krediet uitbreiding Bloktempel	S	0	-6.901	-6.901	-6.901
28. Jeugdzorg Plus	S	20.000	20.000	20.000	20.000
29. Innovatiebudget	S	30.000	30.000	30.000	30.000
30. Jeugdreclassering	S	10.000	10.000	10.000	10.000
31. Versoering sport- en cultuurfonds volwassenen	I	20.000	0	0	0
32. Tegemoetkoming regeling meerkosten (zorgkosten)	S	10.000	10.000	10.000	10.000
33. Muziekonderwijs	S	12.000	30.000	30.000	30.000
34. Medewerkers partners CMD in dienst gemeente	S	0	50.000	50.000	50.000
35. Taakstelling Lev, Lumens, MEE, GGzE en bibliotheek	S	0	100.000	100.000	100.000
36. Gemeentelijk sociaal fonds	S	0	40.000	40.000	40.000
37. 80 jaar bevrijding	I	25.000	0	0	0
Totaal		-899.775	-666.002	-666.002	-666.002
+/- is voordeel, -/- is nadeel					

1. Ontvangst Sim-subsidie voor instandhouding oude kerktoren en oude raadhuis

Vanuit het rijk ontvangen we voor de periode 2023 t/m 2028 middelen in het kader van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM). Deze middelen worden toegevoegd aan de voorziening onderhoud gebouwen. De te maken kosten zullen aan deze voorziening onttrokken worden.

3. Wegvallen huurinkomsten Genovevastraat

Na realisatie van de Bongerd zal de huidige huurder van de Genovevastraat verhuizen naar de Bongerd. Hierdoor komen de huidige huurinkomsten van de Genovevastraat te vervallen. De inkomsten voor verhuur in de Bongerd zijn vanaf 2025 al opgenomen in de huidige begroting.

6. Lagere kosten voor Jeugd Verblijf (incl. behandeling)

De kosten vallen naar verwachting lager uit dan begroot omdat minder beroep wordt gedaan op de regeling dan in eerste instantie werd verwacht.

7 tot en met 15: Hogere kosten voor uitvoering Jeugdwet

Het aantal lopende jeugdvoorzieningen is in afgelopen 2 jaar sterk gestegen. Er is geen sprake van een stijging van de gemiddelde kosten. In het Actieplan CMD is aangegeven dat we meer grip willen krijgen op de indicatiestelling voor de Jeugdwet zowel in het CMD als daarbuiten (indicatiestelling door (huis)artsen).

16. Hogere kosten voor Wmo woonvoorzieningen

In 2024 zijn er enkele ingrijpende en dus dure woningaanpassingen voorzien.

18. Hogere kosten dan begroot voor Wmo rolstoelvoorzieningen

Het aantal verstrekte rolstoelen is aanmerkelijk toegenomen.

19. Toename kosten huishoudelijke hulp door autonome kostenstijgingen

Door CAO afspraken die in 2023 zijn gemaakt stijgt het uurtarief voor huishoudelijke hulp binnen een tijdsbestek van anderhalf jaar (2023-2024) zeer fors mede door de stijging van het wettelijk minimumloon. Daarnaast is er gelet op de vergrijzing uitgegaan van een gematigde toename van het aantal cliënten met 1% per jaar. Omdat m.i.v. 2026 er weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt gehanteerd is de aanname dat daardoor de instroom stagneert m.i.v. 2026 stagneert. Met de verhoging van het budget is geen rekening gehouden met de gevolgen van CAO afspraken voor 2025 en latere jaren.

23. Leerlingenvervoer

De verwachting is dat de uitgaven voor het leerlingenvervoer structureel hoog blijven vanwege de NEA index van 13,7% in 2023. Jaarlijks komt de nieuwe vastgestelde indexering hier bovenop.

24. VVE-kindplaatsen

De verwachting is dat de uitgaven voor de bekostiging van de VVE-kindplaatsen (voorschoolse educatie) structureel hoog blijven. Het consultatiebureau geeft aan dat meer kinderen een risico hebben op onderwijsachterstanden en gebaat zijn bij voorschoolse educatie. De gemeente biedt de doelgroepkinderen een gesubsidieerde VVE plaats aan om ze beter voor te bereiden op de basisschool.

25. Sporthal De landing

De onderhoudskosten van De Landing nemen fors toe gelet op de onvolkomenheden van de technische installaties, met name de WKO-installatie. Dit leidt eveneens tot hogere energiekosten dan begroot. Zolang de installaties niet ingrijpend worden vernieuwd zijn deze hoge kosten vrijwel onvermijdelijk.

29. Innovatiebudget

Het innovatiebudget Sociaal Domein wordt afgebouwd gelet op de extra rijksmiddelen die we als gemeente krijgen in het kader van het GALA en het IZA (IZA middelen lopen via centrumgemeente Eindhoven). Met het resterende budget van € 10.000 behouden we middelen voor het zogenaamde right to challenge waarbij inwonersinitiatieven financieel worden ondersteund voor vernieuwende initiatieven.

33. Muziekonderwijs

De komende jaren wordt de hoogte van het totale budget voor muziekonderwijs verminderd. Dit betekent dat de maximale bijdrage per leerling lager wordt. Er wordt niet gekozen voor het vaststellen van een plafond omdat we het het beginsel van wie het eerst komt niet fair vinden.

34. Medewerkers partners CMD in dienst gemeente

We nemen alle medewerkers die indiceren (consulenten) in gemeentelijke dienst. Dit is al van toepassing voor de uitvoering van de Wmo. Met ingang van 2025 geldt dat ook voor de uitvoering van de Jeugdwet. Medewerkers in het CMD die zich richten op het zogenaamde voorliggende veld of ondersteuning bieden (zoals MEE) blijven echter in dienst van de netwerkpartners.

35. Taakstelling Lev, Lumens, MEE, GGzE en bibliotheek

Met alle professionele subsidiepartners gaan we in het eerste halfjaar van 2024 het gesprek aan over het niveau van de dienstverlening. We beschouwen dit als taakstellend. Dat wil zegen dat we met ingang van 2025 een bezuiniging willen realiseren van € 100.000 ten opzichte van het totaalbedrag aan subsidies voor deze subsidiepartners in 2024. Door deze gesprekken in het eerste halfjaar van 2024 te houden kunnen de gesubsidieerde partners tijdig anticiperen door maatregelen te treffen.

36. Gemeentelijk sociaal fonds

Het Gemeentelijk Sociaal Fonds komt in zijn geheel in 2025 te vervallen. De uitgaven in het GSF bestaan uit een vergoeding voor het internetabonnement. Aangezien een internetaansluiting als gemeengoed beschouwd kan worden en de kosten daarvan ook gezien kunnen worden als gewone dagelijkse kosten voor ieder huishouden, komt de bijdrage vanuit het GSF te vervallen.

37. 80 jaar bevrijding

In 2024 herdenken en vieren we 80 jaar bevrijding. Het wordt wederom een groots evenement, vergelijkbaar met 2019 en 2014. Er worden vele lokale activiteiten verwacht. De gemeente heeft deels een coördinerende, deels een faciliterende en deels een uitvoerende rol. In de begroting is hiervoor € 150.000 gereserveerd. Voorgesteld wordt dit bedrag met € 25.000 te verlagen naar een taakstellend bedrag van € 125.000.

Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving

Inleiding

Ons handelen en beleid voor de fysieke leefomgeving kent diverse abstractieniveaus. In het programma Fysieke en Veilige leefomgeving komen vooral de tactische en operationele kant van ons handelen voor de leefomgeving aan de orde.

Het programma Economische en Ruimtelijke ontwikkeling richt zich meer op de visie en de strategische kant van het beleid voor de leefomgeving.

Er is natuurlijk wel overlap tussen de programma's, omdat de scheidslijn tussen het strategische en het tactische abstractieniveau niet zo scherp is. Een voorbeeld daarvan is het onderwerp natuur en landschap: enerzijds hebben we er een visie op en sluiten we qua strategie aan bij lopende regionale ontwikkelingen ('Dommeldal uit de verf en Van Gogh Nationaal Park'), anderzijds leggen we ook natuur en groen aan.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Veiligheid en Vergunningen	1. Inwoners, ondernemers en bezoekers verblijven in een veilige en prettige woonomgeving. 2. (Ver)bouwprojecten voldoen aan de regels van de Omgevingswet en we bewaken de naleving van de geldende wetten, regels en voorschriften door uitvoering te geven aan het uitvoering en handhavingplan.
Openbare Ruimte	3. Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is op orde en voldoet aan de vastgestelde niveaus. 4. Samen met inwoners koppelen we hemelwater af van het hoofdriool en zorgen we voor een groene, leefbare omgeving. 5. Inwoners kunnen op verschillende manieren verblijven, sporten, spelen en verplaatsen in de openbare ruimte. 6. Onze inwoners kunnen meedenken, ontwerpen of meedoen bij de (her)inrichting van de openbare ruimte. 7. We zorgen voor een betere groene leefomgeving om de woonkwaliteit van onze inwoners te verhogen. 8. We realiseren (vóór 2028) en beheren het Natuurnetwerk en versterken natuurbeleving dichtbij huis. 9. We gebruiken duurzame materialen en houden rekening met de nadelige effecten van klimaatverandering. 10. We zetten in op vermindering van restafval en streven naar een aanbod van maximaal 35kg restafval per persoon per jaar.
Mobiliteit	11. Weggebruikers kunnen comfortabel en veilig deelnemen aan het verkeer. 12. De kernen en centra zijn goed bereikbaar, veilig en overzichtelijk voor alle verkeersmodaliteiten.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Nota Integrale Veiligheid gemeente Son en Breugel 2023-2026	2023 - 2026	19 januari 2023	2027
Uitvoerings- en handavingsstrategie 2023-2026	2023 - 2026	19 januari 2023	2027
Ontwikkelingsvisie Nieuwe Heide & Oud Meer	2022-2070	14 november 2022	
Uitvoeringsprogramma handhaving 2023	2023	24 januari 2023	2024
Beheerplan wegen 2016-2020	2016-2020		1e kw 2024
Mobiliteitsvisie Son en Breugel	2014-2030	13 maart 2014	1e kw 2024
Beleidsnota openbare verlichting	n.v.t.	6 oktober 2016	n.v.t.
MJOP civieltechnische kunstwerken	2024-2034	n.v.t.	2023
Bereikbaarheidsakkoord Zuidoost Brabant		2017	n.v.t.
Beleidsnota openbaar groen 2021	2022-(geen specifieke einddatum)	25 november 2021	
Groenvisie Ekkersrijt		13 december 2021	
Evenementenbeleid 2016			
Beleidsnotitie Gladheidsbestrijding 2008			
Beleidsnotitie (beleidsregels) spelen	2019 - 2024	2020	
Beleidsnota Duurzaamheid	2016-2020 met doorkijk naar 2030	6 oktober 2016	2024
Programma Water en Riolering 2023-2027	2023-2027	22 juni 2023	2027
Klimaatbestendig Son en Breugel 2030	2017-2030	2 november 2017	n.t.b.
Integraal Beheerplan Bos-en natuurterreinen 2020-2029	2020-2029	18 maart 2021	

Wat gaan we ervoor doen?

Veiligheid en Vergunningen

1. Inwoners, ondernemers en bezoekers verblijven in een veilige en prettige woonomgeving.

In het veiligheidsbeleid zijn de belangrijkste speerpunten voor de komende jaren opgenomen:

- **Ondermijnende criminaliteit**
We maken inwoners en ondernemers bewust van de risico's in het kader van ondermijning en hoe ze zich hier tegen kunnen wapenen (bewustwordingscampagnes). We voeren controles uit in het kader van ondermijning en 4 keer per jaar nemen we deel aan de regionale actieweek ondermijning. Thema's kunnen o.a. zijn mensenhandel, garageboxen, industrierreinen, buitengebied. We nemen actief deel aan het Dommelstroom Interventieteam.
- **Digitale veiligheid**
We maken inwoners bewust van de risico's op het gebied van cybercrime door in te zetten op bewustwordingscampagnes voor diverse doelgroepen. We stimuleren de meldingsbereidheid van slachtoffers.
- **Zorg en veiligheid**
We zetten in op preventie en vroegsignalering. We anticiperen op signalen m.b.t. personen met onbegrepen gedrag, woonoverlast, huiselijk geweld, mensenhandel, polarisatie en radicalisme. We maken inwoners bewust van deze fenomenen en geven een handelingskader hoe om te gaan met deze signalen.
- **Veilig ondernemen**
We bevorderen de veiligheid op Ekkersrijt door ondernemers en bezoekers bewust te maken van criminogene factoren en we zetten in op het verbeteren van de samenwerking. Er vinden structureel integrale controles plaats in het kader van brand-, milieu-, en criminaliteitsveiligheid.

2. (Ver)bouwprojecten voldoen aan de regels van de Omgevingswet en we bewaken de naleving van de geldende wetten, regels en voorschriften door uitvoering te geven aan het uitvoering en handavingsplan.

Per 1 januari 2024 treden de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging (Wkb) in werking. We controleren iedere verleende omgevingsvergunning. Voor bouwwerken in gevolgklasse 1 schakelt de opdrachtgever een private kwaliteitsborger in voor de technische toets. Bij deze bouwwerken voeren wij enkel een controle uit op de ruimtelijke aspecten en welstand. Bij de overige bouwwerken controleren we op alle aspecten die behoren tot de omgevingsvergunning.

Nadat een gereedmelding is gedaan vindt een eindcontrole plaats. Afwijkingen pakken we op volgens de handavingsstrategie. Is het niet te legaliseren? Dan treden we op tegen afwijkingen van verleende vergunningen, illegale bouwwerken en andere strijdigheden. Naast het reageren op gereedmeldingen treden we ook op basis van meldingen en eigen waarnemingen op. We geven gevolg aan handavingsverzoeken. Het college beslist. Als een verzoek het gevolg is van problemen in de relationele sfeer dan kunnen we buurtmiddeling inzetten.

We hebben milieutaken neergelegd bij de Omgevingsdienst. We onderhouden korte lijnen als het gaat om hun basistaken en verzoektaken. De Odzob en veiligheidsregio zijn vaste partners als het gaat om veiligheid en handhaving.

Openbare Ruimte

3. Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is op orde en voldoet aan de vastgestelde niveaus.

Wegonderhoud

- Onze belangrijkste doelstelling voor het wegonderhoud is dat weggebruikers op veilige wijze gebruik kunnen blijven maken van de infrastructuur in Son en Breugel. De leidraad hiervoor is het beheerplan wegen. We stellen een integraal groen-grijs beheerplan op waar het beheerplan wegen een onderdeel van is. Op basis van dit beheerplan kunnen we budget en beheerniveau(s) op elkaar afstemmen.
- Om op landelijke schaal eenzelfde beleving bij de onderhoudstoestand te hebben, heeft het CROW een hulpmiddel ontwikkeld. De staat van onderhoud is opgedeeld in niveau A+ tot en met D. Hierbij is A+ het hoogste niveau, dat geldt wanneer een straat net is aangelegd. In de loop van de jaren loopt het onderhoudsniveau terug als gevolg van gebruik en slijtage. Het C niveau geldt hierbij als acceptabel minimumniveau. Bij D niveau neemt de kans op ongevallen en kapitaalvernietiging toe. De onderhoudsniveaus in Son en Breugel zijn door de gemeenteraad vastgesteld op B voor de voetpaden en op C voor de overige verhardingen. Tijdens het opstellen van het groen-grijs beheerplan kijken we samen met de gemeenteraad opnieuw naar de gewenste niveaus en de daarvoor benodigde budgetten.
- Om het beheer goed vorm te geven is het belangrijk dat we goed weten welke arealen we moeten onderhouden. We zijn al een paar jaar bezig om de basiskaarten (BGT en BAG) en beheergegevens op orde te krijgen. Dit doen we in regionaal verband met de gemeenten Geldrop-Mierlo en Nuenen.
- We hebben speciale aandacht voor verhardingen rondom het centrum en zorginstellingen waar mindervaliden en ouderen verblijven.

Gladheidsbestrijding

Om Son en Breugel ook tijdens de wintermaanden bereikbaar te houden, is een goede gladheidsbestrijding erg belangrijk. We hebben deze werkzaamheden uitbesteed. De Wijkteams bieden daarbij een helpende hand. We verwachten van onze inwoners dat ze zelf het trottoir aan de voorzijde van hun woning sneeuwvrij maken. Son en Breugel is aangesloten op het regionale meldingssysteem, aangestuurd door de gemeente Eindhoven. Met dit systeem zorgen we voor een regionale afstemming van de gladheidsbestrijding.

Civieltechnische kunstwerken

Civieltechnische kunstwerken, zoals bruggen en duikers, vormen een belangrijke schakel in de infrastructuur. De technische staat van deze objecten moet goed zijn om een vlotte doorstroming te kunnen garanderen.

Op basis van technisch onderzoek hebben we een actieplan opgesteld om het achterstallig onderhoud weg te werken. Inmiddels zijn er al vele werkzaamheden uitgevoerd, maar de brug in de Dommelpas moet nog in zijn geheel vervangen worden. Dit proces hebben we in 2021 opgestart. Tijdens dit proces bleek dat er aanvullend onderzoek naar vleermuizen en de gele kwikstaart noodzakelijk was. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd en de brug wordt in het voorjaar van 2024 vervangen.

Na de vervanging van de brug wordt bepaald hoe groot het budget moet zijn om jaarlijks het benodigde onderhoud uit te voeren. Met deze gegevens wordt een MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) opgesteld met een looptijd van tien jaar.

Groen

Openbaar groen is een integraal onderdeel van de openbare ruimte en levert een belangrijke bijdrage aan de leefomgeving. Diverse aannemers en de wijkteams onderhouden hagen, plantsoenen, bomen, bermen en gazons op de door de gemeenteraad vastgestelde niveaus. In het beleid is vastgelegd dat we het groen meer biodivers en klimaat adaptief vormgeven. Er zijn in de gemeente verschillende plekken waar het kansrijk is om te investeren in een andere inrichting van het openbaar groen. Hier vormen we in de periode 2024-2026 het openbaar groen om van cultureel groen (zoals gazon en hagen) naar natuurlijk groen (zoals bloemenweides en vogelbosjes). Dit zorgt voor een verhoging van de biodiversiteit en leefbaarheid, terwijl de kosten voor het beheer niet hoeven te stijgen. Het beheer van natuurlijk groen is namelijk vaak extensief, terwijl voor cultureel groen intensief beheer nodig is.

Binnen de gestelde kaders kunnen nog accenten in de inrichting en het beheer worden meegegeven. Hierover gaat de gemeenteraad zich eind 2023 nog buigen bij het opstellen van het groen-grijs beheerplan. Dit wordt in 2024 vertaald naar nieuwe contracten met groenaannemers.

4. Samen met onze inwoners werken we aan een duurzame waterbeheersing.

Het Programma Water en Riolering (PWR) is in 2023 vastgesteld. Dit programma volgt het vGRP 2016-2022 op en is voor een groot deel een voortzetting van het beleid. Het PWR past binnen de kaders van de omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking treedt.

Om verdroging tegen te gaan en het riool toekomstbestendig te maken, is het belangrijk dat bij zoveel mogelijk huizen het hemelwater is afgekoppeld van het riool. Aanvullend moeten we in een gedeelte van het dorp nog maatregelen nemen in de vorm van de aanleg van gescheiden riolering en/of bergings- en infiltratievoorzieningen voor hemelwater. Bewoners en bedrijven stimuleren we met een subsidie van € 300 om schoon regenwater dat op het verhard oppervlak (verhardingen of daken) van hun eigen perceel valt, af te koppelen van het gemengd rioolstelsel. Door panden en verhardingen af te koppelen van het riool, hoeft er per saldo minder geïnvesteerd te worden in verzwaring en uitbreiding van het rioolstelsel.

We werken met diverse partijen in het Klimaatportaal ZuidoostBrabant (ZOB) samen om doelstellingen op het gebied van stedelijk waterbeheer en riolering te realiseren. Het Klimaatportaal ZOB is een samenwerkingsverband van Waterschap De Dommel, Provincie Noord-Brabant en 13 gemeenten. In 2021 is opnieuw een samenwerkingsovereenkomst aangegaan tot en met 2027. De samenwerking om invulling te geven aan maatregelen in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water zetten we voort. Daarnaast breiden we de bestaande samenwerking uit naar de uitvoering van de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor de onderdelen waterketen, watersysteem en klimaatadaptatie.

Uit de rioolinspecties en het dagelijks beheer bleek dat de in het beheersysteem opgenomen informatie over het gemeentelijk rioolstelsel niet overal even betrouwbaar is. Deze gegevens dienen ook als input voor het rekenmodel dat we gebruiken voor de actualisatie van het Programma Water en Riolering en het Basis Rioleringsplan. De gegevens worden sinds 2021 verbeterd waardoor de beheerdata steeds betrouwbaarder wordt. Hier gaan we in 2024 mee verder.

Projecten

Om de riolering operationeel te houden en te optimaliseren hebben we werkzaamheden en projecten opgenomen. Onderstaande projecten geven een deel van de projecten en werkzaamheden weer. Deze projecten dragen bij aan een klimaatbestendig Son en Breugel:

- **Zandstraat (afkoppelen en herinrichting)**
Deze rioolverzwaring is voor het ontlasten van de riolering in de Sparrenlaan en het centrumgebied. Deze werkzaamheden stemmen we integraal af met andere ruimtelijke ontwikkelingen. De afstemming en voorbereiding vinden in 2024 plaats.
- **Aanpassen Riolering en bovenbouw omgeving Begoniastraat Bontstraat**
De doelstelling is samen met de bewoners tot een breed gedragen ontwerp te komen voor wat betreft de boven- en onderbouw. Het ontwerp wordt in 2024 gerealiseerd.

5. Inwoners kunnen op verschillende manieren verblijven, sporten en spelen in de openbare ruimte.

Gemeentelijke bossen

De gemeentelijke bossen zijn belangrijk voor de groene kwaliteit van onze zeer groene gemeente. Het grote oppervlakte bos geeft Son en Breugel een zeer prettig verblijfsklimaat en inwoners en bezoekers maken veel recreatief gebruik van de bossen.

We werken aan een toekomstbestendig bos met een duurzame bijdrage aan rijke natuur, een impuls voor recreatie, duurzaam houtgebruik, waterbuffering, klimaatadaptatie én CO₂-vastlegging. Daarbij streven we naar een veerkrachtig bos dat bestand is tegen de weersextremen door klimaatverandering.

We voeren het bosbeheer uit volgens het beheerplan Bos- en natuurterreinen door Bosgroep Zuid-Nederland volgens onze gezamenlijke beheerovereenkomst. Met het beheer sturen we op geleidelijke omvorming naar een structuurrijk, gevarieerd bos met hogere biodiversiteit en houden we rekening met de veiligheid van de vele bezoekers van deze intensief gebruikte gebieden. Verder geven we uitvoering aan het begrazingsbeheer van de natuurterreinen en gaan we verder met natuureducatie en -participatie (natuurwerkdag, plantdagen).

Bossen vormen een prachtige natuurlijke spelaanleiding voor kinderen en dat willen we dan ook stimuleren, mogelijk door dit nog beter te faciliteren op bepaalde plekken, bijvoorbeeld met meer klim- en spelaanleidingen (nader te onderzoeken).

Vanuit het meerjarig bosonderhoud staat in 2024 het bosgebied tussen Oud Meer en het kanaal op de planning en worden diverse recreatieve voorzieningen in 2024 vernieuwd. Het zal nog enige jaren duren voor het achterstallig onderhoud in de bossen is weggewerkt.

In 2023 is de Ontwikkelingsvisie voor het bos- en natuurgebied Nieuwe Heide & Oud Meer (na visievormingsproces samen met de gemeente Best en diverse stakeholders) vastgesteld. In 2024 starten we met uitvoeringsvoorbereiding van de visie. In deze visie schetsen we hoe we het gebied in toekomstige decennia willen ontwikkelen op thema's recreatie, ecologie, klimaat en beheer. Bijzonder kansrijk zijn de mogelijkheden voor hydrologisch systeemherstel (elke druppel water vasthouden waar die valt) en provinciale natuursubsidies. In de periode 2025-2027 geven we samen met stakeholders invulling aan de uitvoering. In 2024 starten we met het verbinden van het rolstoelpad van Wandelen op Wielen met de parkeerplaats bij Oud Meer.

Speelplaatsen en bewegingsvoorzieningen

Bij (her)inrichtingen hebben we aandacht voor goede speel- en bewegingsvoorzieningen voor jong en oud. Naast het feit dat kinderen in de speeltuintjes kunnen spelen en bewegen zijn het tevens ontmoetingsplekken voor de ouders. Ze vervullen dus een recreatieve, educatieve en sociale functie. Son en Breugel beschikt in totaal over 38 speeltuintjes. We onderzoeken de mogelijkheid om ergens in de gemeente een pumptrackbaan te realiseren.

Om ervoor te zorgen dat de speeltuintjes veilig blijven, inspecteert een externe gecertificeerde inspecteur jaarlijks alle toestellen, inclusief ondergrond. Daarmee voldoen we aan de wettelijke verplichtingen. Daarnaast houden de medewerkers van de wijkteams een oogje in het zeil. Ze repareren ook kleine gebreken, zodat de kinderen zoveel mogelijk kunnen spelen en de veiligheid gewaarborgd blijft. In 2024 voeren we groot onderhoud uit aan de ondergronden door alle zandondergronden te laten schoonmaken en eventueel aanvullen. De speelvoorzieningen liggen er overwegend goed bij, er is geen ander groot onderhoud gepland in de periode 2024-2027.

Park Vroonhoven

Al geruime tijd is duidelijk dat park Vroonhoven een kwaliteitsimpuls nodig heeft. De upgrading en aanpassingen werken we in de bestuursperiode 2022-2026 uit. Een van de doelstellingen is om een stilleruimte in het park te realiseren. In 2024 moet hier concrete invulling aan worden gegeven.

Faciliteren van activiteiten, evenementen en kermis

Eigen kracht en organisatietalent zijn volop aanwezig bij de inwoners van Son en Breugel en daar leveren we graag een bijdrage aan. Wij ondersteunen diverse evenementen zoals Koningsdag, Breugels Festijn, het Towerfestival en de Jaarmarkt. Wij hebben hierbij een vergunningverlenende en faciliterende rol. Daarnaast faciliteren we ook diverse kleinere activiteiten met kennis en hulp bij procedures. Om de drempel bij kleinschalige activiteiten (zoals straatfeesten en buurtbarbecues) zo laag mogelijk te houden, kan de organisatie meestal volstaan met een melding in plaats van het aanvragen van een 'zware' vergunning. De jaarlijkse kermis is een evenement in de openbare ruimte dat mensen samenbrengt en waar men elkaar ontmoet.

6. Onze inwoners kunnen meedenken, ontwerpen of meedoen bij de (her)inrichting van de openbare ruimte.

Voorafgaand aan de uitvoering van het onderhoud inventariseren we samen met de omgeving, interne organisatie en andere belanghebbenden wat de aandachtspunten en wensen zijn. Dit doen we door inloopbijeenkomsten, buurtschouwen of enquêtes te organiseren. We betrekken hierbij ook andere ontwikkelingen die in het gebied spelen en we stemmen de plannen af. We hebben speciale aandacht voor verhardingen rondom het centrum en zorginstellingen waar mindervaliden en ouderen verblijven. Ook de stoepen in Breugel staan hoog op de prioriteitenlijst.

We betrekken onze inwoners bij grote projecten zoals Breugel Bruist en het Centrumplan Son. Dit doen we op verschillende manieren en niveaus, bijvoorbeeld in de vorm van meedenken of meedoen. Daarnaast kunnen bewoners ook zelf de handschoenen oppakken om in hun omgeving aan de slag te gaan met adoptie of participatie. De omvormingen waarmee we in 2022 gestart zijn kunnen hiervoor een mooie katalysator zijn. Een voorbeeld is bijvoorbeeld het burgerinitiatief aan de Eiffellaan, waarbij de bewoners een jeu de boulesbaan hebben aangelegd en nu zelf onderhouden. Dit is in 2022 uitgevoerd. Er zijn en er zullen steeds meer initiatieven komen die wij ondersteunen met advies en middelen.

Uiteraard sluiten we met dit alles aan bij de uitkomsten van de in 2023 op te stellen participatieverordening.

7. We zorgen voor een groene leefomgeving met meer biodiversiteit om de woonkwaliteit van onze inwoners te verhogen.

We streven naar het vergroenen van wijken en straten en naar meer biodiversiteit. De groene woonkwaliteit die ons dorp al heeft, willen we versterken. We leveren hiermee een positieve bijdrage aan de woonkwaliteit van ons dorp. Dit bereiken we onder andere door de verstening terug te dringen door bij reconstructies minder verharding/stenen toe te passen en/of door andere materialen te gebruiken. In regionaal verband blijven we ons inzetten om de luchtkwaliteit te verbeteren en de geluidsdruk te verminderen.

Onze bomen onderhouden we zo goed als mogelijk. Elk jaar wordt een derde van de straatbomen gecontroleerd op veiligheid en eventueel gesnoeid. Dit is vastgelegd in het centrale GIS-systeem. Als bomen moeten worden gekapt, dan planten we toekomstbestendige bomen aan. Ook planten we niet langer één soort aan in een straat, maar altijd twee of drie verschillende soorten. Dit vergroot de weerbaarheid van de lanen tegen ziektes en plagen.

De steeds droger wordende zomers is een zorg en dan met name voor de weerbaarheid van onze plantsoenen. Om robuuste plantsoenen te krijgen die de klimaatveranderingen kunnen trotseren, zijn omvormingen naar bloemrijke grasbermen of gras deels nodig. Dit type inrichting heeft een hoge ecologische waarde en is goed voor de biodiversiteit. Sommigen inwoners ervaren dit als positief, maar ook zijn er vele bewoners die bloemrijke grasbermen als onkruid of rommelig ervaren. Vanuit ecologische perspectief is deze omvorming juist noodzakelijk. Tot op heden hebben we vaak plantvakken met traditionele struiken ingeboet (=doodgegane struiken opnieuw bij planten). Maar dit we kunnen dit, zeker wanneer er bomen staan die veel vocht nodig hebben, niet meer doen omdat de planten niet zullen gedijen. Deze vakken vervangen we door beplantingen/grasmengsels die bestand zijn tegen klimaatverandering.

Onze bermen geven we zoveel mogelijk waarde voor flora en fauna. Het huidige bermareaal beheren we, waar mogelijk, ecologisch. Het maairegime hebben we sinds enkele jaren aangepast en blijft in ontwikkeling. Maaien stemmen we zoveel mogelijk af op zaadvorming van bloemen en kruiden en de eitjes van insecten. Wel maaien we eerder de 1e meter langs wegen en paden in verband met veiligheid en waterafvoer.

Daarnaast zaaien we ook op diverse locaties bepaalde mengsels die tot een grotere biodiversiteit leiden. Onze aannemers dagen we uit om met nieuwe werkwijzen en verfrissende ideeën te komen die de biodiversiteit in bermen en watergangen vergroten. Hierbij gebruiken we ook kennis en ervaring van regiogemeenten die hier al wat langer mee bezig zijn.

Door het toepassen van ecologisch beheer herstelt de biodiversiteit en zien we dat de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups (EPR) beter gedijen. Sinds enkele jaren voeren we geen pro actieve bestrijding uit. Dit beleid zetten we door in de periode 2024-2027.

8. We realiseren (vóór 2028) en beheren het Natuurnetwerk en versterken natuurbeleving dichtbij huis.

Natuurnetwerk

Het Natuurnetwerk Brabant is een netwerk van deels bestaande en deels nog te realiseren natuurgebieden. In het natuurpact tussen Rijk en provincie is afgesproken dat het natuurnetwerk in 2027 gerealiseerd is. In 2024 ligt de prioriteit bij "Dommeldal uit de Verf" met de focus op omzetting van gronden naar natuur (grondverwerving/zelfrealisatie) (zie programma 4). Inrichting (incl. evt. mogelijk recreatief medegebruik) is pas later aan de orde.

Bij de ontwikkeling van Ecologische Verbindingszone Ekkersrijt brengen we, samen met verschillende partijen, natuur naar een industriële zone met behulp van provinciale subsidie. Op basis van een watersysteemanalyse die we samen met waterschap hebben gedaan om meer inzicht te krijgen in het watersysteem van Ekkersrijt en Groote Beek, onderzoeken we samen met het waterschap nog in hoeverre we het ontwerp mogelijk nog kunnen aanscherpen om nog meer doelen mee te laten liften (waterkwaliteit, waterberging, klimaatadaptatie). Mogelijk passen we de uitvoeringsplanning hier op aan.

9. We gebruiken duurzame materialen en houden rekening met de nadelige effecten van klimaatverandering.

Door de ondertekening van het Maatschappelijk verantwoord inkopen-manifest (MVI) en het bijbehorende actieplan MVI houden we bij alle aanbestedingen structureel rekening met duurzaamheid, social return en lokale/regionale werkgelegenheid. BIZOB, de WSD en de duurzaamheidsmedewerkers adviseren hierover bij alle inkoopstrategieën. De verantwoordelijkheid voor het behalen van de CO2-doelstellingen ligt bij de budgethouders. Een ambitie voor de toekomst is dat we een kwaliteitsverbetering willen maken in het klimaatneutraal inkopen van de grond-, wegen- en waterbouw en andere onderdelen van de openbare ruimte. De criteria leggen we vast in een Handboek Openbare ruimte.

Bij herinrichting en renovaties van openbare ruimte streven we naar een duurzame inrichting, zowel in materialen als in een toekomstbestendig ontwerp. Denk hierbij aan mogelijkheden van waterinfiltratie in groen, waterdoorlatende verharding, bomen voor verkoeling, toekomstbestendig beheer.

10. We zetten in op vermindering van restafval en streven naar een aanbod van maximaal 35kg restafval per persoon per jaar.

- In het najaar van 2023 hebben we het nieuwe grondstoffenbeleid vastgesteld. Vanaf 2024 gaan we het de eerste stappen van het nieuwe beleid implementeren.
- In 2024 pakken we de Milieustraat aan door het herstellen van de vloestofdichte vloer, het verbeteren van de toegankelijkheid en het op orde brengen van het rioleringssysteem.
- In 2023 is binnen het strategisch traject van Blink geconstateerd dat het publieke en private deel van de GR ontvlecht moet worden. Eind 2023 is hiervoor een business case opgesteld. In 2024 starten we met het proces om bij Blink de basis op orde te krijgen om te komen tot een zelfstandige organisatie.
- We merken de laatste jaren een forse toename van zwerfval en de afkeur van PMD in de openbare ruimte. De PMD-afkeur neemt landelijk toe en ook in Son en Breugel. Vooral door onduidelijkheid dat er alleen verpakkingsmaterialen in de PMD mogen. We blijven structureel communiceren dat hard plastic en metaal niet in de PMD zakken mag.

Mobiliteit

11. Weggebruikers kunnen comfortabel en veilig deelnemen aan het verkeer.

Elke verkeersdeelnemer moet zich goed door onze gemeente kunnen bewegen. Goede bereikbaarheid per auto, fiets, openbaar vervoer of te voet moet vanzelfsprekend zijn. Om dit te bewerkstelligen stellen we gezamenlijk met belanghebbenden in 2023 een Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan ofwel Mobiliteitsplan op. Met inwoners en organisaties zijn we in overleg over bereikbaarheid, doorstroming, parkeervraagstukken en de verkeersveiligheid. Dit plan schept kaders door bijvoorbeeld de wegen te categoriseren, en principes en uitgangspunten voor de (her)inrichting van de openbare ruimte te benoemen.

12. De kernen en centra zijn goed bereikbaar.

- De kernen en centra moeten voor een ieder goed en veilig bereikbaar zijn. De aanbevelingen uit het GVVPP zijn leidend bij de (her)inrichting van onze wegen en de twee centrumplannen, Breugel Bruist en Centrumplan Son.
De centra worden veilig maar zeker ook gezellig ingericht.
- In de regio blijven we participeren en ons inzetten voor goede en veilige aansluitingen op de snelwegen en doorfietsroutes zoals de F50 en F58. Die zorgen voor veilige en snelle verbindingen die ook nog eens milieuvriendelijk zijn.
- Een deel van onze inwoners en forensen is afhankelijk van openbaar vervoer. Het openbaar vervoer dient daarom een volwaardig alternatief te zijn voor het particulier vervoer. We blijven ons onverminderd inzetten voor goed openbaar vervoer door wijzigingsvoorstellen in de concessies positief kritisch te beoordelen en in gesprek te blijven met de Provincie.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: brandweezorg, ambulancezorg, geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio, rampenbestrijding en crisisbeheersing en de gemeenschappelijke meldkamer, door:

- Adequaate te reageren op spoedeisende hulpvragen van burgers, instellingen en bedrijven;
- Het organiseren en coördineren van geneeskundige hulpverlening in de regio;
- Het voorkomen en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar en/of ongevallen bij brand en alles wat hiermee verband houdt. Ook het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel en de coördinatie van de werkzaamheden op dit gebied behoort tot de taak van VRBZO;
- Het in beeld brengen van risico's;
- Het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant voert namens de gemeente de vergunningverlenings-, toezicht- en handhavingstaken uit op het gebied van milieu. Daarnaast ondersteunt de ODZOB de gemeente op het gebied van allerlei milieu gerelateerde zaken zoals bodem, externe veiligheid, fijn stof, geuremissies etc.

Reiniging Blink

De gemeenschappelijke regeling Reiniging Blink voert vanaf 2022 namens de gemeente de afvaltaken uit, door:

- De inzameling van huis- aan huisafval.
- Exploitatie van de milieustraat.
- (Digitale) dienstverlening naar de inwoners m.b.t. afval.
- Beleidsadvisering.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 3	244	0	77	77	49	49
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	884	931	1.040	1.034	1.034	1.033
1.2 Openbare orde en Veiligheid	771	759	930	934	954	934
2.1 Verkeer en vervoer	1.667	1.818	1.966	2.048	2.126	2.130
2.2 Parkeren	3	43	10	33	33	32
2.5 Openbaar vervoer	2	16	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.629	1.565	1.774	1.772	1.761	1.767
7.2 Riolering	1.049	934	921	1.080	1.244	1.437
7.3 Afval	2.681	2.302	2.170	2.195	2.194	2.194
7.4 Milieubeheer	643	781	1.068	990	742	724
Totaal Lasten	9.573	9.148	9.956	10.164	10.138	10.301
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 3	341	272	301	260	231	216
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	0	34	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en Veiligheid	48	9	10	10	10	10
2.1 Verkeer en vervoer	25	32	33	33	33	33
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	41	77	79	79	79	79
7.2 Riolering	1.474	1.497	1.602	1.781	1.982	2.185
7.3 Afval	2.684	2.704	2.730	2.769	2.772	2.773
7.4 Milieubeheer	198	22	451	383	48	46
Totaal Baten	4.811	4.647	5.206	5.316	5.156	5.343
Saldo (baten -/- lasten)	-4.762	-4.500	-4.750	-4.847	-4.982	-4.958

Nieuw beleid

Omschrijving	I/S	2024	2025	2026	2027
1. Structurele samenwerking buurtbemiddeling	S	-9.500	-9.500	-9.500	-9.500
2. Aankoop elektrische auto toezicht en handhaving	S	0	-3.571	-3.571	-3.571
3. Civiele kunstwerken	S	-23.597	3.612	-14.868	2.220
4. Bijdrage regionale bereikbaarheidsopgave	S	-13.928	-13.928	-42.289	-42.289
5. Storting reserve infrastructurele werken voor bijdrage bereikbaarheidsopgave	S	-77.438	-77.438	-49.077	-49.077
6. Staangelden marken en kermissen	S	-8.500	-8.500	-8.500	-8.500
7. STILA (Stimuleringsregeling landschap)	I	-30.000	0	0	0
8. Onderzoek naar soorten managementplan (SMP)	I	-10.000	0	0	0
8. Onderzoek naar soorten managementplan (SMP) uit reserve Duurzaamheid	I	10.000	0	0	0
Totaal		-162.963	-109.325	-127.805	-110.717
+/- is voordeel, -/- is nadeel					

2. Aankoop elektrische auto toezicht en handhaving

Een auto in het kader van de gemeentelijke handhaving (boa's + toezichthouders) is essentieel in het kader van veiligheid. Het is niet wenselijk dat een toezichthouder controles (bijvoorbeeld in het kader van ondermijning) uitvoert met een eigen voertuig in verband met het herkennen van kentekens. Bovendien kunnen de toezichthouders efficiënter te werk gaan doordat zij sneller ter plaatse zijn en straalt het een zekere mate van professionaliteit uit. De aanschafprijs bedraagt € 25.000,-. We nemen de kapitaallasten van deze investering op.

4. en 5. Bijdrage regionale bereikbaarheidsopgave

Rijk en Regio hebben concrete afspraken gemaakt over een maatregelenpakket voor de schaa sprong en bereikbaarheidsopgave van Brainport. Voor de uitvoering ervan wordt van alle gemeenten in de MRE een bijdrage gevraagd. Het voorstel is om het groeipad infrastructurele werken hiervoor in te zetten als dekking waardoor dit budgettair neutraal is. De dekking hiervan is vermeld in programma 1.

7. STILA (Stimuleringsregeling landschap)

In de periode 2021 t/m 2023 hebben inwoners en bedrijven gebruik gemaakt van de Stimuleringsregeling landschap en daarmee subsidie gekregen voor inrichting en/of beheer van natuur- en landschapselementen. Aanvragen worden begeleid door de veldcoördinator van Brabants Landschap en de subsidie wordt verdubbeld door de provincie. Voor verlenging / deelname voor de volgende periode (2024 t/m 2026) wordt wederom een eenmalige cofinanciering van € 30.000,- gevraagd. Sluit aan bij doelstellingen voor biodiversiteit en landschap.

Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling

Inleiding

De fysieke leefomgeving kent diverse abstractieniveaus.

In het programma Fysieke en Veilige leefomgeving komen vooral de tactische en operationele kant van de leefomgeving aan de orde. Het programma Economische en Ruimtelijke ontwikkeling richt zich meer op de visie en de strategische kant van deze leefomgeving.

Er is natuurlijk wel overlap tussen de programma's omdat de scheidslijn tussen het strategische en het tactische abstractieniveau niet zo scherp is. Een voorbeeld daarvan is het onderwerp natuur en landschap: enerzijds hebben we een visie en sluiten we qua strategie aan bij lopende regionale ontwikkelingen ('Dommeldal uit de verf' en Van Gogh Nationaal Park), anderzijds moeten we ook natuur en groen aanleggen en onderhouden.

Door visievorming op het ruimtelijk beleid en de uitvoering daarvan leveren we een bijdrage aan een levendig, groen en vitaal dorp en een gezonde en leefbare leefomgeving. Onze strategische inzet richt zich vooral op onze regionale afstemming en doorvertaling naar het lokale niveau.

Dit programma richt zich ook op de duurzame economische structuur van de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Omgevingswet	1. Zorg dragen voor een adequate implementatie van de Omgevingswet, waarbij de klantenservice snel, eenvoudig en beter kan plaatsvinden. 2. Diverse instrumenten onder de Omgevingswet door ontwikkelen volgens de (tweejaarlijkse) beleidscyclus.
Ruimte	3. Voorzien in een tijdige en adequate behandeling van alle ruimtelijke initiatieven. 4. Voorzien in kwalitatief passende ontwikkelingslocaties.
Wonen	5. Het opstellen van een Woonprogramma (inclusief flankerend beleid). 6. Invulling geven aan de ambitie van het kwantitatieve gewenste woningbouwprogramma.
Duurzaamheid	7. In 2030 wil Son en Breugel een klimaat neutrale gemeente zijn. 8. Son en Breugel moet in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig zijn. 9. We verhogen biodiversiteit in ons buitengebied én bebouwd gebied. 10. We koesteren de landschappelijke kwaliteit en verhogen de beleving van ons landschap.
Economie	11. Ekkersrijt blijft een economische toplocatie binnen het Brainport ecosysteem. 12. Een vitaal en aantrekkelijk (verblijfs)centrum, met een sterk ondernemings- en vestigingsklimaat.
Regio	13. Door in regionaal verband samen te werken met andere overheden en organisaties dragen we bij aan een succesvolle ontwikkeling van de Brainportregio.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Toekomstvisie voor Son en Breugel	2012 - 2030	21 juni 2012	omgevingsvisie Son en Breugel en omgevingsplan Son en Breugel (2024)
Structuurvisie voor Son en Breugel	2014 - 2030	6 februari 2014	omgevingsvisie Son en Breugel en omgevingsplan Son en Breugel (2024)
Omgevingsvisie Son en Breugel; Oog op een zonnige toekomst !	2022-pm	19 mei 2022	cyclus proces. Nieuwe versie n.a.v. uitwerkingsplan deelgebied/deelthema
Woonvisie voor Son en Breugel	2012 - 2020	20 december 2012	test
Woningbouwprogramma Son en Breugel 2016/2020 – 2030 (addendum op de Woonvisie)	2016/2020 - 2030	16-jun-16	
Cultureel Erfgoed (2019 - 2030) gemeente Son en Breugel	2019-2030	n.v.t.	
Centrumvisie Son	n.v.t.	21 juni 2012	Centrumvisie / Uitwerkingsprogramma Centrum Son (2024)
Centrumvisie Breugel en uitvoeringsprogramma	n.v.t.	21 juni 2012 resp. 29 augustus 2013	
Plan van Aanpak Implementatie Omgevingswet Son en Breugel (Implementatieprogramma Omgevingswet)	2016 - 2029	6 december 2016 (college)	omgevingsvisie Son en Breugel en omgevingsplan Son en Breugel (2024)
Afsprakenkader Wonen 2017 SGE	2017 e.v.	21 december 2017	
Landschapsinvesteringsregeling gemeente Son en Breugel	2013 e.v.	29 augustus 2013	

Intergemeentelijke Structuurvisie Rijk van Dommel en Aa	2011 e.v.	1 september 2011	
Verslinderd aan de Dommel	2012 e.v.	23 augustus 2012	
Visie Sciencepark	2017 e.v.	21 december 2017	
Nota Grondbeleid	2020-2024	17 december 2020	
Kaders als Koers - kaders voor de woningbouwprogrammering op ontwikkelingslocaties	2019 e.v.	19 december 2019	
Visie op Wonen Stedelijk Gebied Eindhoven	2019 e.v.	22 augustus 2019	
Huisvestingsverordening gemeente Son en Breugel 2020-2023	2020-2023	19 december 2019	
Masterplan Ekkersrijt	2015 e.v.	12 november 2015	Uitwerkingsprogramma Ekkersrijt (2025)
Programmering werklocaties SGE en financieel arrangement 2021 - 2024	2021-2024	23 september 2021	Regionale programmering werklocaties (2024)
Regionale Detailhandelsvisie 2016	2016 e.v.	3 september 2015	Actualisering Regionale detailhandelsvisie (2023)
Regionale Energie Strategie MRE	2021-2023	Q4 2021	
Transitievisie Warmte	2021-2026	Q4 2021	Actualisatie elke 5 jaar

Wat gaan we ervoor doen?

Omgevingswet

Doelstellingen

1. Zorg dragen voor een adequate implementatie van de Omgevingswet, waarbij de klantenservice snel, eenvoudig en beter kan plaatsvinden.

Via het Werkteam Implementatie Omgevingswet geven we vorm en inhoud aan de uitwerking van de implementatie van de Omgevingswet. In 2024 doen we de eerste ervaring in de praktijk op met de uitgewerkte werkprocessen, werkorganisatie, website en klantenservice. De opgedane ervaringen gaan we tussentijds monitoren en evalueren. Dit kan leiden tot bijstellingen van deze producten. Het groeiend inzicht in de betekenis en de (juridische) uitwerking van de Omgevingswet kan ook leiden tot het oppakken en uitwerken van nieuwe activiteiten.

2. Diverse instrumenten onder de Omgevingswet door ontwikkelen volgens de (tweejaarlijkse) beleidscyclus.

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. We ontwikkelen daarvoor een aantal instrumenten, zoals onder andere de omgevingsvisie en het omgevingsplan.

Op 19 mei 2022 heeft de raad de "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOG op een zonnige toekomst!" (versie 1.0). vastgesteld. Ons doel is deze omgevingsvisie actueel te houden met een tweejaarlijkse beleidscyclus. Nieuwe inzichten, uitwerkingsprogramma's en ontwikkelingen op de diverse beleidsterrein, voor zover het het fysiek domein betreft, verwerken we in volgende versies van de omgevingsvisie zodat er altijd een up-to-date versie is. In 2024 verwachten we de eerste resultaten van enkele uitwerkingen zoals deze in hoofdstuk 6 van de omgevingsvisie zijn vastgelegd.

Op 1 januari 2024 hebben we als overgangsmaatregel een 'Omgevingsplan van rechtswege'. Tot 2032 hebben we de gelegenheid dit 'Omgevingsplan van rechtswege' om te zetten naar een "Omgevingsplan Son en Breugel". Inmiddels hebben we de eerste stappen gezet aan de vormgeving en inhoud van het "Omgevingsplan Son en Breugel" voor een eerste woongebied (De Gentiaan). In 2024 zetten we dit werk voort door de omzetting van de bestemmingsplannen voor de gebiedsdelen 'Ekkersrijt' en 'Centrum Son'.

Het omgevingsplan dienen we eveneens periodiek aan te passen. Wijzigingen als gevolg van het honoreren van initiatiefvoorstellen, de wettelijke verplichting om vergunningen die in afwijking van het omgevingsplan (BOPA's) toch zijn verleend binnen 5 jaar te vertalen naar het omgevingsplan en ook wijzigingen die voortkomen uit de aanpassing van de omgevingsvisie, moeten worden verwerkt in het Omgevingsplan. In voorgaande begrotingen en in de Kadernota 2024-2027 hebben we de benodigde financiële middelen al aangegeven en begroot. Voor de werkzaamheden t.b.v. het "Omgevingsplan Son en Breugel" gaat het om een bedrag van € 250.000.

We werken aan de volgende onderdelen:

Omgevingsvisie (wettelijk)

1. tweejaarlijkse bijstellen van de omgevingsvisie
2. opstellen en uitwerken thematisch programma Wonen / Woonprogramma (2023-2024)
3. opstellen en uitwerken thematische programma Gezondheid (2023 - 2024)
4. opstellen en uitwerken gebiedsprogramma Sonniuswijk (2023 - 2024)
5. opstellen en uitwerken gebiedsprogramma Ekkersrijt (2023 - 2024)
6. opstellen en uitwerken gebiedsprogramma Centrumgebied Son (2023 - 2024)
7. opstellen en uitwerken thematisch programma Landschap en Natuur (2024)

Omgevingsplan (wettelijk)

8. opstellen van het "Omgevingsplan Son en Breugel" (versie 1.0) (2022-2026)
9. periode wijzigingen van het omgevingsplan (2024 e.v. jaren)

Digitaal Stelsel Omgevingswet (wettelijk)

10. uitvoering en invulling geven aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet

Ruimte

3. Voorzien in een tijdige en adequate behandeling van alle ruimtelijke initiatieven.

De Omgevingswet, die alle verzoeken voor vergunningen en gebiedsontwikkelingen bundelt, vraagt om een tijdige afhandeling van verzoeken en initiatieven.

Met ingang van 1 januari 2024 starten we met de nieuwe werkprocessen. In 2024 doen we de eerste ervaring op met de uitgewerkte werkprocessen. De opgedane ervaringen gaan we tussentijds monitoren en evalueren. Dit kan leiden tot nieuwe werkzaamheden of bijstellingen van producten.

4. Voorzien in kwalitatief passende ontwikkelingslocaties.

De ambitie die de raad heeft vastgelegd in de "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOg op een zonnige toekomst!" vraagt op het gebied van wonen om een minimale toename van 700 woningen tot 2040. Het collegeprogramma vraagt om de realisatie van 250 wooneenheden in de periode 2022-2026. De huidige beschikbaarheid van potentiële en hardere ontwikkelingslocaties biedt krap ruimte om aan deze laatste ambitie invulling te kunnen geven.

- In het kader van het 'thematisch programma Wonen / Woonprogramma' vindt onderzoek plaats naar waar aanvullende ontwikkelingslocaties voor woningbouw aan de orde kunnen komen.
- Om meer grip en inzicht te krijgen in de voortgang van de realisatie van de woningbouw, zijn we eind 2023 gestart met het 'actieprogramma woningbouwlocaties 2023'. In 2024 geven we verder vorm en inhoud aan dit actieprogramma.
- Om meer grip te krijgen op de woningmarkt en grondposities, overwegen we strategische aankopen.
- Een ander middel om grip te houden op de woningmarkt is de toepassing van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg). Op 20 april 2023 heeft de gemeenteraad o.a. het besluit genomen om de Wvg te vestigen op een deel van de wijk Breeakker. De raad heeft, door middel van een aangenomen motie, het college gevraagd om uiterlijk in het vierde kwartaal van 2024 een uitgewerkt plan te presenteren aan de raad.
- Andere doelgroepen (arbeidsmigranten, flexwerkers e.d.) vragen om de inzet van flexibele woonlocaties, waarvoor in de Omgevingsvisie ruimtelijk meerdere opties zijn aangegeven. Operationalisering hiervan is noodzakelijk om ook tegemoet te komen aan de regionale afspraken in dat kader. Daarvoor overleggen we met initiatiefnemers om locaties voor flexibel wonen gerealiseerd te krijgen.
- We bieden ruimte aan andere activiteiten ruimte, vanuit het kader en de ambities van onze "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOg op een zonnige toekomst!"

Uitvoeringsprogramma centrum Breugel

De bouw van De Bongerd start in het 4e kwartaal 2023. De planning is dat de nieuwe sporthal 4e kwartaal 2024 wordt opgeleverd. De inrichting van het openbaar gebied en de ontwikkeling van de nieuwe sporthal gaan we zorgvuldig op elkaar afstemmen.

Wonen

5. Het opstellen van een Woonprogramma (inclusief flankerend beleid).

De "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOG op een zonnige toekomst!" vraagt om een "Uitwerkingsprogramma Wonen", het nieuwe "Woonprogramma".

In dit Woonprogramma geven we in ieder geval aandacht aan c.q. vindt een uitwerking plaats van de volgende onderdelen die naar aanleiding van de omgevingsvisie onvoldoende aan bod zijn gekomen en om nadere uitwerking vragen.

- **Schetsen van de toekomstige woningbouwlocaties die beschikbaar zijn c.q. kunnen komen om de gewenste woningbouwopgave te faciliteren**
Het gaat onder meer om de ontwikkelingslocaties voor woningbouw, waarbij we invulling kunnen geven aan de minimale opgave om tot het jaar 2040 nog minimaal 700 woningen te realiseren (raadsuitspraak Omgevingsvisie) en om 250 wooneenheden te realiseren in de periode 2022-2026 ('Bestuursakkoord 2022-2026').
- **Schetsen welke onderdelen van het 'flankerend beleid' toepassing vinden in Son en Breugel**
Tevens geeft het 'Uitwerkingsprogramma deelthema Wonen' aan welke flankerende maatregelen op het terrein van wonen in Son en Breugel we kunnen toepassen. Gedacht moet worden aan onderdelen als 'toepassen startersleningen', 'zelfbewoningsplicht', 'doorstroombevordering in de vorm van een toewijzing / verkoop van de woningen bij voorrang aan inwoners uit Son en Breugel die een andere woning achter laten in Son en Breugel (incl. starters uit Son en Breugel) boven anderen' en een 'anti-speculatiebeding'.
- **Aangeven voor welke doelgroepen de woningmarkt in Son en Breugel bereikbaar is**
- **De relatie met duurzaamheid**
- **De relatie met de inclusieve samenleving / leefbaarheid**

6. Invulling geven aan de ambitie van het kwantitatieve gewenste woningbouwprogramma.

Schetsen van de toekomstige woningbouwlocaties die beschikbaar zijn c.q. kunnen komen om de gewenste woningbouwopgave te faciliteren

Invulling geven aan de ontwikkelingslocaties voor woningbouw, waarbij we rekening houden met de minimale opgave om tot het jaar 2040 nog minimaal 700 woningen te realiseren (raadsuitspraak Omgevingsvisie) en om 250 wooneenheden te realiseren in de periode 2022-2026 ('Bestuursakkoord 2022-2026').

Participeren en inbreng leveren in de regionale tafel 'Wonen' als ware we één gemeente

Zoals:

- Woondeal regio Eindhoven
- Regionale afspraken wonen
- Verstedelijkingsakkoord
- Woningbouwimpuls en woningbouwversnelling

Duurzaamheid

7. In 2030 wil Son en Breugel een klimaat neutrale gemeente zijn.

Wij willen de transitie naar een fossielvrije samenleving versnellen. Bij het opstellen van plannen en ideeën geven we veel vrijheid aan inwoners, organisaties en bedrijven in de gemeente, zodat de verschillende stakeholders aan de voorkant kunnen meedenken.

- We trekken de aandacht van de verschillende stakeholders met de bewustwordingscampagne "Wat we doen is groen" en de Duurzaamheidsprijzen. In de campagne laten we zien wat inwoners, verenigingen en bedrijven van Son en Breugel al doen en kunnen bijdragen aan het reduceren van CO₂-uitstoot.
- Energiebesparing heeft prioriteit. We continueren de projecten, zoals o.a. het uitvoeren van inkoopacties en het Energieloket, waardoor we onze inwoners ook kunnen helpen met het nemen van duurzaamheidsmaatregelen. In 2024 start de uitvoering van De Groene Zone Isoleren, waarmee we een extra stap zetten voor het ontzorgen van onze inwoners. We hebben daarbij extra aandacht voor inwoners met een kleine portemonnee.

- Voor de uitfasering van het aardgas (transitievisie warmte) maken we samen met de inwoners van 't Zand in 2024 een eerste wijkuitvoeringsplan.
- Samen met de ondernemers, provincie Noord-Brabant en waterschap De Dommel zetten we nieuwe stappen in de aanpak van 'De Grote Oogst' op Ekkersrijt. We werken de lokale opgave voor grootschalige energieopwekking op land (RES) in Sonniuswijk verder uit. Voor de A50 start daarnaast het OER traject met Rijkswaterstaat.
- Het elektriciteitsnetwerk is vastgelopen. Netschaarste vraagt om een sterke impuls in het provinciale en regionale energienetwerk. Om toekomstige problemen te voorkomen vraagt het een andere manier van werken van overheden, netbeheerders en bedrijven. We gaan de komende jaren pilots organiseren, bijvoorbeeld binnen de Grote Oogst, om toekomstige schaarste te voorkomen en bedrijven toch te laten groeien binnen de huidige knelpunten.
- In 2024 stellen we het nieuwe laadpalenbeleid vast. We doorlopen de Provinciale aanbesteding voor de openbare laadpalenconcessie vanaf medio 2024.
- In 2024 actualiseren we het algemene duurzaamheidsbeleid.

8. Son en Breugel moet in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig zijn.

We starten in 2024 met een integrale aanpak voor klimaatadaptatie voor Son en Breugel. In het kader van het omgevingsprogramma en de Grote Oogst beginnen we op Ekkersrijt, omdat hier sprake is van grote hittestress, het aanpassen van de groenstructuur, aanleg van de EVZ en de (toekomstige) wateropgave. Via deze ervaringen kunnen we vervolgens de contouren schetsen voor de hele gemeente. In de aanpak kijken we naar de openbare en particuliere ruimte in de gemeente.

9. We verhogen biodiversiteit in ons buitengebied én bebouwd gebied.

De afnemende biodiversiteit is niet alleen slecht voor de natuur maar ook voor onze leefomgeving. We zetten daarom in op het verhogen van de biodiversiteit in Son en Breugel.

- Belangrijk is een goed functionerend natuurnetwerk. In het natuurpact tussen Rijk en provincie is afgesproken dat het natuurnetwerk in 2027 gerealiseerd is.
- Prioriteit ligt bij het project 'Dommeldal uit de Verf' waarin we samenwerken met onze partners* om het stroomgebied van de Dommel een aaneengesloten natuurgebied te laten vormen. Het idee is een mozaïek van landschappen zoals we voorstaan in het 'Van Gogh Nationaal Park'. De visie 'Dommeldal uit de Verf' hebben we verwerkt in de vastgestelde Omgevingsvisie.
- De opgave in onze gemeente is relatief groot. In 2023-2024 ligt de focus op het omzetten van (landbouw)gronden langs de Dommel en in de Breugelsche Beemden naar natuur via verwerving en zelfrealisatie. We kijken daarbij ook naar mogelijkheden om natuurbeheer en (duurzame/natuurinclusieve) landbouw samen te laten gaan en naar uitruil van gronden om niet binnen het beekdal passend grondgebruik elders voort te kunnen zetten. Water (kwel, ruimte voor de beek) is daarbij dé belangrijke sturende factor.
- De biodiversiteitscrisis hangt ook samen met de klimaatcrisis en de stikstofcrisis. Verdroging, verzuring en vermessing maken het de natuur niet makkelijk. Samen met het waterschap en terreinbeheerders kijken we naar mogelijkheden om water langer vast te houden daar waar het valt en de waterkwaliteit te verbeteren. Regenwater afkoppelen in bebouwd gebied speelt ook hierbij een belangrijke rol om verdroging van het beekdal te beperken. Ook het bosbeheer (minder naalddhout = minder verdroging) draagt hieraan bij.
- Bij ruimtelijke initiatieven waken we ervoor dat de situatie niet verslechtert en mogelijk juist een bijdrage kan leveren aan herstel. We wijzen initiatiefnemers op mogelijkheden om natuurinclusief te bouwen en natuurlijke erfafscheidingen te gebruiken.
- Bij bestaand bos, natuur en gemeentelijk groen zetten we ook in op het verhogen van de biodiversiteit (programma 3). Zeker in onze eigen openbare ruimte kunnen we hier veel winst behalen. Ook willen we inwoners, bedrijven en instellingen meer bewust maken van wat zij zelf kunnen bijdragen aan biodiversiteit. Veel van het bebouwd gebied is immers particulier bezit. Zo kunnen we samen de biodiversiteit in het bebouwd gebied verhogen.

** Brabants Landschap, Waterschap De Dommel, Staatsbosbeheer en de gemeenten Eindhoven, Nuenen en Geldrop-Mierlo.*

10. We koesteren de landschappelijke kwaliteit en verhogen de beleving van ons landschap.

Het landschap is onze basis. Ons heden en verleden. Onze binding met de plek. De leesbaarheid van ons landschap bepaalt de beleving van het landschap en de waardering voor onze leefomgeving. Hier voelen we ons thuis. We koesteren die landschappelijke kwaliteit. Als thematische uitwerking in de Omgevingsvisie gaan we hiermee aan de slag. Bij ruimtelijke initiatieven sturen we op een goede landschappelijke afweging of inpassing om verstoring te voorkomen. Ook zijn we partner van het 'Van Gogh Nationaal Park'. In het gedachtengoed van Van Gogh hebben we bij ontwikkelingen oog voor de kwaliteiten van ons landschap en onze natuur en we benutten kansen om deze te versterken. Bij gebiedsuitwerkingen zoals Sonniuswijk onderzoeken we hoe we die kwaliteit kunnen versterken. Als de provincie 'Het Groene Woud' aanwijst als LEADER gebied willen we als partner onderdeel zijn van dit Europese subsidieprogramma. Dit biedt de mogelijkheid om t/m 2027 initiatieven vanuit onze samenleving (bottom up) te ondersteunen op het gebied van landschap, biodiversiteit, klimaat en sociaaleconomische ontwikkeling.

Economie

11. Ekkersrijt blijft een economische toplocatie binnen het Brainport ecosysteem.

Ekkersrijt is al jarenlang een economische toplocatie; niet alleen binnen de Brainportregio, maar ook op nationaal niveau. Het gebied biedt niet alleen ruimte voor typische hightech bedrijven passend bij het Brainportprofiel, maar ook voor een breed scala aan bedrijven die bijdragen aan de versterking van het gehele Brainport ecosysteem. Daarbij hoort ook de Meubelboulevard met een (boven)regionale verzorgingsfunctie. Om deze status te kunnen handhaven investeren we samen met ondernemers actief in een duurzame ontwikkeling van het gebied, zodat deze aantrekkelijk blijft voor nieuwe investeringen, ondernemers én consumenten/bezoekers.

In de vastgestelde Omgevingsvisie hebben we het beleid op Ekkersrijt op hoofdlijnen vastgelegd. Dit werken we verder uit in een gebiedsprogramma voor geheel Ekkersrijt. Dit programma is de actualisatie van het huidige Masterplan Ekkersrijt. Daarnaast ontwikkelen we voor twee deelgebieden een aparte visie, namelijk het Sciencepark en de Meubelboulevard. In alle gevallen spelen de verduurzamingsthema's energie en klimaat en de inrichting van de openbare ruimte een belangrijke rol. Een andere belangrijke randvoorwaarde om de economische positie te kunnen handhaven is de realisatie van de 2e aansluiting van Ekkersrijt. Als onderdeel van het regionale project Bundelroutes wordt gewerkt aan de realisering van deze aansluiting.

Bij het opstellen van het gebiedsprogramma en de twee deelgebiedsvisies betrekken we nadrukkelijk de ondernemers. De Ondernemersvereniging Ekkersrijt (OVE) speelt hierin een belangrijke rol. We hebben een open houding en denken in mogelijkheden ten aanzien van initiatieven en ontwikkelingsmogelijkheden. Om die reden voeren we met OVE een structureel kwartaaloverleg. Hierbij bespreken we strategische en uitvoeringsvraagstukken, zoals het gebiedsprogramma, duurzaamheid, en belangrijke zaken op het gebied van ruimtelijke ordening, veiligheid, parkeren en bereikbaarheid. Daarnaast investeren we in het onderhouden van een goed netwerk met de individuele ondernemers op Ekkersrijt.

12. Een vitaal en aantrekkelijk (verblijfs)centrum, met een sterk ondernemings- en vestigingsklimaat.

Het centrum van Son is een dynamisch en aantrekkelijk gebied om te wonen, te ondernemen en te verblijven. Doel is om het gezonde en florerende centrum voor inwoners, bezoekers en ondernemers te versterken. Een goede kwaliteit van de openbare ruimte is belangrijk voor het verblijfs- en ondernemersklimaat in het centrum van Son. Een aantrekkelijke openbare ruimte voorziet ook in een goede en veilige bereikbaarheid voor alle modaliteiten en in alle voorzieningen die daar voor nodig zijn. Tevens is er voldoende ruimte evenementen te kunnen faciliteren.

In samenspraak met de Ondernemersvereniging Son en Breugel en haar centrumteam werken we intensief samen om het centrumgebied toekomstbestendig en aantrekkelijk te houden voor ondernemers, consumenten, bezoekers en andere gebruikers. We zijn gestart met het opstellen van een nieuwe centrumvisie, die ook de status van gebiedsprogramma als uitwerking van de Omgevingsvisie heeft. Het opstellen van de centrumvisie vindt fasegewijs plaats: (I) Inventarisatie en input ophalen, (II) scenario's uitwerken, (III) gebiedsvisie opstellen. Gedurende het gehele proces hebben we aandacht voor de participatie van verschillende stakeholders. Tevens vindt met regelmaat terugkoppeling plaats aan de gemeenteraad. Daarnaast zorgen we voor inhoudelijk en procesmatig afstemming met het mobiliteitsplan.

We hebben een open houding en denken in mogelijkheden ten aanzien van initiatieven en ontwikkelingsmogelijkheden. Hiervoor is communicatie én het onderhouden van contacten met het lokale bedrijfsleven en nieuwe initiatiefnemers zeer belangrijk. Daarom vindt ieder kwartaal overleg plaats met de Ondernemersvereniging Son en Breugel, nemen we actief deel aan het Centrumteam en zetten we stevig in op een sterk netwerk en actief relatiebeheer met het bedrijfsleven in het dorp.

Regio

13. Door in regionaal verband samen te werken met andere overheden en organisaties dragen we bij aan een succesvolle ontwikkeling van de Brainportregio.

Samenwerking binnen MRE en SGE

Op het terrein van economische en ruimtelijke ontwikkeling zijn de regionale samenwerking in de Metropoolregio Eindhoven (MRE / de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant) en in het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE / Eindhoven, de randgemeenten daarvan en Helmond) belangrijk.

In de MRE werken we samen op de thema's Ruimte, Wonen, Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied. In het SGE werken we samen op de thema's Economie, Wonen, Voorzieningen & Evenementen en Ruimte. Voor alle thema's participeren we zowel in een ambtelijk als een bestuurlijk overleg. Daarnaast nemen we deel aan de verschillende overkoepelende bestuurlijke en ambtelijke overleggen, te weten het Algemeen Bestuur van het MRE en het Bestuurlijk en Ambtelijk Platform van het SGE en de ambtelijke coördinatieoverleggen.

Vanuit deze regionale samenwerking volgen voor de bovengenoemde beleidsthema's ook beleidskaders en regionale afspraken. Een voorbeeld daarvan zijn de afspraken voor de woningbouw- en bedrijventerreinprogrammering en het regionale detailhandelsbeleid. Deze afspraken hebben ook lokale gevolgen. Dat houdt bijvoorbeeld in dat we bij gebiedsontwikkelingen of woningbouwopgaven altijd moeten kijken naar deze regionaal gemaakte afspraken. Dit moeten we blijvend doen.

Dommeldal uit de verf en Van Gogh Nationaal Park

Son en Breugel is partner van het 'Van Gogh Nationaal Park' en van het project 'Dommeldal uit de Verf'.

We zijn aangesloten bij het 'Van Gogh Nationaal Park', dat met name gericht is op het (recreatief) vermarkten van een groter natuur- en landschapsgebied binnen Brabant. In het gedachtengoed van Van Gogh hebben we bij ontwikkelingen oog voor de kwaliteiten van ons landschap en onze natuur en we benutten kansen om deze te versterken. Daarnaast sluiten we ons ook vanuit toeristisch-recreatief perspectief aan bij het 'Van Gogh Nationaal Park'. Door hierbij aan te sluiten kunnen we de aanleg van (nieuwe) recreatieve voorzieningen beter stimuleren dan dat we dat zelfstandig doen. En zo sluiten we aan op het regionale toeristisch-recreatieve product/aanbod en routenetwerk. Binnen de samenwerking in Rijk van Dommel en Aa realiseren we de ontbrekende onderdelen in het Natuurnetwerk Brabant binnen het Dommeldal, samen met de gemeenten Nuenen, Eindhoven en Geldrop-Mierlo en waterschap De Dommel, Staatsbosbeheer en Brabants Landschap. De visie van 'Dommeldal uit de Verf' hebben we geïntegreerd in de omgevingsvisie.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE)

De Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) is een verbonden partij waarmee samen wordt gewerkt op het bedrijventerrein. De Stichting verzorgt de beveiliging van het terrein middels camera's die in het openbaar gebied hangen en een beveiligingsteam. Deze samenwerking draagt bij aan de waarde van Ekkersrijt als economische toplocatie.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 4	0	250	250	250	250	250
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	188	181	412	407	396	391
3.1 Economische ontwikkeling	136	129	149	149	149	149
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	50	11	11	11	11	11
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	35	42	43	43	43	43
3.4 Economische promotie	77	80	93	93	93	93
8.1 Ruimte en leefomgeving	237	677	943	909	532	462
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.391	3.217	2.713	1.475	1.107	608
8.3 Wonen en bouwen	772	904	923	923	877	877
Totaal Lasten	6.886	5.492	5.535	4.259	3.458	2.883
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 4	4.205	133	20	20	15	15
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	532	227	279	274	269	264
3.1 Economische ontwikkeling	52	48	98	98	98	98
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	14	21	21	21	21	21
3.4 Economische promotie	20	35	27	27	27	27
8.1 Ruimte en leefomgeving	379	22	63	63	63	63
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	506	3.185	2.692	1.475	1.107	608
8.3 Wonen en bouwen	589	737	647	647	647	647
Totaal Baten	6.295	4.408	3.848	2.626	2.248	1.743
Saldo (baten -/- lasten)	-591	-1.084	-1.687	-1.633	-1.210	-1.140

Nieuw beleid

Omschrijving	I/S	2024	2025	2026	2027
1. Plan van aanpak Wvg-gebied Breeakker	I	-50.000	0	0	0
2. Nota Kostenverhaal	I	-20.000	0	0	0
3. Van Gogh Nationaal Park	S	-8.572	0	0	0
4. Lagere pachtinkomsten	S	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
5. Verhuur openbaar groen	S	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal		-73.572	5.000	5.000	5.000
+/- is voordeel, -/- is nadeel					

1. Plan van aanpak Wvg-gebied Breeakker

Op 20 april heeft de gemeenteraad o.a. het besluit genomen om een Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) te vestigen op percelen in het gebied 'Breeakker'. De raad heeft, door middel van een aangenomen motie, het college gevraagd om uiterlijk in het vierde kwartaal van 2024, een volledig uitgewerkt plan te presenteren aan de raad. Voor de uitvoering van dit plan worden in 2023 kosten gemaakt die verantwoord worden in de 2e Berap. Voor het opstellen van het plan van aanpak moet externe expertise en advies ingewonnen worden. Denk hierbij aan juridisch advies, inschakeling stedenbouwkundig bureau en externe expertise/ondersteuning voor het participatietraject. Voor de dekking van de kosten in 2024 is een benodigd budget geraamd van € 50.000.

Paragrafen

Overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten zijn hieronder de volgende paragrafen opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Wet open overheid
9. Beleidsindicatoren

Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft op hoofdlijnen een overzicht van de lokale heffingen en belastingen.

Beleid

Bij het heffen en invorderen van belastingen zijn we onder meer gebonden aan:

- de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR);
- de Algemene wet bestuursrecht (Awb), (inclusief de algemene beginselen van behoorlijk bestuur);
- de Invorderingswet 1990;
- de Gemeentewet;
- diverse Uitvoeringsbesluiten.

De wet geeft duidelijke kaders aan voor de heffing, invordering en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Het maken van uitzonderingen op de regels uit de wetgeving is niet toegestaan, dit om rechtsongelijkheid voor de burger te voorkomen.

Het tarievenbeleid is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Geen algemene lastenstijging. De gemiddelde lasten voor de inwoners mogen niet meer toenemen dan de inflatiecorrectie. Lastenverzwaring voor inwoners blijft achterwege en indien enigszins mogelijk zullen we gemeentelijke belastingen, tarieven, heffingen en/of leges verlagen.
- Streven naar kostendekkendheid in de tariefstelling voor leges en retributies.
- Het profijtbeginssel bij de overige heffingen hanteren.

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten, bepaald in de Kadernota, worden de tarieven voor 2024 als volgt aangepast:

- Voor de OZB zijn de tarieven verlaagd om de waardeontwikkeling te compenseren. Daarna wordt voorgesteld om een inflatiecorrectie van 5,2% toe te passen.
- Leges en tarieven worden verhoogd met de inflatiecorrectie (5,2%).
- De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op 100% kostendekkendheid waarbij rekening is gehouden met een zo reëel mogelijke inschatting van zowel de baten- als de lastenontwikkeling binnen het meerjarenperspectief 2024-2027. Het tarief voor de rioolheffing is gebaseerd op het verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan 2023 (vGRP).
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn verhoogd met gemiddeld 12,3%. Deze stijging wordt in deze paragraaf onder afvalstoffenheffing nader toegelicht.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

We heffen op grond van artikel 220 van de Gemeentewet twee directe belastingen op de onroerende zaken die binnen de gemeente liggen, de zogenaamde onroerendezaakbelastingen:

- Een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak (die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom) bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
- Een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De hoogte van de OZB is afgeleid van de WOZ-waarde (een percentage). Jaarlijks worden nieuwe WOZ-waarden vastgesteld. De aanslagen zijn gebaseerd op de WOZ-waarden met een waardepeildatum die 1 jaar voorafgaand aan het belastingjaar ligt.

De maximaal verwachte opbrengst OZB wordt als percentage van de totale WOZ-waarden (rekening houdend met areaaluitbreiding en waardestijging) van alle onroerende zaken in Son en Breugel uitgedrukt. Dit percentage is bepalend voor de hoogte van elke individuele aanslag OZB.

De tarieven voor 2024 zijn bijgesteld aan de hand van de ontwikkeling van de nieuwe WOZ-waarden zodat er sprake is van een gelijkblijvend niveau van de opbrengst onroerendezaakbelastingen, exclusief de areaaluitbreiding en de tariefaanpassing. Het voorstel voor vaststelling van de tarieven wordt tegelijk met de begroting aangeboden aan de raad.

De inschatting van de totale WOZ-waarde voor 2024 (voorlopige stand per 1 september 2023) is ten opzichte van de werkelijke WOZ-waarde over 2023 als volgt:

Omschrijving	2023	2024
Totale waarde woningen	3.426.800.000	3.485.000.000
Totale waarde niet-woningen	711.000.000	630.000.000

De belastingcapaciteit heeft een relatie met de inkomsten die een gemeente ontvangt via het gemeentefonds. Hoeveel geld een individuele gemeente uit het gemeentefonds krijgt, hangt namelijk af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van de gemeente. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen. Het aandeel van een gemeente in het gemeentefonds is kleiner naarmate het vermogen om belastingen te heffen groter is. Het gaat hier om de WOZ-waarde van onroerende zaken in de gemeente, berekend tegen een voor alle gemeenten gelijk tarief.

In onderstaande tabel geven we de korting op het gemeentefonds weer ten opzichte van werkelijke opbrengst. We doen dit op basis van de waarde 1-1-2023 omdat dit de laatst vastgestelde waarde is.

Belastingsoort	Aanslagwaarde	Ons tarief	Opbrengst	Kortingstarief	Korting	Saldo
OZB eigenaren woningen	3.485.000.000	0,0754%	2.627.690	0,06856%	2.389.316	238.374
OZB gebruikers niet-woningen	630.000.000	0,1610%	1.014.300	0,14889%	938.007	76.293
OZB eigenaren niet-woningen	630.000.000	0,1954%	1.231.020	0,19572%	1.233.036	- 2.016
			4.873.010		4.560.359	312.651

De ramingen voor de baten OZB 2024 zijn als volgt:

Omschrijving	2024
Eigenaren woning	2.804.300
Eigenaren niet-woning	1.574.400
Gebruikers niet-woning	1.101.500

Afvalstoffenheffing

De gemeente is verplicht om huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer wordt afvalstoffenheffing geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel waarvoor de gemeente verplicht is huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen.

De gemeenteraad heeft besloten om het serviceniveau te verlagen. Hierdoor stijgt in 2024 het tarief voor eenpersoonshuishoudens met 36 cent naar € 267,-. Het tarief van meerpersoonshuishoudens stijgt met € 8,88 naar € 334,68 (2,7%). Als de raad de maatregel niet had genomen dan was de stijging voor meerpersoonshuishoudens circa € 44,64 (13,70%) geweest.

Reinigingsrechten

Het tarief 2024 van de reinigingsrechten stemmen we af op het tarief voor de afvalstoffenheffing van 2024.

Rioolheffing

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een rioolheffing geheven. In de raadsvergadering van 7 februari 2019 heeft de gemeenteraad besloten om vanaf 1 januari 2020 de rioolheffing te differentiëren. De differentiatie bestaat uit een afvalwater- en hemelwatercomponent. De afvalwaterheffing is een gebruikersheffing. De hemelwaterheffing is een eigenarenheffing. De hemelwaterheffing is een heffing met een vast bedrag van € 50 tot en met 2034. Doel van de differentiatie van de rioolheffing en het invoeren van de hemelwaterheffing is om bewoners en bedrijven mee te laten werken aan het klimaatbestendig maken van hun omgeving en goed gedrag te belonen in de vorm van een financieel voordeel.

De rioolheffing bestaat vanaf 2020 uit een eigenarenheffing en een gebruikersheffing:

1. Een vast bedrag voor afvalwater voor de gebruikers van percelen (woningen).
2. Een gestaffeld bedrag voor afvalwater voor de gebruikers van percelen (niet-woningen).
3. Een vast bedrag voor hemelwater voor de eigenaar van een perceel waarvan hemelwater in het gemengde riool wordt geloosd.

De tarieven van de rioolheffing worden zodanig vastgesteld dat de geraamde kosten niet boven de geraamde baten uitkomen. Binnen Son en Breugel is 100% kostendekkendheid uitgangspunt voor de berekening van de tarieven. De noodzakelijke verbeteringen en vervangingen van het rioolstelsel zijn systematisch in beeld gebracht. De hieruit voortvloeiende lasten zijn opgenomen binnen de tariefberekeningen. Voornoemde verbeteringen en investeringen zijn opgenomen in het Programma Water en Riolering 2023-2027.

De totale kosten van de rioleringszorg zijn gestegen met 21%. Dit wordt deels veroorzaakt door de stijging van de rente op de investeringen. Daarnaast wordt een gedeelte van de straatreiniging doorbelast naar riolering en ook deze post kent een stijging in de kosten. In juni 2023 is nieuw rioleringsbeleid in het Programma Water en Riolering 2023-2027 vastgesteld. Het beleid wordt op hoofdlijnen doorgezet maar er zijn enkele wijzigingen doorgevoerd. Zo is er een uitbreiding van de personele bezetting met een rioolbeheerder (1 fte) voorzien. De weg naar risico gestuurd beheer wordt verder vormgegeven door de komende jaren een groter gedeelte van het areaal te inspecteren. De kosten worden gedeeltelijk gedekt via een stijging van de rioolheffing (6,7%). De overige kosten worden verhaald op de rioolvoorziening.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en rioolheffing

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten zijn gemeenten verplicht inzichtelijk te maken hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstellingen worden gehanteerd.

Onderstaande overzichten geven per heffing de totale lasten, de totale baten en het dekkendheidspercentage weer.

Dekkendheid afvalstoffenheffing	2024
Afval taakveld 7.3	
Lasten milieustraat	594.601
Lasten overige afvalstromen	1.568.078
Kapitaallasten	6.939
Totaal kosten afval taakveld 7.3	2.169.618
Toerekenbare kosten vanuit andere taakvelden	
Overhead taakveld 0.4	127.884
Kwijtschelding taakveld 6.3	38.710
BTW taakveld 0.11*	394.125
Totaal toerekenbaar	560.719
Totaal lasten	2.730.337
Baten afvalstoffenheffing taakveld 7.3	2.359.068
Baten milieustraat	129.526
Baten overige afvalstromen	215.076
Mutatie voorziening	26.667
Baten totaal	2.730.337
Dekkendheidspercentage afval	100%

* De omzetbelasting rekenen we conform artikel 229B van de gemeentewet toe. Deze toerekening is het gevolg van de invoering van het BTW compensatiefonds in 2003. Vanaf dat moment werd de BTW compensabel en werd tegelijkertijd een uitname uit het gemeentefonds gedaan.

Dekkendheid riolheffing	2024
Riolering taakveld 7.2	
Beheer en onderhoud riolering	1.031.551
Kapitaallasten	370.582
Mutatie voorziening	-481.228
Totaal kosten riolering taakveld 7.2	920.905
Toerekenbare kosten vanuit andere taakvelden	
Overhead taakveld 0.4	224.420
Kwijtschelding taakveld 6.3	28.000
Straatreiniging taakveld 2.1	118.448
Watertaken taakveld 5.7	61.562
BTW taakveld 0.11	248.374
Totaal toerekenbaar	680.894
Totaal lasten	1.601.708
Opbrengst riolheffing taakveld 7.2	1.601.708
Baten totaal	1.601.708
Dekkendheidspercentage riool	100%

* De omzetbelasting rekenen we conform artikel 229B van de gemeentewet toe. Deze toerekening is het gevolg van de invoering van het BTW compensatiefonds in 2003. Vanaf dat moment werd de BTW compensabel en werd tegelijkertijd een uitname uit het gemeentefonds gedaan.

Leges

Wanneer de gemeente een bepaalde dienst levert, kunnen daarvoor leges worden geheven. De tarieven worden jaarlijks vastgesteld in de Tarieventabel behorende bij de Legesverordening. Net als riool- en afvalstoffenheffing moeten de tarieven dusdanig worden vastgesteld dat de geraamde baten niet boven de geraamde lasten uitkomen. De verschillende leges die worden geheven, worden in principe jaarlijks verhoogd met de daarvoor geldende inflatiecorrectie. Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals voor reisdocumenten, moet rekening gehouden worden met van Rijksweg gestelde maximumtarieven.

Er mag geen winst gemaakt worden. Voor deze heffingen wordt gestreefd naar een 100% kostendekkend tarief.

Kostendekkendheid leges

Op grond van het besluit van 5 maart 2016 in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten gemeenten verplicht inzichtelijk maken dat de tarieven en heffingen hoogstens kostendekkend zijn. De geraamde baten mogen de geraamde lasten niet overschrijden.

Per paragraaf van de legesverordening, is hieronder de kostendekkendheid weergegeven op basis van de geraamde baten en lasten. Per hoofdstuk in de legesverordening wordt gestreefd naar maximale kostendekkendheid, ondanks dat jurisprudentie de legesverordening als één geheel ziet en dus de legesverordening als geheel maximaal kostendekkend moet zijn. Tussen afzonderlijke paragrafen binnen een hoofdstuk mag kruissubsidiëring worden toegepast. Opbrengsten uit leges van een bepaalde paragraaf, mogen kosten binnen een andere paragraaf compenseren.

In onderstaande overzichten zijn per paragraaf en per hoofdstuk de totale baten, de totale lasten en het kostendekkendheidspercentage weergegeven. De lasten zijn uitgesplitst in salaris, overhead en directe lasten. Hierbij is rekening gehouden met jurisprudentie over hetgeen wel en niet aan de leges mag worden toegerekend.

De salaris- en overheadlasten in hoofdstuk 1 zijn toegerekend vanuit het taakveld 0.2 Burgerzaken. Op basis van de toegerekende salarislasten is het opslagpercentage voor de overhead bepaald.

Hoofdstuk 1	Algemene Dienstverlening	Baten	Salaris	Overhead	Lasten	Percentage
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	-26.711	33.602	33.434	2.783	38%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	-39.162	89.605	89.157	23.436	19%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	-115.323	70.937	70.582	51.697	60%
Paragraaf 1.4	Verstrekingen in het kader van de BRP	-6.041	33.602	33.434	-	9%
Paragraaf 1.5	Bestuursstukken	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 1.6	Vastgoed informatie	-538	7.467	7.430	7.026	2%
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken	-18.807	37.335	37.148	15.523	21%
Paragraaf 1.8	Gemeentearchief	-	7.467	7.430	-	0%
Paragraaf 1.9	Bijzondere wetten	-10.010	37.335	37.148	2.075	13%
Paragraaf 1.10	Diversen	-5.523	29.868	29.719	-	9%
	Totaal hoofdstuk 1	-222.115	347.218	345.482	102.540	28%

De salaris- en overheadlasten in hoofdstuk 2 zijn (voornamelijk) toegerekend vanuit het taakveld 8.3 Wonen en Bouwen, waaronder de bouwvergunningen vallen. Ook hier is op basis van de toegerekende salarislaster de overhead bepaald. De baten en lasten binnen hoofdstuk 2 van de legesverordening hebben voornamelijk betrekking op paragraaf 2.2 en 2.3, vandaar is vanwege de samenhang besloten alle lasten toe te rekenen aan paragraaf 2.3 binnen hoofdstuk 2 en is dit niet verder uitgesplitst.

Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet	Baten	Salaris	Overhead	Lasten	Percentage
Paragraaf 2.1	Algemene bepalingen	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.2	Voorfase	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.3	Activiteiten m.b.t. bouwwerken	-	-	344.383	-	78%
		669.018	346.114		169.855	
Paragraaf 2.4	Activiteiten m.b.t. cultureel erfgoed en werelderfgoed	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.5	Milieubelastende activiteiten	-32.000	-	-	32.999	97%
Paragraaf 2.6	Lozingsactiviteiten	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.7	Aanlegactiviteiten	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.8	Overige activiteiten	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.9	Maatwerkvoorschriften	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.10	Gelijkwaardigheid	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.11	Overige tarieven	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.12	Modaliteiten	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.13	Vermindering	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.14	Teruggaaf	-	-	-	-	n.v.t.
	Totaal Hoofdstuk 2	-701.018	346.114	344.383	202.854	78%

De salaris- en overheadlasten in hoofdstuk 3 zijn voornamelijk toegerekend vanuit het taakveld 0.2 Burgerzaken.

Hoofdstuk 3	Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	Baten	Salaris	Overhead	Lasten	Percentage
Paragraaf 3.1	Horeca	-2.367	7.467	7.430	-	16%
Paragraaf 3.2	Seksbedrijven	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 3.3	Winkeltijdenwet	-	7.467	7.430	-	0%
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	-	7.467	7.430	-	0%
Paragraaf 3.6	Huisvestingswet 2014 [en Wet goed verhuurderschap]	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	-	3.734	3.715	-	0%
	Totaal hoofdstuk 3	-2.367	26.135	26.005	0	5%
	Totaal hoofdstuk 1,2 en 3	-925.500	719.467	715.870	305.394	53%

Overige belastingen

Marktgelden

Marktgelden worden geheven van degene die een standplaats inneemt (of van degene aan wie een standplaats is toegewezen) op de wekelijkse warenmarkt.

Marktgelden zijn afhankelijk van het aantal strekkende meters frontlengte van de standplaats. Het tarief is verhoogd met de inflatiecorrectie (5,2%).

Precario rechten

In 2006 is notitie "Terrassenbeleid Son en Breugel" vastgesteld. Conform deze notitie is dit tarief met de inflatiecorrectie (5,2%) verhoogd.

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente is op grond van de Gemeentewet en Invorderingswet bevoegd kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. Met het oog op de administratieve lastenverlichting voor de burgers toetsen wij bij het inlichtingenbureau indien er eerder kwijtschelding is verleend of er geen belemmeringen zijn. Bij geen belemmering verlenen wij automatische kwijtschelding.

De kwijtscheldingsregels zijn vastgelegd in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeente heeft, als gevolg van artikel 255 van de Gemeentewet, slechts op 2 onderdelen beleidsvrijheid:

- De raad kan bepalen dat er helemaal geen dan wel gedeeltelijke kwijtschelding wordt verleend.
- De raad kan regels stellen met betrekking tot de wijze waarop de kosten van bestaan in aanmerking worden genomen die er toe leiden dat in ruimere mate kwijtschelding wordt verleend.

Op grond van het laatste onderdeel heeft de gemeente gekozen voor het voor 100% meenemen van de kosten van bestaan. Het bestaande beleid wordt hiermee voortgezet.

Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de volgende heffingen:

- onroerendezaakbelastingen;
- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing.

Overzicht tarieven

	2022	2023	2024
OZB Eigenaar Woning	0,0841%	0,0754%	0,0770%
OZB Eigenaar Niet-woning	0,1969%	0,1954%	0,1996%
OZB Gebruiker Niet-woning	0,1623%	0,1610%	0,1644%
Afvalstoffenheffing 1-persoonshh	231,60	266,64	267,00
Afvalstoffenheffing meer-pers.hh	290,28	325,80	334,68
Reinigingsrechten	339,00	345,00	363,00
Rioolheffing woningen (afgekoppeld)	141,96	149,76	159,84
Rioolheffing woningen (niet-afgekoppeld)	191,96	199,76	209,84

Vergelijking buurgemeenten

In onderstaande tabel worden de eenheden gebruikt die het COELO toepast voor het bepalen van de woonlasten. Onderstaande tabel geeft inzicht in de gegevens over 2023 (afgerond op hele euro's).

	Son en Breugel	Nuenen	Eindhoven	Best	Geldrop-Mierlo
OZB Eig. woning	0,0754%	0,1061%	0,09153%	0,0805%	0,0645%
OZB Eig. niet-woning	0,1954%	0,2392%	0,29512%	0,2092%	0,1787%
OZB Gebr. niet-won.	0,1610%	0,1920%	0,21170%	0,1681%	0,1452%
Afvalstoffenheffing (*) (meerpers.huishouden)	326	275	241	339	292
Rioolheffing	200	140	187	182	199

(*): Diftar gemeenten worden door het COELO berekend op basis van vastrecht plus een gemiddeld aantal ledigingen (18 maal een grijze container van 140 liter en 7 maal een groene container van 140 liter). De aantallen van het COELO zijn gebaseerd op een landelijk gemiddelde. In de meeste diftar gemeenten is het gemiddelde aantal ledigingen vaak lager (zie hieronder bij Ontwikkeling lokale lastendruk).

Ontwikkeling lokale lastendruk

Jaar	2022	2023	2024
WOZ-waarde	379.000	442.000	455.440
Wijziging WOZ-waarde	9,54%	16,62%	3,04%
OZB	319	333	350
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	290	326	335
Rioolheffing (afvalwater)	142	150	160
Rioolheffing (hemelwater) (#)	50	50	50
Totaal	801	859	895
% wijziging lasten t.o.v. t-1	2,70%	7,24%	4,19%

(^): Inschatting op basis van de op 1 september 2023 bekende gegevens.

(#): Vanaf 2020 is de rioolheffing gedifferentieerd. Het hemelwater tarief wordt opgelegd aan eigenaren van objecten die niet zijn afgekoppeld. Wanneer er vanaf een perceel geen hemelwater wordt geloosd op het gemengde rioolstelsel wordt deze belasting niet geheven. Op deze manier hebben eigenaren zelf invloed op de totale lastendruk.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente Son en Breugel. Hiervoor beschrijven en waarderen we de risico's. Vervolgens zetten we het totaal aan risico's af tegen de aanwezige weerstandscapaciteit. Voor wat betreft het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing hanteren we de uitgangspunten van de 'Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen'. Als laatste worden de financiële kengetallen gepresenteerd.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

In de raadsvergadering van 21 maart 2013 heeft de raad de 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' vastgesteld. In de nota wordt het beleidskader voor het weerstandsvermogen beschreven. Dit kader luidt als volgt:

- De gemeenteraad wordt via de planning- en controldocumenten geïnformeerd over de 15 belangrijkste risico's, de beschikbare weerstandscapaciteit en de ratio van het weerstandsvermogen;
- De 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' wordt als basis gehanteerd voor de opstelling van de verplicht voorgeschreven paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de meerjarenprogrammabegroting en de jaarrekening;
- Voor de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit worden de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves buiten beschouwing gelaten;
- Uitgegaan wordt van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio > 1);
- Als de ratio weerstandsvermogen door de toename van risico's onder de 1 uitkomt, zal ofwel de beschikbare weerstandscapaciteit worden aangevuld, ofwel extra inspanningen worden gedaan om de benodigde weerstandscapaciteit terug te brengen. In deze situatie zal het college voorstellen doen aan de gemeenteraad die ervoor moeten zorgen dat het weerstandsvermogen weer op het gewenste niveau komt.

In de 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' is uitvoerig ingegaan op het wettelijk kader, de inventarisatie van de risico's en de weerstandscapaciteit. De beleidsconclusies zijn hierboven weergegeven.

Top 10

Net als bij de jaarrekening 2022, hebben we een selectie gemaakt van 10 in plaats van 15 risico's die extra aandacht verdienen. De impact van de risico's buiten de top 10 op de benodigde weerstandscapaciteit is beperkt. De risico's buiten de top 10 nemen we via de verzameling "Overige risico's" wel mee in de berekening van de weerstandsratio.

Top 10 inventarisatie van de risico's

In veel gevallen kunnen we de exacte waarde van een risico niet bepalen. Om de risico's toch te kwantificeren werken we met klassengemiddelden. Deze klassengemiddelden leiden tot de financiële gevolgen in onderstaande tabel. De risicowaarde bepalen we vervolgens aan de hand van de volgende berekening:

Risicowaarde in € = 'Kans (als percentage)' x 'Gevolg in €'

Het totaal aan risicowaarden vormt de benodigde weerstandscapaciteit. Omdat niet alle risico's zich tegelijk manifesteren, rekenen we met een zekerheidspercentage van 90%.

Hoewel we zorgvuldig hebben geprobeerd om alle risico's in beeld te brengen, kan het voorkomen dat een risico niet is opgenomen. Zoals eerder genoemd is risicomanagement een dynamisch proces en voortschrijdend inzicht zorgt voor een steeds vollediger beeld.

Het is onmogelijk en onwenselijk om te sturen op alle geïdentificeerde risico's. Door de risico's te kwantificeren wordt de lijst geordend. Op deze manier ligt de focus op de risico's die de grootste impact op de organisatie hebben. Zowel de kans dat een risico zich manifesteert als de impact die het risico met zich meebrengt moet worden bepaald.

We maken een inschatting van de waarschijnlijkheid dat het risico daadwerkelijk optreedt. Vervolgens maken we een inschatting van het bedrag dat de gemeente kwijt is indien het risico optreedt. Het kwantificeren van risico's is een proces van taxeren en inschatten en heeft daarmee altijd in bepaalde mate een subjectief karakter.

Risico	Kans in %	Gevolg €	Risicowaarde in €
1. Jeugdzorg	90%	375.000	337.500
2. Externe gevolgen cybercriminaliteit/ beveiligingsincident	30%	500.000	150.000
3. Algemene uitkering gemeentefonds	70%	175.000	122.500
4. Interne gevolgen cybercriminaliteit/beveiligingsincident	70%	175.000	122.500
5. Inkoop en aanbesteding	70%	175.000	122.500
6. Intergemeentelijke samenwerking - Dienst Dommelvallei	exact	bedrag	71.775
7. Naheffing Attero	exact	bedrag	65.037
8. Belastingaangifte	30%	175.000	52.500
9. Crisisbeheersing	10%	500.000	50.000
10. GGD Brabant Zuidoost	exact	bedrag	41.400
Subtotaal top 10			1.135.712
Overige risico's + risico's onvoorzien			384.032
Totaal			1.519.744
Risico's t.b.v. zekerheidspercentage 90%			1.367.770

Twee keer per jaar worden de risico's opnieuw geïnventariseerd en berekend. Ten opzichte van de jaarrekening 2022 is de totale risicowaarde afgenomen. De risicowaarde van de risico's "Jeugdzorg" en "Onvoorzien" is verlaagd. Het risico Inkoop en aanbesteding is nieuw ten opzichte van de jaarrekening 2022. Het risico CMD algemeen is vervallen, het inhuurbudget komt ten laste van de organisatie.

Top 10 risico's

1. Jeugdzorg

Door incidenten (crisis, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming) of door instroom van cliënten met hoogcomplexiteit bestaat het risico dat er een beroep wordt gedaan op de zwaardere, duurdere en langdurige jeugdzorg. Ook kunnen we achteraf geconfronteerd worden met kosten voor zorg als gevolg van directe verwijzingen door medische verwijzers (waaronder huisartsen en jeugdartsen). Deze medische verwijzroute is wettelijk ingeregeld.

Beheersmaatregel

Het CMD zet samen met partners als huisartsen, jeugdarts en voorliggend veld in op vroegtijdige signalering van problemen. Ondersteuning wordt altijd zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig ingezet. Er geldt voor lichte, kortdurende en voor hoogcomplexiteit, langdurige hulpverleningstrajecten een verschillende financiering aan zorgaanbieders.

Bij de jeugdzorg gaat het veelal om incidenten, waar slechts ten dele op gestuurd kan worden. CMD en partners proberen de vroegsignalering van casussen waar jeugdzorg nodig is te intensiveren.

2. Externe gevolgen cybercriminaliteit / beveiligingsincident

Een beveiligingsincident is een inbreuk op de beveiliging, waarbij de beschikbaarheid, de integriteit of de vertrouwelijkheid van informatie in gevaar is of kan komen. Een beveiligingsincident kan ook onbewust worden veroorzaakt. Cybercriminaliteit is criminaliteit met ICT als middel én doelwit.

Cybercriminaliteit is veelvoorkomend. Aan de ene kant wordt ICT steeds complexer en aan de andere kant blijkt uit de benchmark dat we onder het gemiddelde zitten qua middelen.

IBD dreigingsbeeld 2023-2024: "De dreiging van ransomware-aanvallen neemt toe. Aan de lopende band proberen criminelen een ingang te vinden. De (potentiële) gevolgen van een aanval worden ook steeds ernstiger: het wordt merkbaar. Het fenomeen ransomware (gijzelsoftware) komt al jaren voor. Criminelen versleutelen gegevens en persen het slachtoffer af om deze gegevens na het betalen van losgeld weer toegankelijk te maken. De IBD ontving de afgelopen twee jaar steeds meer meldingen van situaties waar gemeentelijke processen langdurig(er) verstoord zijn als gevolg van destructieve gijzelsoftware. Criminelen aarzelen niet om privacygevoelige gegevens van inwoners, bedrijven en medewerkers online te publiceren."

De externe gevolgen van cybercriminaliteit of een beveiligingsincident kunnen groot zijn:

- Een getroffen organisatie is vaak weken of maanden bezig om de bedrijfsprocessen en informatiebeveiliging weer op orde te krijgen en de complete gegevensregistraties opnieuw op te bouwen.
- Beveiligings- en privacy- incidenten schaden ook het vertrouwen van inwoners in de overheid, de reputatie van de organisatie en haar bestuurders. Daarnaast kunnen onzorgvuldige omgang met persoonsgegevens en overtredingen van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) leiden tot aansprakelijkheidsstellingen van getroffenen of boetes van de privacytoezichthouder. Een boete wegens onzorgvuldig handelen met de privacy van inwoners kan bovendien leiden tot grote imagoschade.

Drie soorten dreigingen vallen de laatste tijd op:

- Meer ransomware, destructievere gevolgen
- Steeds meer en ernstiger kwetsbaarheden in software
- Gevaren in ketens.

Beheersmaatregel

De CISO, Privacybeheerder en FG organiseren acties om het bewustzijn rondom cybercriminaliteit en beveiligingsincidenten binnen de organisaties te verhogen. Tevens worden medewerkers actief herinnerd aan de gedragscodes omtrent computergebruik en privacywetgeving. Ook worden organisatorische maatregelen getroffen, zoals informatiebeveiligings- en gegevensbeschermingsbeleid, inrichten van autorisaties en beschrijven van werkprocessen. Gemeenten zijn in 2015 aangesloten bij de IBD VNG en hebben de BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid) als norm voor hun informatieveiligheid ingevoerd, waarbij eigenaarschap en risico analyse centraal staan. De IBD adviseert ons bepaalde maatregelen te treffen. Die voeren wij door, voor zover op ons van toepassing.

3. Algemene uitkering gemeentefonds

Via circulaires wordt de gemeente 2 maal per jaar geconfronteerd met aanpassingen vanuit het gemeentefonds. De afspraak tussen het Rijk en de gemeenten is 'samen de trap op, samen de trap af'. Indien het Rijk bezuinigt, wordt er ook minder geld in het gemeentefonds gestort. Deze systematiek zal in ieder geval nog gelden t/m 2025. Hoe vanaf 2026 de financieringssysteem zal zijn is nu nog niet bekend. Via de fondsbeheerders worden hier in overleg met alle betrokkenen in de huidige kabinetsperiode voorstellen voor gemaakt.

Er is al wel per 1-1-2023 een nieuw verdeelmodel ingevoerd. Dit ondanks dat de VNG en de ROB aangaven dat er nog veel verbeterd moest worden. De fondsbeheerders hebben toegezegd aan verbeteringen te gaan werken. Onderzoeken naar de centrumfunctie, eenpersoonshuishoudens, inkomstencorrecties WOZ-waarden en de overige eigen middelen (OEM) worden opgestart. In hoeverre door de val het kabinet de uitwerking van de nieuwe financieringsmethodiek vertraging oploopt is nog niet duidelijk. Dit geldt ook voor het voornemen om samen met de VNG te bezien welke mogelijkheden er zijn qua modernisering en uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. De schommelingen in de algemene uitkering kunnen problemen veroorzaken voor het sluitend krijgen van de begroting. Op de hoogte van de algemene uitkering kan geen invloed worden uitgeoefend.

Beheersmaatregel

De algemene uitkering maakt integraal onderdeel uit van de begroting. De schommelingen worden op het eerst volgende moment binnen de exploitatie verwerkt om deze sluitend te houden.

4. Interne gevolgen cybercriminaliteit / beveiligingsincident

Naast de externe gevolgen - die genoemd worden bij risico 3 - loopt de organisatie ook het risico op mogelijk interne gevolgen. Grootste risico's daarbij zijn:

- Uitval van dienstverlening en bedrijfsvoering;
- Fouten in de dienstverlening;
- herstelkosten.

Drie soorten dreigingen vallen de laatste tijd op:

- Meer ransomware, destructievere gevolgen
- Steeds meer en ernstiger kwetsbaarheden in software
- Gevaren in ketens

Beheersmaatregel

Er worden technische maatregelen genomen, zoals het uitvoeren van technische scans, SIEM/SOC, 2FA.

5. Inkoop en aanbesteding

De volgende risico's hebben betrekking op inkoop en aanbesteding:

Als gevolg van het niet juist hanteren van de aanbestedingsplicht kan een marktpartij rechtsmiddelen aanwenden tegen een gunningsbesluit. Dit leidt tot een vertraging met financiële en juridische gevolgen;

Niet rechtmatige inkopen kunnen bovendien leiden tot een afkeurende verklaring (rechtmatigheid) bij de jaarrekening. Hierdoor bestaat de kans op negatieve publiciteit;

Contracten kunnen stilzwijgend verlengd worden tegen ongunstige voorwaarden. Of door het niet bundelen van opdrachten worden besparingsmogelijkheden niet benut.

Beheersmaatregel

Na de inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 is bij de implementatie daarvan veel voorlichting gegeven, de procedure uitvoering beschreven en checklists opgesteld. Elke inkoop gebeurt in beginsel vanuit het principe materiedeskundige (beleidsambtenaar), inkoper (Bizob). Dit is afhankelijk van de inkoopwaarde en/of potentiële risico's die met de inkoop gepaard gaan. Vragen kunnen aan Bizob en eventueel aan de juridische adviseur gesteld worden. Inkoop en Aanbesteding is onderdeel van de verbijzonderde interne controle. Hierbij worden zowel procesgerichte (deelwaarneming) als gegevensgerichte (inkoopanalyse) controles uitgevoerd. Fouten en/of verbetervoorstellen worden teruggekoppeld. Als gevolg van de gewijzigde EU-richtlijnen is de Aanbestedingswet 2012 gewijzigd. Op 18 juli 2017 is het inkoopbeleid, met inbegrip van het inkoophandboek en -procedures, vastgesteld. Daarbij zijn - overeenkomstig de landelijke en regionale lijn - de drempels voor de interne procedures vereenvoudigd waardoor het risico op het niet goed volgen van intern beleid verder is verkleind.

6. Dienst Dommelvallei

De samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering en dienstverlening verloopt via de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei. Op basis van de vastgestelde begroting van Dienst Dommelvallei wordt financieel bijgedragen aan de dienst. Hierbij zijn ook aannames gemaakt met betrekking tot te realiseren efficiency. Omdat Dienst Dommelvallei geen eigen reserves heeft worden de risico's van de dienst betrokken bij de risicowaarde van de drie deelnemende gemeenten.

Beheersmaatregel

Via een begroting, jaarrekening en rapportages (Dommelvallei) worden de ontwikkelingen periodiek en intensief gevolgd. Eventuele effecten kunnen rechtstreeks verwerkt worden in de eigen begroting. Daarnaast is sprake van deelname in het bestuur van Dienst Dommelvallei.

De risico's van Dienst Dommelvallei zijn, voor zover mogelijk, inzichtelijk gemaakt en beheersmaatregelen zijn geformuleerd.

7. Naheffing Attero

Als de naheffing op basis van tonnages wordt berekend, dan is de naheffing hoger.

Beheersmaatregel

De gemeente heeft net als de andere deelnemende gemeenten een stem in de verdeelsleutel.

8. Belastingaangifte

De gemeente is aansprakelijk voor fouten in loonbelastingopgaves, Btw-aangiften, opgave Btw compensatiefonds en de WKR. Bovendien kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld voor belastingenschulden van andere bedrijven op basis van inleners of ketenaansprakelijkheid.

Beheersmaatregel

Met het oog op de ontwikkelingen rondom 'Horizontaal Toezicht' met de Belastingdienst wordt er gewerkt aan een 'Tax Control Framework'. Dit betekent niet dat het risico komt te vervallen.

9. Crisisbeheersing

Iedere gemeente kan te maken krijgen met incidenten, die de status van een crisis krijgen. Deze kunnen plaatsvinden zowel in het fysieke als het sociale domein. Ook kunnen crises lokaal, regionaal of bovenregionaal van karakter zijn.

Beheersmaatregel

Door adequate maatregelen kunnen de effecten van een crisis zo veel mogelijk beperkt worden. Lokale, regionale en landelijke crisisorganisaties voorzien daarin, met name door crisiscoördinatie en -organisatie. Goede eenduidige informatievoorziening, opleidingen en oefenen zijn daarbij randvoorwaarden voor succes. Implementatie van verbeterpunten uit evaluaties zorgt steeds voor verdere professionalisering van de crisisorganisatie.

Daarnaast wordt ruim ingezet op preventie en preparatie om aan de voorkant crises te voorkomen. De inrichting van de crisisorganisatie wordt geactualiseerd. Leerpunten uit de coronacrisis en de uitgangspunten van de visie op crisisbeheersing worden hierin meegenomen. Er wordt vorm gegeven aan een nog professionelere multidisciplinaire organisatie. Veiligheidsregio's Brabant-Zuidoost en Brabant-Noord en de Politie Oost-Brabant werken hierin nauw samen. Een goed getrainde organisatie die expertise betreft waar nodig, zal door adequaat ingrijpen de effecten van incidenten zo veel mogelijk kunnen beperken.

Met de transities is de gemeente verantwoordelijk geworden voor veel zorgtaken. Hierdoor kan de gemeente vaker partij zijn wanneer een crisis in het sociale domein zich voordoet.

Met de Coronacrisis is bevestigd dat een ongekende crisis realiteit kan worden. Een pandemie is al langer gekwalificeerd als een risico met grote waarschijnlijkheid en mogelijk catastrofale gevolgen. Ook voor de toekomst zullen we hier rekening mee moeten houden.

Hoewel de opgave aan gemeenten om per direct noodopvang van vluchtelingen uit Oekraïne te realiseren niet benoemd is als een crisis, is wel gewerkt conform de communicatielijnen en de organisatiestructuur van de crisisbeheersing. Ook met dit soort opgaven met enorme impact voor gemeenten moeten we in de toekomst wellicht vaker rekening houden.

10. GGD Brabant Zuidoost

De Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant Zuidoost heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg. Op basis van de begroting wordt financieel bijgedragen. Binnen de Gemeenschappelijke Regeling zijn gemeenten alleen verantwoordelijk voor de taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg. De zorgverzekeraars zijn verantwoordelijk voor de bekostiging van de ambulancezorg. De gemeenten zijn daarom voor een deel van het onafgedekte risico van € 1.850.000 verantwoordelijk.

Beheersmaatregel

Via de begroting, jaarrekening en rapportages worden de ontwikkelingen periodiek en intensief gevolgd. Eventuele effecten kunnen rechtstreeks verwerkt worden in de eigen begroting. Daarnaast is sprake van deelname in het bestuur en ambtelijk het Opdrachtgeversplatform.

Weerstandscapaciteit in cijfers

De beschikbare weerstandscapaciteit is de verzamelterm van al die bronnen waaruit niet voorziene financiële tegenvallers bekostigd kunnen worden.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit	Peildatum 1-1-2024
Algemene reserve	3.000.000
Reserve vrije bestedingsruimte	7.361.008
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	10.361.008
Structurele weerstandscapaciteit	
Post onvoorzien	80.000
Totaal structurele weerstandscapaciteit	80.000
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	10.441.008

Er is veel meer incidentele capaciteit beschikbaar dan structurele capaciteit. De structurele capaciteit kan in principe jaarlijks worden vrijgemaakt voor financiële tegenvallers. De incidentele capaciteit kan slechts eenmaal worden aangesproken en kan pas na aanvulling weer worden gebruikt om volgende tegenvallers te kunnen opvangen.

Weerstandsvermogen

Er wordt uitgegaan van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio ≥ 1). Deze verhouding wordt bepaald door de volgende ratio:

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit
 € 10.441.008 / € 1.367.770 = 7,63

Wij concluderen dat het weerstandsvermogen van de gemeente met een weerstandsratio van 7,63 goed is.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

De onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de weerstandsratio zien, inclusief de prognose voor de komende jaren. Voor de prognose gaan we uit van gelijk blijvende benodigde weerstandscapaciteit. Voor de beschikbare weerstandscapaciteit gaan we uit van de meerjarenramingen.

Met een weerstandsratio van 7,63 is het weerstandsvermogen van Son en Breugel goed. Ook voor de komende jaren blijft de ratio op een goed niveau gehandhaafd.

Financiële kengetallen

Kengetallen geven inzicht in bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen bijdragen aan het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. De combinatie van de kengetallen geven een indicatie over de financiële positie van de gemeente. Daarnaast bieden kengetallen de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken.

Een individueel kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie van de gemeente moet worden beoordeeld. De kengetallen moeten in samenhang bekeken worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid.

Voor de provincie als toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente.

De volgende financiële kengetallen moeten in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen worden:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit.

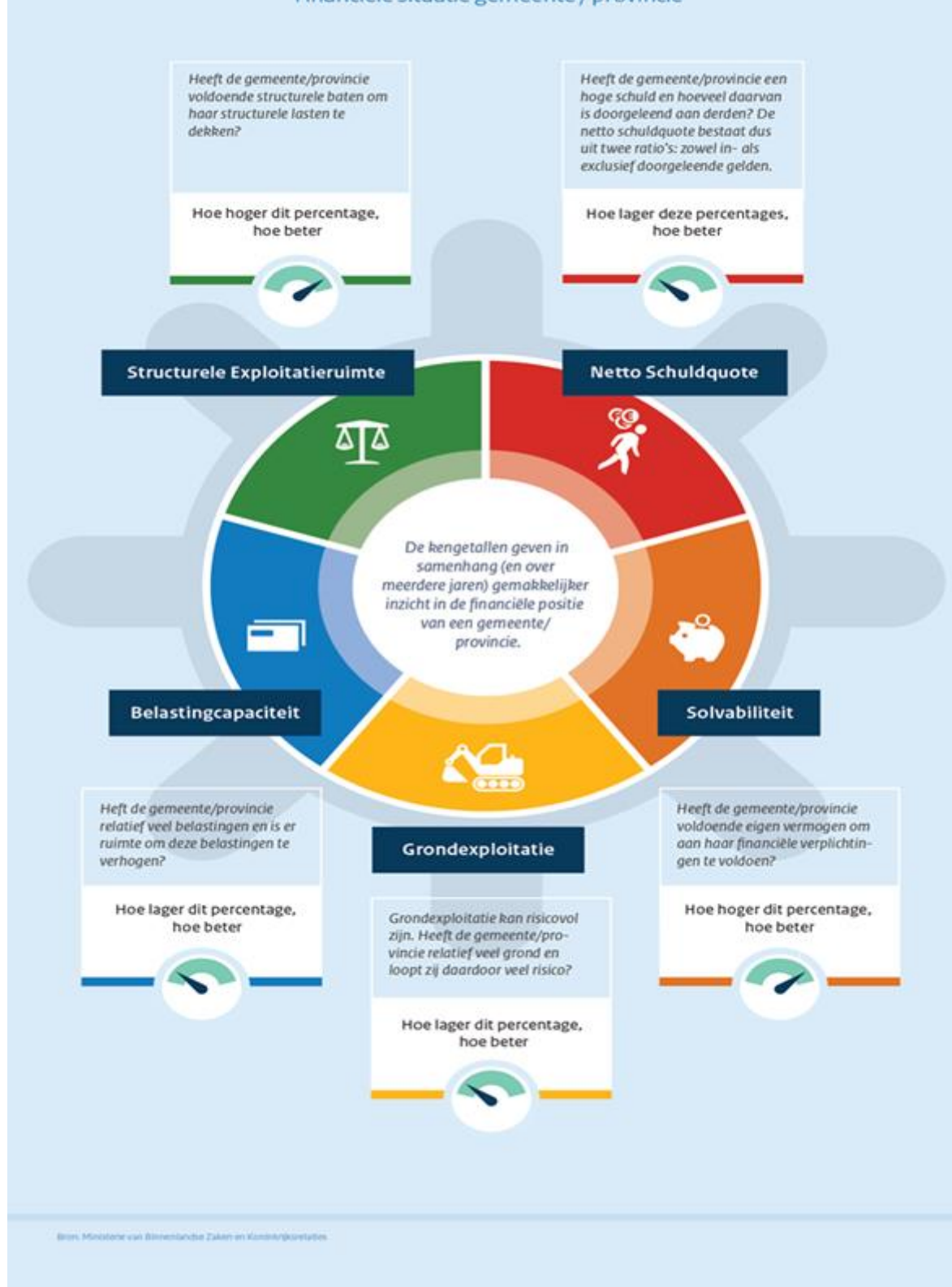
De toezichthouder hanteert geen normering, maar maakt gebruik van onderstaande signaleringswaarden.

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90	90-130	>130
Solvabiliteitsratio	>50	20-50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
Belastingcapaciteit	<95	95-105	>105

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

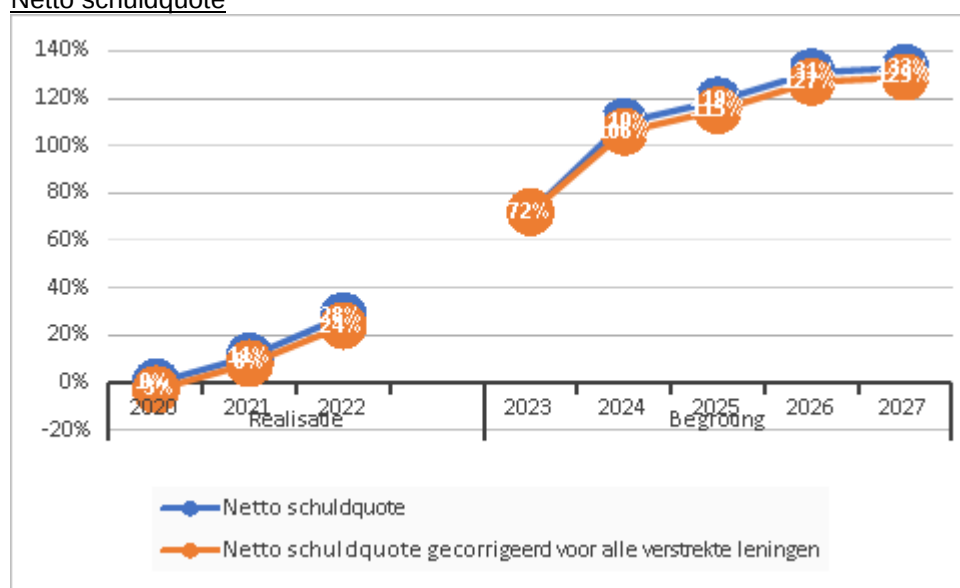
Uitgangspunten

Voor de kolommen realisatie is uitgegaan van de balans zoals opgenomen in de betreffende jaarrekening. De kengetallen voor de begroting 2023 zijn afkomstig uit de meerjarenbegroting 2023-2026. De kengetallen voor de begroting 2024-2027 zijn afkomstig uit deze meerjarenbegroting.

Omschrijving	Realisatie			Begroting				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote	0%	11%	28%	72%	110%	119%	131%	133%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-3%	8%	24%	72%	106%	115%	127%	129%
Solvabiliteitsratio	71%	72%	57%	46%	32%	31%	29%	29%
Grondexploitatie	-13%	-19%	-18%	-11%	0%	4%	7%	10%
Structurele exploitatieruimte	0%	3%	1%	2%	1%	2%	0%	2%
Belastingcapaciteit	89%	101%	105%	89%	93%	93%	93%	93%

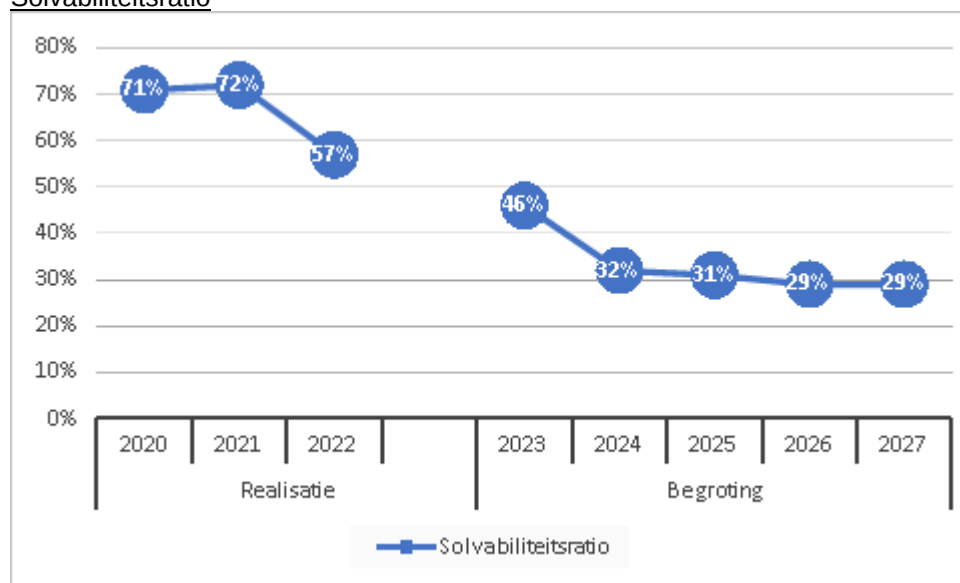
Hieronder volgt per kengetal een korte toelichting.

Netto schuldquote

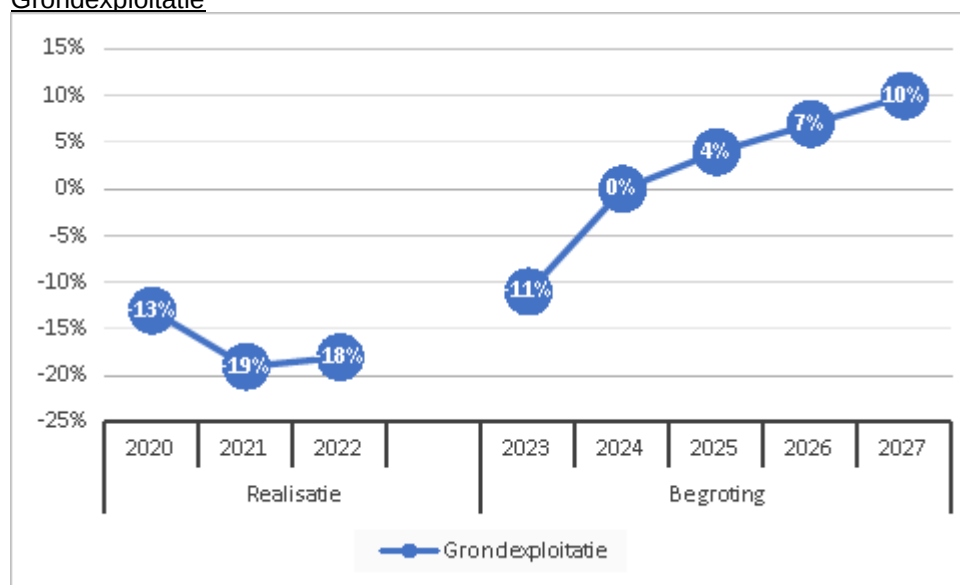
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Solvabiliteitsratio

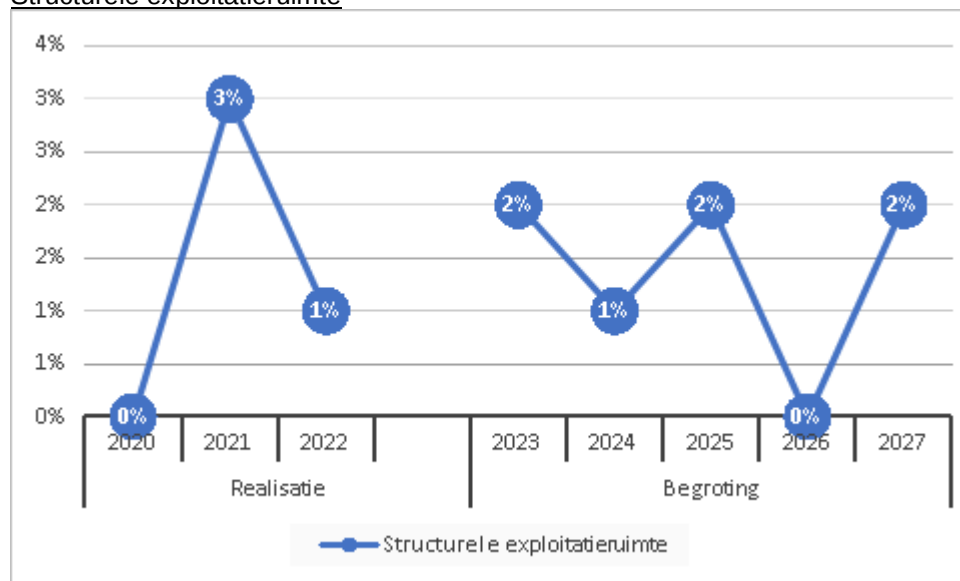
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar deze kan worden opgevangen of dat er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld.

Conclusie

Netto schuldquote (zowel gecorrigeerd als niet gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

De hoogte van dit kengetal wordt voor de gemeente Son en Breugel beïnvloed door 2 oorzaken:

- De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie zijn de afgelopen jaren gedaald, waardoor de financieringsbehoefte ook gedaald is.
- Het oplopen van dit kengetal in de begrotingsjaren wordt veroorzaakt door de gedane en geraamde investeringen voor:
 - Gemeentehuis
 - Gezamenlijke uitbreiding voor de Bloktempel en de Ruimte
 - Braecklant
 - Dommelhuis
 - Sporthal de Bongerd
 - Nieuwbouw Buitenste Binnen
 - Grondaankopen en aankoop panden
 - diverse investeringen in rioolvervangingen en wegen

Solvabiliteitsratio

De daling van het kengetal in de meerjarenbegroting wordt veroorzaakt door de geraamde onttrekkingen aan reserves voor een deel van de hierboven genoemde investeringen. Daarnaast stijgt de totale boekwaarde van de activa als gevolg van de hierboven genoemde investeringen.

Grondexploitatie

In de afgelopen jaren is het kengetal gedaald door de afname van de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie. Dit kengetal wordt in de jaren 2023 en verder weer positief omdat de grondexploitatie met een negatieve boekwaarde wordt afgerond en dan alleen onderhanden grondexploitaties blijven staan.

Structurele exploitatieruimte

De kengetallen van de begrotingsjaren zijn nihil of positief. Dit betekent dat alle structurele lasten, inclusief de kapitaallasten van de geraamde investeringen, opgevangen worden binnen een structureel sluitende begroting. Bij de berekening van dit kengetal moeten de stortingen en onttrekkingen aan de reserves gecorrigeerd worden, daardoor geven de jaren 2024 en 2026 toch percentage van 1% en 0%, ondanks dat ze structureel niet sluitend zijn.

Belastingcapaciteit

Het landelijk gemiddelde van het kengetal voor de belastingcapaciteit wordt jaarlijks op 100% gesteld. Het kengetal belastingcapaciteit daalt voor 2024 naar 93% in vergelijking met de jaarrekening 2022. Kanttekening daarbij is dat de opbrengsten afgezet zijn tegen een landelijke gemiddelde dat niet geactualiseerd is voor 2024.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer en onderhoud van het groen (openbaar groen), grijs (wegen en openbare verlichting) en blauw (riolering; gemalen en grondwater). Een rationeel beheer en onderhoud van dergelijke kapitaalgoederen is gebaat bij beheersystemen die tijdig de gewenste informatie verschaffen in het noodzakelijke onderhoud en de daarmee samenhangende kosten. Vandaar dat in deze paragraaf ingegaan wordt op de huidige stand van zaken van deze systemen.

Wegen en wegininspectie

Beleid

Son en Breugel werkt met een wegenbeheersysteem. Op basis van tweejaarlijkse inspecties actualiseren we de basisgegevens binnen dit systeem. Het huidig areaal aan verhardingen is te verdelen in:

- Elementenverhardingen: ca. 670.000 m²
- Asfaltverhardingen: ca. 470.000 m²

Uitgangspunt van het onderhoud aan de gemeentewegen is dat die voldoet aan de kwaliteitsnormen van het CROW (Centrum voor onderzoek en regelgeving in de grond-, weg- en waterbouw en verkeerstechniek).

Het onderhoudsniveau van wegen is kwaliteitsniveau C. In de CROW-kwaliteitscatalogus wordt dit omschreven als matig. Het onderhoudsniveau van trottoirs is B (kwaliteit: voldoende).

Beheerplan Groen-Grijs

In 2022 is de aanbesteding doorlopen om tot een groen-grijs beheerplan te komen. Er is eerder een bureau geselecteerd op basis van de beste prijs-kwaliteitverhouding. Doel hierbij is om op een meer integrale wijze het grijze en groene areaal te beheren. Daarbij is een langere doorlooptijd op de koop toegenomen.

De eerste stap is geweest om in beeld te brengen welk areaal wordt beheerd, voor welke kosten en in welke mate er sprake is van achterstallig onderhoud. Medio 2023 zijn de resultaten hiervan gepresenteerd aan de raad in de vorm van de rapportage 'Basis in Beeld'.

In kwartaal 4 van 2023 vindt een tweede adviserende sessie met de raad plaats. Hierin wordt de raad bevraagd welke thema's extra aandacht verdienen bij het beheer van de openbare ruimte. Dit vertaalt zich in het definitief maken van het beheerplan. Dit zal in kwartaal 1 van 2024 worden vastgesteld. Met dit vastgesteld beheerplan kan een meerjarenonderhoudsplanning worden opgesteld en kunnen diverse werkzaamheden in de openbare ruimte in een integraal contract worden aanbesteed.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beheerplan wegen	2016-2020	Commissie GZ: 6 januari 2016	1e kw 2024

Uitgangspunten

De kosten voor noodzakelijke reconstructies c.q. vervangingen van wegverhardingen worden niet in de reguliere onderhoudsbegroting meegenomen. Aan de hand van de wegininspecties zal hiervoor zo nodig een afzonderlijk voorstel aan het college en de gemeenteraad worden voorgelegd.

Jaarlijks onderhoudsbudget

In onderstaande tabel staan de beschikbare budgetten voor het groot onderhoud exclusief de eigen uren.

Financieel	2024	2025	2026	2027
Groot onderhoud asfaltverhardingen	375.145	387.745	375.145	387.745
Groot onderhoud klinkerwegen en trottoirs	189.246	181.746	181.746	181.746
Totaal	564.391	569.491	556.891	569.491

Eind 2023 is nog € 353.425 in de egalisatiereserve wegen beschikbaar.

Onderhoudsbehoefte

Op basis van de globale visuele inspectie en een maatregelen toets wordt jaarlijks de onderhoudsbehoefte bepaald. De inspectieresultaten geven aan waar onderhoud noodzakelijk is en met een maatregelentoets bepalen we wat er exact moet gebeuren om het areaal op niveau te houden.

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Openbare verlichting

Beleid

Aan de hand van het beheersysteem worden jaarlijks de onderhoud- en vervangingsinvesteringen inzichtelijk gemaakt en opgenomen in de begroting. Uitgangspunt is dat de installatie voldoet aan de landelijke richtlijnen (NPR 13201-1).

Duurzame openbare verlichtingsinstallatie

De openbare verlichting in Son en Breugel is in zijn geheel voorzien van energiezuinige led-armaturen. Dit geldt inmiddels ook voor aanstralers van het oude raadhuisje en de kerktoren in Son.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beleidsnota openbare verlichting	N.v.t.	6 oktober 2016	N.v.t.

Uitgangspunten

Kwalitatief goede openbare verlichting waarbij de verkeersveiligheid, sociale veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid als speerpunten gelden. Voldoen aan de landelijke richtlijnen

Jaarlijks groot onderhoudsbudget

In onderstaande tabel zijn de bedragen voor het onderhoud van de verlichting excl. kleine reparaties en eigen uren weergegeven.

Financieel	2024	2025	2026	2027
Onderhoud verlichting	87.696	87.696	87.696	87.696
Totaal	87.696	87.696	87.696	87.696

Achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud. Alle verlichting is LED-verlichting.

Civieltechnische kunstwerken

Beleid

De brug Dommelpas is dermate versleten dat groot onderhoud niet meer mogelijk is. Deze brug stond in 2021 op de nominatie om in zijn geheel te vervangen. Op basis van het definitieve ontwerp dat in 2021 is opgesteld is een quick scan flora en fauna uitgevoerd. Uitkomst is dat aanvullend onderzoek noodzakelijk is voor vleermuizen en de gele kwikstaart. Dit onderzoek is in 2022 afgerond. Tijdens de omgevingsvergunning procedure zijn er aanvullende onderzoeken geëist. Deze zijn nu definitief ingediend. Conform de huidige planning zal de nieuwe brug begin 2e kwartaal 2024 worden opgeleverd. De huidige brug wordt periodiek gecontroleerd op veiligheidsaspecten zodat deze veilig door voetgangers en fietsers gebruikt kan worden.

Aan de hand van de in 2023 opgestelde MJOP worden jaarlijks de onderhoud- en vervangingsinvesteringen inzichtelijk gemaakt en opgenomen in de begroting.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
MJOP civieltechnische kunstwerken	2024-2034		2023

Uitgangspunten

De MJOP's worden opgesteld om de civiele kunstwerken op een efficiënte en effectieve wijze in stand en veilig te houden. De wijze waarop is in de MJOP's worden opgenomen.

Jaarlijks onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

In onderstaande tabel zijn de bedragen voor het onderhoud van de civiele kunstwerken excl. kleine reparaties weergegeven.

Financieel	2024	2025	2026	2027
Dagelijks onderhoud civiele kunstwerken	13.683	3.300	3.300	4.693
Contract onderhoud civiele kunstwerken	16.825	0	18.480	0
Planmatig onderhoud civiele kunstwerken (voorziening)	205.954	28.350	14.875	87.945
Totaal	263.462	31.650	36.655	92.638

Naast bovenstaande bedragen voor het reguliere onderhoud is er ook een investeringskrediet beschikbaar gesteld voor de vervanging van de brug Dommelpas en bijbehorend fiets- en voetpad..

Achterstallig onderhoud

Er is sprake van achterstallig onderhoud aan de brug/duiker Broekstraat. Deze brug/duiker wordt zo spoedig mogelijk vervangen en is opgenomen in de MJOP voor vervanging in 2024.

Groenvoorzieningen

Beleid

In 2021 is het nieuwe groenbeleidsplan vastgesteld. Dit plan wordt in 2022 en 2023 vertaald naar een groen-grijs beheerplan. Dit traject wordt samen met het nieuwe beheerplan wegen vormgegeven zodat er een integrale aanpak voor het beheer van de openbare ruimte mogelijk wordt gemaakt.

Beleidsplan

Het vigerende groenbeleidsplan is in 2021 vastgesteld en heeft geen specifieke einddatum.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beleidsnota Openbaar Groen 2021	2022-(geen specifieke einddatum)	25 november 2021	

Uitgangspunten

Het hoofddoel van het groenbeleidsplan is om een samenhangend beleid en beheer van het openbaar groen voor de gemeente, naar tevredenheid van bewoners en bedrijven maar met een verschuiving van cultureel groen naar natuurlijk groen. In het op te stellen groen-grijs beheerplan wordt deze verschuiving concreet gemaakt. Het groen-grijs beheerplan is conform planning in het eerste kwartaal van 2024 gereed.

Het cultureel ingerichte openbaar groen is op veel plekken aan vervanging toe. Dit is een uitgelezen kans om natuurlijk groen te realiseren. Gazons en hagen worden vervangen door bijvoorbeeld bloemenweides en vogelbosjes. Dit verhoogt de biodiversiteit en leefbaarheid, terwijl de beheerkosten lager zullen uitvallen. Zo is het mogelijk om met gelijkblijvende kosten in de toekomst hoogwaardiger groen te beheren.

Jaarlijks onderhoudsbudget

In onderstaande tabel wordt het meerjarenbudget voor het groot onderhoud aan het openbaar groen weergegeven. Het betreft hier de bestekken voor de verschillende arealen.

Financieel	2024	2025	2026	2027
Exploitatiebudget	625.813	636.604	636.604	636.604
Totaal	625.813	636.604	636.604	636.604

Naast de reguliere onderhoudsbudgetten is voor de uitvoering van het groenbeleidsplan € 490.000 gereserveerd. Dit betreft het omvormen van cultureel groen naar natuurlijk groen. Naar verwachting resteert hiervan eind 2023 € 41.475.

Financieel	2024	2025	2026	2027
Besteding uit reserve	41.475	0	0	0
Saldo reserve per 31-12	0	0	0	0

De uitvoering van het groenbeleidsplan zal naar verwachting doorlopen tot en met 2024.

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Riolering

Beleid

Het gemeentelijk beleid is vastgelegd in het Programma Water en Riolering 2023-2027 (PWR). Er zijn vier gemeentelijke zorgplichten: zorgplicht voor stedelijk afvalwater; zorgplicht voor hemelwater; zorgplicht voor grondwater en de zorgplicht voor beheer en onderhoud van de riolering. Daarnaast zijn in het PWR maatregelen opgenomen die voortvloeien uit de Kader Richtlijn Water (KRW). Het 'rioleringsplan' geeft inzicht in de bestaande infrastructuur en benodigde reconstructies en vervangingen binnen het stelsel. Het is tot stand gekomen op basis van een theoretische/strategische benadering ofwel de economische levensduur van de riolering binnen het databestand.

Programma Water en riolering 2023-2027

Op 22 juni 2023 is het PWR 2023-2027 vastgesteld door uw gemeenteraad. In het PWR 2023-2027 is een overzicht opgenomen van de te nemen verbetering- en vervangingsmaatregelen. Hieraan zijn tevens de financiële consequenties gekoppeld.

Er is aandacht geschonken aan acties die ondernomen moeten worden in het kader van klimaatverandering waarbij grote droge periodes worden afgewisseld met forse natte periodes. Aandacht voor hittestress en wateroverlast zijn dan ook belangrijke aandachtspunten.

De financiële gevolgen vormen de basis voor het vaststellen van een kostendekkende rioolheffing.

Samenwerking binnen de afvalwaterketensystemen (OAS) cluster Eindhoven

Binnen het samenwerkingsverband worden maatregelen genomen om de waterkwaliteit van de Dommel en de zij-beken te laten voldoen aan de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). De KRW-richtlijn is bedoeld om te zorgen dat de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Europa uiterlijk 2027 op een goed niveau is en blijft. Voor het stroomgebied van de Boven-Dommel en de zij-beken werken de betrokken partijen (gemeenten en waterschap De Dommel) samen in het Klimaatportaal Zuidoost Brabant.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Programma Water en Riolering	2023-2027	22 juni 2023	2027

Jaarlijks groot onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

In onderstaande tabel staan de kosten voor het onderhoud aan het rioolstelsel. Daarnaast zijn er ook kosten voor o.a. planvorming, kapitaallasten en interne uren.

De vervangingsinvesteringen zijn gebaseerd op het Programma Water en Riolering 2023-2027 en zijn opgenomen op het activiteitenplan.

Financieel	2024	2025	2026	2027
Onderhoudskosten riolering	478.500	506.732	545.601	528.504
Totaal	478.500	506.732	545.601	528.504

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Gebouwen

Beleid

Gemeentelijk gebouwen betreft gebouwen zoals het gemeentehuis, werf, combigebouw en bibliotheek en het Vestzaktheater.

Gemeentelijke gebouwen

De fysieke staat van de gemeentelijke gebouwen en daarmee het noodzakelijke onderhoudsniveau is opgenomen in een MeerJarenOnderhoudsprogramma (MJOP). Op 2 december 2015 is dit vastgesteld door de gemeenteraad.

De gemeenteraad heeft op 11 juni 2020 ingestemd met de strategie tot het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. De strategie is geschreven op basis van een onderzoek van Strukton.

Hierin is benoemd:

- Welke gebouwen en maatregelen we meenemen in de MJOP.
- Welke projecten zelfstandig uitvoeren om te verduurzamen.
- Welke gebouwen we niet meenemen, omdat deze geen toekomstperspectief hebben.
- Dat we voor De Landing eerst kijken naar een totaaloplossing.

Daarnaast is ook het accommodatiebeleid het afgelopen jaar tegen het licht gehouden. Dit tezamen geeft een goed beeld van de benodigde informatie om het MJOP op te kunnen stellen. Waarbij door schaarste in bouw en installatiematerialen de prijzen zijn gestegen. Dit vraagt met hernieuwde kennis het plan op te stellen.

Het onderhoudsbudget voor de gemeentelijke gebouwen wordt aan de hand van het bovenstaande in de eerste helft van 2024 geactualiseerd.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
MJOP gebouwen	N.v.t.	2 december 2015	2024

Uitgangspunten

Periodiek dienen de bestaande meerjarenonderhoudsprogramma's (MJOP's) te worden geactualiseerd zodat planning en uitvoering in een lijn blijven en de kosten/budgetten actueel blijven. Een MJOP wordt opgesteld voor alle gemeentelijke gebouwen die op de huidige wijze in stand worden gehouden en waarvoor geen nieuwbouw in de planning staat.

Jaarlijks onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

Financieel	2024	2025	2026	2027
Dotatie voorziening	90.875	90.875	90.875	90.875
Besteding uit voorziening	75.155	128.796	198.653	128.796
Saldo voorziening per 31-12	750.434	712.513	604.735	566.814

Dotatie voorziening:

De dotatie aan de voorzieningen is bepaald op basis van het MJOP uit 2015, aangevuld met de ontvangsten van de SIM-subsidie voor het groot onderhoud van de oude kerktoeren en het oude raadhuis.

Achterstallig onderhoud

Momenteel is sprake van achterstallig onderhoud, mede doordat geplande renovaties uitgesteld zijn. Het achterstallig onderhoud wordt meegenomen bij de actualisatie van het MJOP in 2024.

Speeltoestellen

Uitgangspunten

Uitgangspunt is dat de speeltuinen voldoen aan de veiligheidseisen van het attractie- en speeltuinenbesluit. Om hieraan te voldoen zijn in de afgelopen jaren alle speeltoestellen vervangen. De investeringen zijn afgesloten. Elk jaar worden de speeltoestellen gecontroleerd door een externe partij en eventuele tekortkomingen worden hersteld.

Jaarlijks onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

In onderstaande tabel wordt het meerjarenbudget voor het onderhoud aan de speelvoorzieningen. Dit budget omvat o.a. onderhoud, inspectie kleine vervangen en schoonmaak van de speelvoorzieningen.

Financieel	2024	2025	2026	2027
Exploitatiebudget	45.766	45.766	45.766	45.766
Totaal	45.766	45.766	45.766	45.766

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiering

Inleiding

Het opstellen van de paragraaf financiering in de begroting en de jaarstukken is in zowel het BBV als in de wet Fido verplicht gesteld. Financiering betreft de wijze waarop de gemeente Son en Breugel de benodigde geldmiddelen aantrekt en (tijdelijke) overtollige geldmiddelen belegt. De uitvoering van deze paragraaf vindt plaats binnen de wettelijke kaders van het BBV en de wet Fido. Naast deze wetgeving is een treasurystatuut vastgesteld. In dit statuut zijn nadere regels opgenomen om daarmee de financieringsfunctie te sturen, te beheersen en te controleren.

De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten. De bedragen in onderstaande tabellen moeten vermenigvuldigd worden met € 1.000.

Interne- en externe ontwikkelingen

Extern

De ECB blijft in de komende twaalf maanden een ruim monetair beleid voeren. De lange rentetarieven zijn wel fors gestegen afgelopen jaar.

Intern

Voor de begroting zijn de volgende interne rentepercentages gebruikt, de berekening volgens BBV:

Renteschema	%
Rente over voorziening verliesgevende complexen bouwgrond	2,00%
Rente grondexploitatie	1,59%
Rente activa	1,80%

In onderstaand schema is het renteresultaat berekend volgens BBV:

Stap	Renteschema	2024	2025	2026	2027
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.210	1.288	1.351	1.363
	De externe rentebaten	-26	-25	-23	-21
1	Saldo rentelasten en rentebaten	1.183	1.263	1.328	1.341
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-51	-68	-78	-92
	De rentebaten van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-20	-18	-16	-14
	De rentelasten van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	20	18	16	14
2	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-51	-68	-78	-92
3	Rente over eigen vermogen	0	0	0	0
3	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	135	137	140	143
4	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente 1+2+3)	1.267	1.333	1.390	1.392
5	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-1.638	-1.686	-1.700	-1.692
	Renteresultaat op het taakveld treasury (4+5)	-370	-354	-310	-300

Het genoemde renteresultaat komt terug op het taakveld treasury, maar is niet het enige resultaat op dat taakveld. Ook bijvoorbeeld ontvangen dividend wordt geraamd op het taakveld, maar maakt geen onderdeel uit van het renteschema.

Financieringsbehoefte

Op basis van de begroting 2024 wordt een meerjarige financieringsbehoefte opgesteld.

Boekwaarde 1-1	2024	2025	2026	2027
Activa	92.651	95.403	96.108	95.611
Grondexploitatie	-211	1.959	3.269	5.047
Geldleningen OG*	-15.089	-14.225	-13.359	-12.490
Reserves en voorzieningen	-38.488	-38.340	-36.555	-36.241
Financieringsbehoefte	38.863	44.797	49.464	51.927

* Dit is de huidige leningenportefeuille.

Uit bovenstaand schema blijkt dat de komende jaren een financieringsbehoefte is tot een maximum van ruim € 52 miljoen. Deze wordt gefinancierd met kasgeld en langlopende geldleningen.

Beleidsvoornemen financiering.

Het beleid is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende financiering omdat de rente op de kortlopende middelen lager is dan de rente op langlopende middelen. Hierbij wordt rekening gehouden met de kasgeldlimiet, die bepaalt dat de gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal mag uitkomen. Gezien het feit dat de rente op dit moment stijgt, kan de overweging gemaakt worden om een groter deel van de financieringsbehoefte te financieren met langlopende leningen.

Renterisicobeheer

De overheid heeft twee instrumenten bepaald voor het toetsen van het renterisico, namelijk: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet vormt de bovengrens waarmee een tijdelijk liquiditeitstekort gefinancierd kan en mag worden met een kortlopende geldlening (korter dan 1 jaar). Als het liquiditeitstekort een structureel karakter draagt moet een langlopende geldlening worden aangetrokken. Indien voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet wordt overschreden moet de toezichthouder hiervan op de hoogte worden gesteld. Ook moet de kwartaalrapportage en een plan om binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring worden voorgelegd aan de toezichthouder. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal.

Stap	Omschrijving	2024
	Bepalen toegestane kasgeldlimiet	
	Omvang begrotingstotaal	50.057
	Percentage regeling	8,50%
1	Toegestane kasgeldlimiet	4.255
	Vlottende korte schuld	
	opgenomen gelden < 1 jaar	4.000
	Schuld in rekening courant	0
	Gestorte gelden door derden < 1 jaar	13
	Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	0
2	Totaal vlottende korte schuld	4.013
	Vlottende middelen	
	Contante gelden in kas	17
	Tegoeden in rekening courant	606
	Overige uitstaande gelden < 1 jaar	0
3	Totaal vlottende middelen	623
4	Totaal netto vlottende schuld (2-3)	3.390
	Ruimte(+)/Overschrijdingen(-) (1-4)	865

Voor 2024 wordt met kasgeldleningen gewerkt tot de bovengrens van de kasgeldlimiet om te voorzien in de financieringsbehoefte. De overige financieringsbehoefte wordt gefinancierd door middel van het opnemen van langlopende geldleningen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een grens aan het te lopen renterisico op de vaste schuld. De risiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal (zie tabel hieronder).

Stap	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	864	866	868	870
3 (1+2)	Renterisico	864	866	868	870
4	Begrotingstotaal	50.057	49.668	48.659	48.217
5	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
6 (4 x 5)	Renterisiconorm	10.011	9.934	9.732	9.643
7	Ruimte(+)/Overschrijdingen(-)	9.147	9.067	8.864	8.773

Voor de komende jaren is er ruimte om lang geld aan te trekken volgens de renterisiconorm.

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille van de gemeente ziet er als volgt uit:

Opgenomen langlopende leningen						
Leningverstrekker	Looptijd		Rente	Oorspronkelijk	1-1-2024	31-12-2024
	Van	t/m				
Provincie Noord-Brabant	2018	2033	1,13%	1.014	695	629
Provincie Noord-Brabant	2018	2033	1,18%	761	522	472
Provincie Noord-Brabant	2019	2034	1,28%	507	381	349
Provincie Noord-Brabant	2019	2034	1,33%	254	191	175
BNG	2022	2042	1,72%	14.000	13.300	12.600
Totaal				16.536	15.089	14.225

Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering heeft als doel het zo optimaal mogelijk ondersteunen en uitvoeren van de programma's. In de praktijk moet dit tot uiting komen in het goed bedienen van de klanten van onze gemeente, interne en externe processen efficiënt te laten verlopen en zorgvuldige besluitvorming te garanderen. Concreet gaat het om een goede dienstverlening aan de burger, namelijk door:

- een efficiënt werkende organisatie;
- een zorgvuldig besluitvormingsproces;
- een gestructureerde planning en beheersing van de beleidsuitvoering;
- waar mogelijk op een verantwoorde manier benutten van ICT-mogelijkheden;
- de beschikbaarheid van gemotiveerd en gekwalificeerd personeel.

Organisatie die we willen zijn

Doorontwikkeling organisatie

Het organisatie ontwikkeltraject is een continu proces dat we op basis van opgedane ervaringen en aanvullende inzichten gaan vertalen naar een meerjarig programma. Daarin zullen voorstellen bij elkaar komen met betrekking tot strategie, cultuur en organisatiestructuur. De ambtelijke capaciteit vormt daar ook onderdeel van en de beweging naar zelforganisatie op inhoud is uitgangspunt. De nieuwe managers zijn gestart en gaan bijdragen aan de verdere implementatie en borging van de ingezette ontwikkeling. Het bevorderen van de integrale samenwerking en afstemming zijn daar onderdeel van.

Strategisch HRM – beleid

Het strategisch HRM plan zetten we in om (middel) lange termijn ontwikkelingen die van invloed zijn op de ontwikkeling van de organisaties te vertalen naar een HRM – instrumentarium. De doorontwikkeling van de organisatie bepaalt mede welke onderwerpen we specifiek gaan oppakken. De speerpunten voor 2024 zijn gericht op de nieuwe gesprekscyclus en strategische personeelsplanning.

Informatievoorziening

In 2024 werken we verder aan een betrouwbare en veilige informatievoorziening volgens de kaders van het Informatiebeleid Dommelvallei 2021-2025. Belangrijke onderwerpen waar we aan werken zijn:

- Verder bouwen aan de informatievoorziening die nodig is voor een optimale uitvoering van de Wet Open Overheid;
- Aanpassingen in processen en systemen voor de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer;
- Transitie naar de cloud, op basis van de resultaten van extern onderzoek;
- Digitale duurzaamheid waarbij informatie vindbaar, beschikbaar, leesbaar, interpreteerbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig is;
- Risicoanalyses, waaronder risicoworkshops informatiebeveiliging met directie en management om de roadmap informatiebeveiliging en privacy te actualiseren;
- Weerbaarheid op het gebied van informatieveiligheid en privacy verder verhogen, aan de hand van een meerjarig bewustwordingsprogramma;
- Toetsen aan de vastgestelde kaders, waaronder de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet op Politie Gegevens (Wpg).
De benodigde werkzaamheden en projecten komen terecht in het Informatieplan 2024-2025 Dommelvallei.

Control

Accountant

In de tweede helft van 2023 worden gesprekken gevoerd met de accountant hoe opvolging te geven aan zijn adviezen uit de managementletter en het accountantsverslag. Uitwerking daarvan gebeurt gedeeltelijk in 2024.

Rechtmatigheidsverantwoording

Het college geeft in 2024 een rechtmatigheidsverantwoording af bij de jaarrekening 2023. De wetgeving hiervoor is eind 2022 door de Tweede Kamer vastgesteld. Tot en met de jaarrekening 2022 gaf de accountant zijn oordeel over zowel de rechtmatigheid als de getrouwheid van de jaarrekening. De accountant toetst de jaarrekening 2023 alleen nog op getrouwheid.

De rechtmatigheidsverantwoording is vertaald in de in 2023 gewijzigd vastgestelde financiële en controleverordening.

Samen met de accountant bereiden we dit in 2023 en begin 2024 voor, zodat we een rechtmatigheidsverantwoording kunnen afgeven bij de jaarrekening 2023.

Kengetallen

(peildatum 1-8-2023)

Verdeling man/vrouw en fulltime/parttime

	Fulltime	Parttime	Totaal
Mannen	33	6	39
Vrouwen	13	35	48
Totaal	46	41	87
Verhouding man / vrouw man 45%, vrouw 55%			
Verhouding man / vrouw in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2022: man 43%/ vrouw 57%*			
*bron: personeelsmonitor 2022			

Formatie

(excl. Griffie en College B&W)

	Factor	Begroting 2024
Totale formatie teams	fte	84,15

Gemiddelde leeftijd

	2023	2022
Mannen	51,8	51,7
Vrouwen	43,8	43,6
Totaal	47,4	47,5
Gemiddelde leeftijd landelijk binnen gemeenten in 2022: 47,2 jaar		

Ziekteverzuim (excl. zwangerschapsverlof)

	2023	2022
Verzuimpercentage	7,76	7,58
Verzuimfrequentie	0,73	1,29
Ziekteverzuimpercentage in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2022: 6,7%		

Indicatoren BBV begroting 2021	Jaarrekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Formatie (FTE per 1000 inwoners)	5,60	5,74	5,70	5,18
Bezetting (FTE per 1000 inwoners)	4,99	5,36	4,86	4,21
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	826,56	846,57	879,42	898,20
Externe inhuur (kosten inhuur externen als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	29,70%	17,43%	12,56%	6,74%
Overhead (% van de totale lasten)	14,90%	15,15%	15,57%	15,78%

Verbonden partijen

Inleiding

De paragraaf verbonden partijen moet inzicht geven in de relaties van de gemeente in rechtspersonen waarin bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend én financiële belangen gemoeid zijn. Verbonden partijen zijn een manier om een bepaald beleidsvoornemen uit te voeren; het aangaan van verbonden partijen komt altijd voort uit het publiek belang.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Onder financieel belang wordt verstaan: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichting niet nakomt.

Ter voldoening aan het bepaalde in de artikelen 1, 5, 8, 9, 15, 26 en 36 van het BBV komen hierna de volgende verbonden partijen aan de orde:

Gemeenschappelijke regelingen:

- Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei te Mierlo;
- Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening de Dommel (WSD) te Boxtel;
- Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink te Helmond;

Vennootschappen en coöperaties:

- Naamloze Vennootschap Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) te Den Haag;
- Naamloze Vennootschap Brabant Water te Den Bosch;

Stichtingen en verenigingen:

- Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond;
- Stichting Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot;
- Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) te Son en Breugel;
- Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel te Son en Breugel;

In deze paragraaf zal in tabelvorm elke verbonden partij uitgewerkt worden aan de hand van de volgende indelingen:

- Doel en openbaar belang van de verbonden partij;
- Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij: uitgangspunten waarom en wanneer er gebruik wordt gemaakt van de verbonden partij;
- Veranderingen en ontwikkelingen van de verbonden partij;
- Risico's: welke risico's zijn er bij deelname;
- Afbreukrisico van geen deelname: wat zijn de risico's bij geen deelname;
- Alternatieven voor geen deelname: welke alternatieven zijn er;
- Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging: wie zijn er betrokken bij de samenwerking;
- Frequentie van terugkoppeling naar de raad: frequentie van informatie terugkoppeling;
- Financieel belang: welke kosten horen bij de samenwerking;
- Vermogenspositie en resultaat boekjaar van de verbonden partij.

De volgende afkortingen zijn gebruikt in de uitwerking van de verbonden partijen:

DB: Dagelijks bestuur;

GR: Gemeenschappelijke regeling;

NV: Naamloze Vennootschap.

Gemeenschappelijke regelingen

GR Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Per 1 januari 2015 is de GR Metropoolregio Eindhoven (MRE) ontstaan als samenwerkingsverband van de 21 gemeenten in Zuidoost Brabant. In MRE-verband werken de gemeenten samen aan een gezonde (fysieke) leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers van de mooiste en meest inclusieve regio van Nederland. Door samen te werken op de grote maatschappelijke opgaven rondom de kwaliteit van de leefomgeving dragen we bij aan het welzijn en de brede welvaart van onze inwoners.

Per 1 januari 2015 maakt het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE) ook onderdeel uit van de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Eindhoven. RHCE heeft taken op het gebied van toezicht, behoud en het openbaar maken van de cultuurhistorische informatie.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De regio wordt bestuurd op verschillende overheidsniveaus (lokaal, subregionaal en regionaal) en er wordt steeds geschakeld tussen die verschillende niveaus. Dit komt enerzijds doordat de leefwereld van onze inwoners (zoals werken, recreatie, winkelen, mobiliteit, etc.) de zich niet beperkt tot onze eigen gemeente, maar vindt plaats in de geheel regio. Dit geldt ook voor de bedrijven in onze gemeente, die onderdeel uitmaken van een regionaal economisch netwerk (Brainport). Anderzijds zijn de maatschappelijke opgaven waar we voor staan steeds vaker gemeentegrens overstijgend. Zowel vanuit onze belangen als vanuit de noodzaak om samen vraagstukken op te pakken is regionale samenwerking belangrijk voor ons. Door MRE wordt de samenwerking op strategisch niveau ingevuld voor de beleidsthema's economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied. Samen met andere overheden (Rijk, provincie), bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties worden de thema's economie, ruimte en mobiliteit verkend en wordt de regionale strategie bepaald. Daarnaast kan de Metropoolregio op tijdelijke thema's de gezamenlijke belangen zowel van alle gemeenten als van enkele gemeenten behartigen. Door deze samenwerking wordt niet alleen een kostenbesparing gerealiseerd, maar worden de (ontwikkelings)mogelijkheden van de (sub)regio('s) beter benut.

De gemeente brengt haar archief na verloop van tijd onder bij het RHCE, voor zover deze documenten niet vernietigd (moeten) worden.

Veranderingen en ontwikkelingen

De inhoud van de samenwerking is vastgelegd in het Samenwerkingsakkoord 2023-2026. In dit document zijn de inhoudelijke en procesmatige strategie en de te bereiken doelen van de samenwerking in het MRE-gebied vastgelegd. Op basis hiervan wordt jaarlijks een werkprogramma opgesteld, dat ook ieder jaar voor een reactie wordt voorgelegd aan de gemeenteraden. Afgelopen periode is onderzocht of het RHCE kon worden verzelfstandigd. Geconcludeerd is, dat RHCE binnen de GR MRE blijft.

Risico's

In het samenwerkingsakkoord hebben we afgesproken dat de Metropoolregio zich op strategisch niveau richt op de thema's Ruimte, Wonen, Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied. Ook in het (vrijwillige) samenwerkingsverband Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) werken we met andere gemeenten samen op deels dezelfde thema's. Binnen SGE werken we echter op tactisch en operationeel nivo, zodat de samenwerkingen elkaar aanvullen. Risico is, dat taken en werkzaamheden en dubbel wordt uitgevoerd of onvoldoende worden afgestemd. Dit vraagt continu onze aandacht.

Afbreukrisico van geen deelname

Het risico is dat de gemeente Son en Breugel zich buiten sluit als zij niet deelneemt aan de Metropoolregio. De Metropoolregio is een belangenbehartiger van de regio en weet ook middelen bij anderen (veelal via cofinanciering) los te krijgen.

Alternatieven voor geen deelname

Naast de Metropoolregio zijn er allerlei andere vormen van (gemeentelijke) samenwerking mogelijk. Zo is op subregionaal vlak een bestuursovereenkomst gesloten met de gemeenten in het stedelijk gebied van Eindhoven en wordt er ook in Dommelvalleiverband samengewerkt. Op het niveau van Zuidoost-Brabant is, inhoudelijk gezien, geen vergelijkbare samenwerking.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant.

Algemeen bestuur: lid: Suzanne Otters-Bruijnen, plv. lid: Jan Boersma.

Raadstafel21: twee leden vanuit de raad: Martien Merks en Flip Verhagen

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Jaarlijks zijn er vaste momenten dat zaken vanuit MRE worden voorgelegd: Jaarprogramma, kadernota, begroting en jaarrekening. Daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) te Eindhoven**Doel en openbaar belang**

De omgevingsdienst is een bij wet opgerichte rechtspersoon. De omgevingsdienst is opgericht om een verdere verbetering tot stand te brengen in:

- de dienstverlening bij de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van milieu en het behoud en verbetering van de bodem-, water- en luchtkwaliteit;
- de kwaliteit en veiligheid van de werk- en leefomgeving, zodat het aantal calamiteiten en milieudelicten afneemt.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De ODZOB heeft een relatie met de partners in de GR en andere opdrachtgevers die wordt gekenmerkt door bereikbaarheid, beschikbaarheid, snelheid en betrouwbaarheid waar het gaat om de levering van diensten en producten, de beantwoording van vragen en het voldoen aan verzoeken betreffende de fysieke leefomgeving.

Veranderingen en ontwikkelingen

ODZOB streeft er naar om in de toekomst voor alle deelnemers de brede taken in het kader van de Omgevingswet te gaan uitvoeren. De vereiste kwaliteitseisen zijn daartoe noodzakelijk.

Risico's

Indien de omzet achterblijft bij de verwachtingen zijn alle deelnemers aan de GR daarvoor (financieel) verantwoordelijk. Omdat het gemeentelijk werkprogramma slechts een klein onderdeel vormt van het totale uitvoeringsprogramma en -budget van de ODZOB is de individuele invloed van de gemeente(n) daardoor beperkt.

Afbreukrisico van geen deelname

Deelname voor wat betreft het basistakenpakket (vergunningverlening, toezicht, handhaving (VTH-taken), asbesttoezicht etc.) is wettelijk verplicht. Dit geldt niet voor de (incidentele) verzoektaken. Voor een groot deel van de verzoektaken is er geen gemeentelijke capaciteit en kennis meer aanwezig. Daarom zijn ook nagenoeg alle verzoektaken uitbesteed aan de ODZOB.

Alternatieven voor geen deelname

De deelname voor wat betreft het basistakenpakket is wettelijk verplicht. Voor de uitvoering van een deel van de individuele verzoektaken zou het mogelijk om een alternatief te organiseren, maar dit is niet realistisch.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant en de provincie Noord-Brabant.

Algemeen bestuur: lid: Jelle de Jong (wethouder), plv. Steven Grevink (wethouder).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks driemaal (kadernota, begroting, jaarrekening); daarnaast incidenteel afhankelijk van ontwikkelingen, zoals het rekenkameronderzoek naar het functioneren van de ODZOB.

GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: brandweezorg, ambulancezorg, geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio, rampenbestrijding en crisisbeheersing en de gemeenschappelijke meldkamer, door:

- Adequaat te reageren op spoedeisende hulpvragen van burgers, instellingen en bedrijven;
- Het organiseren en coördineren van geneeskundige hulpverlening in de regio;
- Het voorkomen en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar en/of ongevallen bij brand en alles wat hiermee verband houdt. Ook het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel en de coördinatie van de werkzaamheden op dit gebied behoort tot de taak van VRBZO;
- Het in beeld brengen van risico's;
- Het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Omdat veiligheidsrisico's zich niet houden aan gemeentegrenzen én omdat veiligheid een complexe zaak is, is in de Wet veiligheidsregio's (Wvr) bepaald dat de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant de verantwoordelijkheid voor veiligheid onderbrengen bij VRBZO. Hierdoor werken de gemeenten op regionale schaal aan een veilige leefomgeving voor mensen die er wonen en verblijven, professionele hulp verlenen als het nodig is, waarborgen creëren voor fysieke veiligheid en voorbereidingen treffen voor rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Veranderingen en ontwikkelingen

In april 2021 is de Visie 2025 VRBZO vastgesteld. VRBZO is ook in 2024 op basis van een uitvoeringsjaarplan aan de slag met de in de visie vastgestelde speerpunten en thema's: Samen voor veilig, Weerbare samenleving en Toekomstbestendige organisatie.

VRBZO ontvangt extra gelden van het Rijk om meer te investeren in crisisbeheersing. De gelden worden besteed aan de verbetering van crisisbeheersing en informatievoorziening in de regio, en aan een bijdragen aan landelijke verbetering van informatievoorziening.

VRBZO besteedt in 2024 extra aandacht aan het toekomstbestendig maken van brandweezorg. De afgelopen jaren creëerde VRBZO 'e'en efficiënte en doelmatige (brandweer)organisatie. De komende jaren zal de focus vooral liggen op vrijwilligheid, duurzaamheid, huisvesting, vakbekwaamheid en 2e loopbaanbeleid. Onderwerpen waarbij nieuwe (landelijke) inzichten vragen om een toekomstperspectief.

Risico's

Eind 2019 is de beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen 2020 - 2023 vastgesteld. De risico's van de organisatie zijn in de beleidsnota gebundeld tot drie onderwerpen waaraan een risicobedrag voor het weerstandsvermogen is gekoppeld:

risico's in algemene bedrijfsvoering € 500.000 - € 1.000.000

risico's model brandweezorg € 500.000 - € 1.000.000

risico grootschalige ramp/crisis € 500.000 - € 1.000.000

totaal benodigd weerstandsvermogen € 1.500.000 - € 3.000.000

Het is niet reëel dat bovengenoemde risico's zich gelijktijdig voordoen. Tevens is de impact van een ernstig incident en de majeure wijzigingen in model brandweezorg (nog) lastig te kwantificeren.

Daarom houdt VRBZO rekening met een totaal risicobedrag van € 2,0 miljoen.

Het weerstandsvermogen bedraagt € 2,0 miljoen. In 2024 zal worden gezien of er aanpassingen nodig zijn.

De deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling waarborgen de betaling van rente en aflossing van de door de Veiligheidsregio onder goedkeuring van gedeputeerde staten gesloten geldleningen volgens door het algemeen bestuur vast te stellen regels en naar evenredigheid van het aantal inwoners van iedere gemeente van het desbetreffende kalenderjaar en indien de geldschietters dit wensen onder het doen van afstand van de voorrechten, welke de wet aan borgen toelaat.

Afbreukrisico van geen deelname

Deelname is een wettelijke plicht (Wet gemeenschappelijke regelingen, Wet veiligheidsregio's).

Alternatieven voor geen deelname

Geen alternatieven.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door 21 gemeenten uit de regio Zuidoost Brabant.

Algemeen bestuur: lid: Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks tweemaal (begroting, rekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen over beleid en strategische keuzes binnen de veiligheidsregio.

GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Eindhoven**Doel en openbaar belang**

Het belang van de GGD is sinds 2020 duidelijker geworden dan ooit tevoren. De GGD speelt een cruciale rol in de infectieziektebestrijding als onderdeel van de Wet publieke gezondheid. De GGD draagt dus bij aan de gezondheid van onze inwoners en ter preventie van ziekten. De GGD zet snelle interventies in op het gebied van gezondheid en behartigt de belangen van de 21 gemeenten op dit vlak. Financiering van de GGD is op basis van een inwonerbijdrage van de deelnemende gemeenten, financiering van contracttaken, zorgverzekeraars en particulieren.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gemeente maakt gebruik van de professionele kennis en voorzieningen welke de GGD bezit en door de gemeente niet zelfstandig in stand gehouden kunnen worden. Tevens wordt door de samenwerking met de regiogemeenten een schaalgrootte bereikt die een efficiënte en effectieve aanpak mogelijk maakt tegen zo laag mogelijke kosten. Dit draagt op een positieve wijze bij aan de gezondheid van de inwoners van onze gemeente en uitvoering van tal van wettelijke taken.

Veranderingen en ontwikkelingen

Met ingang van 2021 is de jeugdgezondheidszorg 0-4 binnen de GGD geïntegreerd waardoor er een doorlopende lijn in de JGZ is. Dit heeft een positief effect op de zorgverlening aan onze jeugd, maar zorgt ook voor een sterkere GGD organisatie. De aankomende jaren wordt gewerkt aan optimalisatie van de doorlopende lijn 0-4 jaar binnen de JGZ en de integrale financiering van de totale JGZ 0-18. Daarnaast zoekt de GGD steeds meer de samenwerking met de andere GGD-en in Noord-Brabant op onder meer het Wmo toezicht en medische milieukunde.

Risico's

De GGD is in 2020 aan de slag gegaan met de bestuursopdracht om de financiële risico's voor gemeenten in de toekomst te beperken. Ondanks de coronacrisis is de GGD erin geslaagd deze opdracht uit te voeren. Echter is het voor de GGD noodzakelijk om een 'normaal' jaar te draaien om hier de volledige effecten van te zien. Trajecten die in gang zijn gezet zijn o.a. het principe van zelforganiserend werken, het Lean principe van het continu verbeteren van de processen, verbetering van de informatieveiligheid en de professionalisering van het risicomanagement. Daarnaast wordt de financiële basis versterkt door uitbreiding van de contracttaken. Overigens is dit laatste tevens een financieel risico bij het wegvallen van contracttaken. De effecten van de bestuursopdracht zijn steeds beter merkbaar waardoor de risico's voor de 21 gemeenten afnemen.

Afbreukrisico van geen deelname

Het afbreukrisico van de GGD is dat wanneer de GGD niet zou bestaan er:

- Geen behartiging van onze belangen bestaat op dit gebied en niet kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen waaronder het in stand houden van een GGD.
- Geen uitvoering wordt gegeven aan een wettelijke taak; de Wet Publieke Gezondheid. Als individuele gemeente in de omvang van Son en Breugel kan deze taak onmogelijk tegen dezelfde kosten uitgevoerd worden.

Alternatieven voor geen deelname

Het zoeken naar andere instanties (andere GGD) die uitvoering kunnen geven aan onze wettelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg is geen reële optie gezien de verwevenheid met de Veiligheidsregio.

Bestuurlijke betrokkenheid

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant.

Bestuurlijke vertegenwoordiging

Algemeen bestuur: lid: Steven Grevink.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks tweemaal (begroting, rekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Dienst Dommelvallei te Mierlo**Doel en openbaar belang**

Dienst Dommelvallei is het samenwerkingsverband van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel. In deze dienst zijn de bedrijfsvoeringstaken financiën, belastingen, personeel & organisatie, informatievoorziening en planning en control voor de drie gemeenten ondergebracht. Daarnaast hebben de gemeenten Son en Breugel en Nuenen de taken met betrekking tot werk en inkomen en dienstverlening in Dienst Dommelvallei ondergebracht.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Bij de vorming van Dienst Dommelvallei is aangegeven dat de dienst moet leiden tot: meer kwaliteit, minder kwetsbaarheid, minder kosten en goed werkgeverschap.

Veranderingen en ontwikkelingen

Dienst Dommelvallei stimuleert de samenwerking met en tussen de deelnemende gemeenten. Uitgangspunt is dat met de huidige collegiale houding van de partners er op diverse terreinen harmonisatie afspraken worden gemaakt. Bij harmonisatiewensen en nieuwe ontwikkelingen wordt in een zo vroeg mogelijk stadium gezamenlijk afgestemd binnen de structurele overlegvormen tussen portefeuillehouders, gemeentesecretarissen, contactpersonen en managementteams.

Risico's

Er bestaat een risico van uittreding van een van de drie deelnemers, indien twee van de drie overblijven wordt de organisatie kwetsbaarder. Een tweede risico betreft het verlies aan binding met de gemeente. Dit kan zich voordoen als niet continue wordt geïnvesteerd in verbinding en samenwerking. Het betreffen essentiële bedrijfsonderdelen die bij dienst Dommelvallei zijn ondergebracht, die nauw samenhangen en moeten samenwerken met onze gemeentelijke organisatie.

Afbreukrisico van geen deelname

Bij geen deelname kunnen ook geen voordelen van de samenwerking worden behaald.

Alternatieven voor geen deelname

De werkzaamheden weer zelf als gemeente oppakken of in andere verbanden samenwerkingsmogelijkheden zoeken.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel.

Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit drie leden per college van de deelnemers. Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester), Jelle de Jong (wethouder) en Jan Boersma (wethouder) namens Son en Breugel.

Het AB wijst uit zijn midden een voorzitter, die tevens voorzitter is van het Dagelijks Bestuur (DB). Het DB bestaat uit een collegelid uit het AB per deelnemer en de gemeentesecretarissen van de deelnemers. Suzanne Otters-Bruijnen is voorzitter van het DB.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks (begroting en jaarrekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van onderwerpen en ontwikkelingen

Gemeenschappelijke regeling WSD te Boxtel**Doel en openbaar belang**

WSD is ons sociaal ontwikkelbedrijf en voert de werkgeversverplichtingen van de voormalige Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit voor de gemeente Son en Breugel. Daarnaast begeleidt WSD inwoners die in het kader van de Participatiewet ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

In 2020 zijn alle gemeenteraden akkoord gegaan met de geformuleerde ambitie voor de doelgroep: iedereen doet naar vermogen mee, waarbij meedoen belangrijker is dan alleen het hebben van betaalde arbeid.

De koers van de WSD richt zich op het doorontwikkelen van de lokale infrastructuur van elke gemeente. De structuur richt zich op de begeleiding van inwoners in de gemeente zelf, de ondersteuning voor inwoners met de lokale partners en het organiseren van werkgelegenheid in de gemeente. Deze lokale infrastructuur wordt ondersteund met plusdiensten en een bundeling van expertise via WSD.

Veranderingen en ontwikkelingen

De WSW is per 1-1-2015 opgehouden te bestaan (er vindt geen nieuwe instroom plaats). De zittende doelgroep blijft gebruik maken van de WSW. Er vindt gemiddeld jaarlijks 5% uitstroom plaats van de doelgroep. Door middel van de instroom vanuit de Participatiewet wordt de omvang van het bedrijf en werknemersbestand in stand gehouden. De basis voor 2024 vormt het door het bestuur vastgestelde koersdocument 'Gezamenlijk doorontwikkelen'. Op basis hiervan stellen de deelnemende gemeenten (regio Boxtel, inclusief Nuenen en Son en Breugel) lokale plannen op in samenwerking met de WSD. Het koersplan vormt het financiële kader voor de komende jaren.

Risico's

WSD heeft een sluitende meerjarenbegroting opgesteld waarin rekening wordt gehouden met het behoud van het volume van 2100 medewerkers/inwoners vanuit de deelnemende gemeenten. Hiermee streven we naar een toekomstbestendige organisatie. De kans is aanwezig dat WSD aan de deelnemende gemeenten een aanvullende bijdrage vraagt wanneer in 2025 het break-even scenario niet gerealiseerd is. Volgens besluit van DB WSD van maart 2023 wordt een mogelijk negatief subsidieresultaat aangevuld vanuit de WSD Stimulusregeling.

Afbreukrisico van geen deelname

Hoog (bestuurlijk maar ook financieel als je zou besluiten om niet meer te deel te nemen aan de gemeenschappelijke regeling).

Alternatieven voor geen deelname

Aansluiten bij andere gemeenschappelijke regeling of inkoop van diensten.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de gemeenten Best, Boxtel, Nuenen, Oirschot, Oisterwijk, Meierijstad (alleen het verzorgingsgebied van de voormalige gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode), Son en Breugel, Sint Michielsgestel en Vught.

Algemeen bestuur: Steven Grevink en José Goossens-Junier

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks (begroting, rekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Blink

Doel en openbaar belang

Het doelmatig uitvoeren van de afvalinzameling en de reinigingstaken die bij wet, in het bijzonder de artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer, aan de gemeente zijn opgedragen en/of voortvloeien uit de aan de gemeente op grond van de Gemeentewet toevertrouwde zorg voor de eigen huishouding. Binnen de kaders van het publiekrecht en in samenwerking met een privaatrechtelijke rechtspersoon.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Actieve bijdrage aan de lokale vertolking van het landelijk beleid inzake preventie van huishoudelijk afval conform het vigerende Landelijk Afvalbeheerplan (LAP), met in acht neming van lokale accenten. Verzekeren van de openbare dienstverlening wat betreft hoogwaardige inzameling en verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen, dit alles binnen de grenzen van haar werkgebied.

Zorgdragen voor alle aanverwante activiteiten, zoals sortering, hergebruik en/of nuttige toepassing dan wel recycling van de huishoudelijke afval-/reststromen.

Belangrijk is dat binnen de samenwerking zonder winstoogmerk de kernactiviteiten met betrekking tot huishoudelijke afvalstoffen efficiënt en effectief worden uitgevoerd, zoals eerder omschreven, t.w. preventie en projectbeheer, inzameling, sortering en overslag, afzet en commercialisatie alsmede implementatie beheers- en controlesystemen in naam en voor rekening van de bij Blink aangesloten gemeenten en eventueel later aangesloten publieke partijen.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2023 hebben de gemeenten en PreZero geconstateerd dat er noodzaak is tot het ontvlechten van de publiek-private samenwerking. Dit leidt tot de uittrekking van PreZero, het aanpassen van de GR en het opstellen van een nieuwe business case voor de gemeenschappelijke regeling. De uitvoering hiervan krijgt in 2024 vorm.

Risico's

Risico van beëindiging van deelname in Blink door een of meerdere deelnemers.

Financieel risico voor deelnemers vanwege het ontbreken van eigen vermogen.

Aanbestedingsrisico's door het direct gunnen van diensten aan PreZero en/of andere partijen.

Afbreukrisico van geen deelname

Zelfstandige uittreding betekent schadeloos stellen van andere deelnemers. Aanbesteding en samenwerking met een andere afvalinzamelaar leidt tot veel minder flexibiliteit en minder invloed op de dagelijkse bedrijfsvoering.

Alternatieven voor geen deelname

Aanbesteding van de taken die betrekking hebben op huishoudelijke afvalstoffen en reiniging van verhardingen. Deelname in een andere GR constructie zoals Cure (de gemeenschappelijke regeling van gemeente Eindhoven, Valkenswaard en Geldrop-Mierlo).

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Naast onze gemeente nemen nog acht andere gemeenten in de regio deel in de gemeenschappelijke regeling.

Algemeen bestuur: J. Boersma (wethouder)

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Bij het vaststellen van de Begroting Blink;

Bij wijzigingen van de gemeenschappelijke regeling;

Bij toetreding van nieuwe gemeenten.

3-jaarlijkse evaluatie van Blink.

Vennootschappen en coöperaties

NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Doel en openbaar belang

De BNG Bank is de bank van en voor (decentrale) overheden en instellingen op het gebied van wonen, zorg, onderwijs, energie en infrastructuur. De BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De BNG Bank stelt de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Het betalingsverkeer van de BNG Bank richt zich specifiek op zakelijke klanten in de publieke sector. De BNG Bank biedt een volledig pallet aan zakelijke producten. Digitaal, efficiënt en veiligheid staan hierbij centraal.

Veranderingen en ontwikkelingen

Per eind 2018 heeft de BNG Bank duurzame obligaties uitgegeven. De opbrengst hiervan wordt duurzame projectfinanciering alsmede balansfinanciering van de Nederlandse gemeenten en woningcorporaties, die in hun categorie het best scoren op het gebied van duurzaamheid en sociaal beleid.

De BNG Bank gaat zelf vanaf 1 december 2023 het betalingsverkeer uitvoeren. De BNG en Centric hebben dit vanuit strategische overwegingen besloten. De overgang van een 20-tal medewerkers past in deze strategie. Centric blijft de IT-ondersteuning doen.

Risico's

De BNG Bank is na de Staat een van de grootste emittenten van Nederland. Het door de bank uitgegeven schuld papier heeft een credit rating AAA van Moody's, en AA+ van Standard & Poor's en AA+ van Fitch. Door deze top ratings kan de BNG Bank tegen lage prijzen geld aantrekken op de geld- en kapitaalmarkt. Hierdoor kan de bank hun klanten lage tarieven bieden.

De dividenduitkering is afhankelijk van de resultaten. De BNG streeft niet naar een maximaal, maar naar een redelijk rendement op het eigen vermogen. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De gemeente Son en Breugel bezit 29.991 aandelen à € 2,50 zijnde in totaal € 74.978.

Afbreukrisico van geen deelname

n.v.t.

Alternatieven voor geen deelname

n.v.t.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen, die zij bezitten (een stem per aandeel)

Als aandeelhouder: Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

NV Brabant Water te Den Bosch

Doel en openbaar belang

Brabant Water is het drinkwaterbedrijf dat aan 2,5 miljoen inwoners en bedrijven in Noord Brabant drinkwater levert en ervoor zorgt dat de klanten altijd en overal in Brabant kunnen rekenen op zuiver en veilig drinkwater. Een verantwoordelijke taak, waarnaar gehandeld wordt. Brabant Water streeft niet naar winst, maar wel naar de beste kwaliteit en dienstverlening.

Brabant Water biedt naast drinkwater ook water op maat en gespecialiseerde diensten en advies aan. De gemeente heeft een belang in Brabant Water N.V. van 14.982 aandelen à € 0,10 (totaal € 1.498).

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Brabant Water is als drinkwaterbedrijf primair verantwoordelijk voor het waarborgen van de continuïteit van de waterlevering in haar voorzieningsgebied en de kwaliteit en druk van het geleverde drinkwater.

Veranderingen en ontwikkelingen

Zorgen voor een robuust watersysteem blijft het speerpunt binnen Brabant Water. Dit om in een tijd waarin de watervraag stijgt en het klimaat verandert ook in de (nabije) toekomst voldoende drinkwater te kunnen leveren. Daarnaast is Brabant Water bezig om nieuwe paden te verkennen. Meebewegen en aanpassen aan nieuwe omstandigheden. Voorbeelden daarvan zijn het verkennen van aanvullende bronnen voor grondwater, innovaties en verdergaande verduurzaming.

De drinkwatertarieven zijn in Nederland niet overal hetzelfde. Brabant Water zit wat tarieven betreft onder het landelijke gemiddelde. Het is aannemelijk dat deze tarieven in de toekomst gaan stijgen. Droogte en een stijgende vraag naar drinkwater leiden tot een toenemende investeringsbehoefte. Ook toenemende kosten (stijgende energiekosten en hoge inflatie) noodzaken drinkwaterbedrijven ertoe om in de toekomst de drinkwatertarieven te verhogen.

Risico's

n.v.t.

Afbreukrisico van geen deelname

n.v.t.

Alternatieven voor geen deelname

n.v.t.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de aandeelhouders. Dat zijn de provincie Noord-Brabant en 60 gemeenten.

Als aandeelhouder: Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichtingen en verenigingen

Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond

Doel en openbaar belang

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost is een samenwerkingsverband tussen gemeenten, (justitiële) overheidsinstellingen en maatschappelijke organisaties. Het doel is de verbetering van veiligheid en leefbaarheid in de 21 gemeenten in Brabant Zuidoost. Het is van belang om onderscheid te maken tussen het zorg- en veiligheidshuis als professionele netwerkorganisatie en het zorg- en veiligheidshuis als facilitator voor ketenpartners. Het landelijk kader richt zich specifiek op het zorg- en veiligheidshuis als netwerkorganisatie van verschillende partners in de zorg-, de strafrechtketen en gemeenten, gericht op een ketenoverstijgende persoon-, systeem- en gebiedsgerichte aanpak van, of advisering rondom, complexe problematiek. In de rol van facilitator biedt de netwerkorganisatie aan ketenpartners de mogelijkheid om werkplekken te huren in een kantoor. Het zorg- en veiligheidshuis Brabant-Zuidoost is in de kern een smalle organisatie. Haar professionaliteit ligt op het gebied van procesregie, advisering en informatievoorziening.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De kracht van het zorg- en veiligheidshuis is een goede samenwerking tussen de verschillende organisaties om problemen op het gebied van veiligheid beter aan te pakken. Daarbij behouden alle partners hun eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden.

Problemen worden in een mix van preventie, repressie en zorg aangepakt. Zo wordt geprobeerd potentieel grote problemen klein te houden. De casussen worden aangepakt middels de werkwijze Casus Op Maat (COM) en de Persoonsgerichte Aanpak.

Daarnaast stimuleert en ondersteunt het zorg- en veiligheidshuis de gemeenten om in de toekomst gebruik te maken van het escalatiemodel in de zorg- en veiligheidsketen AVE (aanpak voorkoming escalaties) en dit lokaal te implementeren.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2016 is de rechtsvorm van het Zorg- en Veiligheidshuis gewijzigd en is de Stichting Beheer en Exploitatie Veiligheidshuis Brabant Zuidoost opgericht. Vanaf begin 2018 is de naam gewijzigd in Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost.

Er is gestart met de methodiek Persoonsgerichte Aanpak (PGA) voor een effectieve aanpak van hotshots (kopstukken/-sleutelfiguren). Deze systeemaanpak richt zich op daders van HIC-feiten, problematische jeugdkopstukken en andere personen die via de driehoek als veiligheidsprobleem zijn aangewezen.

Ook is in het zorg- en veiligheidshuis de Expertisetafel Radicalisering ingericht. Dit overleg is beschikbaar voor ondersteuning, advies en COM-zaken voor de schaalgrootte Oost Brabant voor wat betreft signalen/cases met betrekking tot radicalisering.

In 2022 is gestart met de PGA onbegrepen gedrag. Deze (nieuwe) PGA richt zich op personen met verward gedrag en een veiligheidsrisico.

Eind 2022 is er gestart met een pilot van de MDA++ aanpak. Dit is een werkwijze met als doel het duurzaam doorbreken van geweld in de meest complexe casussen en het realiseren van herstel met en voor de verschillende gezinsleden.

Risico's

Alle 21 gemeenten uit de regio nemen deel aan de Stichting en dragen daaraan bij.

Afbreukrisico van geen deelname

Er kan dan geen gebruik worden gemaakt van de voordelen die het zorg- en veiligheidshuis kan bieden, zoals informatie, expertise en menskracht. Bepaalde organisaties hebben ook aangegeven geen capaciteit te hebben om deel te nemen aan overlegstructuren in alle afzonderlijke gemeenten.

Alternatieven voor geen deelname

De gemeente moet dan zelf meer regelen en kan geen beroep meer doen op inbreng van bepaalde maatschappelijke instanties en strafrechtpartners.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant. Samenwerking met politie, maatschappelijke en justitiële organisaties.

Alle gemeenten vaardigen een wethouder zorg of een burgemeester af als lid van het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur kiest uit hun midden weer – per basisteam – een wethouder zorg en een burgemeester als lid van het Dagelijks Bestuur. Op dit moment worden de gemeenten die behoren tot het basisteam Dommelstroom vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur door voorzitter burgemeester P. Verhoeven (Heeze-Leende) en wethouder M. Sanders-de Jonge (Geldrop-Mierlo) namens de gemeenten die behoren tot het basisteam Dommelstroom.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichting Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot

Doel en openbaar belang

Inkoopuitgaven maken een zeer groot deel uit van de jaarlijkse begroting. Door samenwerking kunnen gemeenten hun inkoop professionaliseren. Daarnaast vertaalt de kwaliteit van inkoop zich direct in de kwaliteit van producten, diensten en werken. Integer en efficiënt inkopen heeft een positieve uitstraling naar burgers, het bedrijfsleven en de eigen medewerkers. Goed ingerichte inkoopprocessen vergroten het vertrouwen van de samenleving in de manier waarop gemeenschapsgeld wordt besteed.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gewijzigde Aanbestedingswet 2017 laat voldoende ruimte over om eigen beleid te voeren op het gebied van inkopen en aanbesteden. Het inkoop- en aanbestedingsbeleid waarborgt de naleving van wet- en regelgeving, een doelmatige inkoop en bestuurlijke integriteit. Het inkoopbeleid gaat uit van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur: openheid, objectiviteit en zorgvuldigheid. Door gebruik te maken van objectieve voorwaarden, kunnen gemeenten de keuze voor een leverancier verantwoorden. Deze helderheid biedt ook voordelen voor ondernemers, die weten waar ze aan toe zijn.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2017 heeft gemeente Son en Breugel het manifest Maatschappelijk verantwoord inkopen ondertekend en een actieplan vastgesteld. Dit betekent dat we bij elke aanbesteding de mogelijkheden voor social return en duurzaamheid opnemen. Ter ondersteuning daarvan maken wij gebruik van het advies Social Return van de WSD.

Risico's

Door deel te nemen aan BIZOB wordt het risico op juridische procedures door onjuiste inkoop- en aanbestedingstrajecten verkleind.

Afbreukrisico van geen deelname

De aansluiting bij BIZOB is een keuze voor continuïteit in organisatorische en personele zin voor de invulling van de inkoopfunctie. Naast het mislopen van de mogelijk gunstigere prijzen en/of hogere kwaliteit, ligt er een afbreukrisico op gebied van efficiencyverbetering, rechtmatigheid en een versterking van de expertise.

Alternatieven voor geen deelname

In plaats van aansluiting bij BIZOB kan ook gekozen worden voor het volledig intern invullen van de inkoopfunctie. Daarnaast kan een commercieel inkoopbureau worden ingehuurd om gelijksoortige ondersteuning te bieden.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Het verzorgingsgebied van BIZOB is ingedeeld in vijf clusters, te weten: 1. BOV en De Kempen; 2. Dommelvallei+ en A2; 3. Peelgemeenten; 4. Noordoost; 5. Overig, aangesloten organisaties niet zijnde gemeenten.

BIZOB is een stichting en wordt aangestuurd door de gemeenten. Vanuit elke aangesloten gemeente zit iemand in de Vergadering van Aangeslotenen. De afgevaardigde, namens Son en Breugel, voor de vergadering van aangeslotenen is de heer Jan Boersma. Het bestuur wordt gevormd door een afvaardiging van twee bestuurders per regio.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) te Son en Breugel**Doel en openbaar belang**

De doelstellingen van de SBBE zijn als volgt geformuleerd:

- Het bevorderen van de veiligheid in het algemeen en meer speciaal het bevorderen van ongestoord gebruik van hun goederen door de gerechtigden, alles op het bedrijventpark Ekkersrijt en omgeving
- Het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.
- De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het aanbieden van een pakket van beveiligingsmiddelen en –maatregelen. Dit pakket is gezamenlijk en in samenwerking met de beveiligingsbranche samengesteld door de gemeente Son en Breugel, de Nationale Politie, basisteam Dommelstroom en de gebruikers van bedrijventerreinen.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gemeente Son en Breugel verwacht van de SBBE dat zij de veiligheid op het industriepark Ekkersrijt zo optimaal mogelijk waarborgt door het treffen van maatregelen, in eerste instantie gericht op de aangesloten ondernemingen. De stichting SBBE moet zichzelf kunnen bedruipen met bijdragen van ondernemers, die nu nog op vrijwillige basis zijn aangesloten.

Het resultaat moet zijn het terugdringen van het aantal inbraken, het opsporen van eventuele daders en een toename van het algehele gevoel van veiligheid op Ekkersrijt.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2022 zijn betere camera's geplaatst en tevens is het aantal camera's uitgebreid. Op dit moment worden geen veranderingen of ontwikkelingen voorzien.

Risico's

Voor de gemeente vormt deze verbonden partij geen risico, omdat de gemeente geen vermogen aan de stichting beschikbaar heeft gesteld.

Afbreukrisico van geen deelname

Via de bestuurlijke vertegenwoordiger kan invloed worden uitgeoefend op de activiteiten van de SBBE. Zonder deze invloed kan het bestuur van de SBBE een richting kiezen die de gemeente Son en Breugel niet passend zou vinden.

Alternatieven voor geen deelname

De gemeente kan de beveiliging op het industriepark Ekkersrijt voor eigen rekening en risico uitvoeren. Dit is echter geen realistisch scenario, feitelijk is er geen alternatief aanwezig.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de gemeente Son en Breugel en Ondernemersvereniging Ekkersrijt (OVE)
Stichtingsbestuur: lid: J. Boersma (op voordracht van het college van B&W).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel te Son en Breugel

Doel en openbaar belang

Het exploiteren en beheren van de begraafplaats Wolfswinkel te Son en Breugel.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Uitgangspunt van de Stichting en de gemeente is een rendabele exploitatie van de begraafplaats. Tot op heden is het exploiteren van een begraafplaats niet rendabel. Na een onderzoekstraject samen met de Stichting heeft het college de raad eind 2021 een voorstel gedaan om in te stemmen met het aangaan van een samenwerking met Respectum crematorium B.V. om te komen tot de bouw van een kleinschalig crematorium en de overname van de begraafplaats en uitvaartcentrum Wolfswinkel. In de raadsvergadering van april 2022 is daar mee ingestemd. Daarna heeft de B.V. opdracht gegeven tot het opstellen van een nieuw bestemmingsplan om het crematorium mogelijk te maken. Het ontwerp bestemmingsplan is in augustus 2023 ter inzage gelegd. Aan het bouwplan van het crematorium wordt ook gewerkt, zodat een aanvraag om omgevingsvergunning kan worden ingediend wanneer de bestemmingsplanprocedure is doorlopen. Ook wordt dan de noodzakelijke exploitatieovereenkomst tussen de gemeente en de B.V. gesloten. Hierdoor wordt de samenwerking formeel bekrachtigd.

Veranderingen en ontwikkelingen

Het aantal begrafenissen neemt af. In de uitvaartzorg is meer vraag naar crematies en alternatieve wijzen van begraven.

Risico's

De gemeente heeft een lening en een aanvullende lening met recht van hypotheek en een achtergestelde lening aan de Stichting verstrekt. De Stichting komt haar afgesproken aflossingsverplichting op de lening met recht van hypotheek na. Omdat ingeschat wordt dat de Stichting onvoldoende in staat is om aan haar aflossingsverplichtingen in 2023 te voldoen is hiervoor een risico opgenomen in de risicoparagraaf. Voor de achtergestelde lening is een voorziening getroffen.

Afbreukrisico van geen deelname

Het in stand houden van een gemeentelijke begraafplaats is een wettelijke taak.

Alternatieven voor geen deelname

In het projectplan zijn een aantal scenario's uitgewerkt. Inmiddels heeft de raad in 2022 besloten een samenwerking aan te gaan met een externe partij om aan de begraafplaats een crematorium toe te voegen.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Gemeente Son en Breugel (50%), VOF P. Kuis & Zn., St. Oedenrode, (50%).

Stichtingsbestuur: lid: K. Vortman (raadslid, op voordracht van het college van B en W).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Verbonden Partijen	Realisatie Eigen vermogen 2022	Realisatie Vreemd vermogen 2022	Resultaat 2022	Prognose Eigen vermogen 2024	Prognose Vreemd vermogen 2024	Prognose Resultaat 2024	Bijdrage 2023	Bijdrage 2024
Gemeenschappelijke regeling								
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	14.449.317	13.786.189	469.458	13.512.219	11.966.526	0	249.735	256.011
Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	1.012.315	6.636.669	-2.253.508	1.848.541	6.336.669	0	0	501.764
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	2.251.206	40.146.000	474.203	2.167.498	40.926.084	0	886.554	951.570
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant Zuidoost (GGD)	5.465.592	26.123.076	412.439	4.287.000	13.802.000	0	663.363	751.076
Dienst Dommelvallei	550.000	5.281.000	216.000	642.000	3.469.000	0	4.797.761	5.397.304
Werkvoorziening de Dommel (WSD)	29.395.000	8.234.000	2.918.000	onbekend	onbekend	1.367.000	5.223	0
Reiniging Blink	nvt	6.229.000	nvt	nvt	onbekend	nvt	1.681.000	1.880.000
Vennootschappen en coöperaties								
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	4.615.000	140.844.000	300.000.000	onbekend	onbekend	onbekend	68.379	onbekend
Brabant Water	690.022.000	575.801.000	5.347.000	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage
Stichtingen en verenigingen								
Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost	onbekend	onbekend	188.030	onbekend	onbekend	onbekend	5.761	6.021
Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB)	1.405.076	1.139.797	1.003.218	onbekend	onbekend	onbekend	188.370	215.943
Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE)	81.666	81.666	11.865	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage
Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel	-247.567	642.237	22.674	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage

Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid en de gemeentelijke grondexploitaties hebben een belangrijke invloed op -en samenhang met- de realisatie van de andere beleidsprogramma's van een gemeente. Daarnaast hebben het grondbeleid en de grondexploitaties een grote financiële impact op de algehele financiële huishouding van de gemeente. De eventuele financiële kansen en risico's zijn van belang voor de algemene financiële en reservepositie van de gemeente.

Nota Grondbeleid

De Nota Grondbeleid 2021-2024 is op 17 december 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Met de vaststelling van Nota Grondbeleid is ook besloten om een actievare grondpolitiek te voeren. Als gevolg hiervan zijn er afgelopen periode gronden/locaties strategisch aangekocht.

De opdracht van de gemeenteraad om een Nota Kostenverhaal op te stellen waardoor aan particuliere initiatiefnemers een financiële bijdrage gevraagd kan worden voor plan-overstijgende kosten, wordt op dit moment uitgewerkt. Jaarlijks wordt de grondprijzenbrief geactualiseerd. Verder is de uitvoering van het reststrokenbeleid nog in volle gang. De komende jaren zal dit beleid voort worden gezet.

Binnen het grondbedrijf zijn er op dit moment 4 actieve grondexploitaties (Bouwgrond in Exploitatie):

- Akkerpad
- Centrum Breugel
- Centrum Son
- Sonniuspark

Voor grondexploitaties worden de komende jaren de volgende aangehouden:

Periode	Kosten		Opbrengsten				Rente	
	Civil	Plankosten	Woningbouw	Bedrijven	Kantoren	Overige	Kosten	Opbrengsten
2023	6,0%	6,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,92%	0,92%
2024/2025	4,0%	4,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,83%	1,83%
2026 e.v.	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	1,83%	1,83%

Project Akkerpad

Na een lange voorgeschiedenis is in 2020 met de projectontwikkelaar overeenstemming bereikt over de realisatie van 8 woningen op deze locatie en is op 24 september 2020 de grondexploitatie door uw raad vastgesteld. Op 19 januari 2023 is het bestemmingsplan Breugel, Akkerpad vastgesteld en is inmiddels onherroepelijk geworden. Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen voor het bouwrijp maken van de locatie. Naar verwachting neemt de projectontwikkelaar in 2024 de grond af. Deze relatief kleine ontwikkeling kent een positief resultaat. De Netto Contante Waarde per 1-1-2023 bedraagt € 21.444 positief.

Project Centrum Breugel

Voor het uitvoeringsprogramma Breugel is door de gemeenteraad op 17 december 2020 een nieuwe grondexploitatie vastgesteld. Sindsdien is gewerkt aan nadere uitwerking van de plannen en sommige delen zijn uitgevoerd. De uitvoering betreft met name vastgoedontwikkelingen en die onderdelen vallen buiten de grondexploitatie. In de grondexploitatie is verwerkt dat de schoollocatie van De Regenboog vrij komt voor ontwikkeling van woonruimte. Dit zal volgens planning gebeuren eind 2023. De Netto Contante Waarde per 1-1-2023 bedraagt € 2.182.401 negatief. Voor dit verlies hebben we een voorziening opgenomen.

Project Centrum Son

De grondexploitatie Centrum Son is op 21 december 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. In 2023 hebben we samen met een stedenbouwkundigbureau gewerkt aan de gebiedsvisie voor het centrum van Son. In het najaar starten we met het participatietraject. De Netto Contante Waarde per 1-1-2023 bedraagt € 4.386.767 negatief. Voor dit verlies hebben we een voorziening opgenomen.

Complex Sonniuspark (inclusief Ruimte voor Ruimte)

De laatste bouwkaavel van Sonniuspark is op 1 maart 2022 getransporteerd. Op dit moment worden nog enkele woningen afgebouwd. Ter afronding van het woonrijp maken verwachten we in 2023 nog kosten. Nadat deze kosten zijn gemaakt kan het complex worden afgesloten.

De uitvoering van de herinrichting Ockhuizenweg, dat ook onderdeel uitmaakt van deze grondexploitatie, is vertraagd wegens aanwezigheid van vleermuizen. Hierdoor zal dit onderdeel niet afgerond zijn voor de datum waarop de afsluiting van de grondexploitatie hebben voorzien. De kosten voor dit onderdeel worden daarom bij afsluiting van het complex gestort in de "voorziening afgesloten complexen grondbedrijf". Mogelijke financiële tegenvallers voor het onderdeel "Ockhuizenweg" kunnen we dan niet in de grondexploitatie opnemen, maar de nu geprognosticeerde kosten voor woonrijp maken, planontwikkelingskosten (POK), voorbereidings- en begeleidingskosten (VTU) lijken binnen de prognoses te blijven.

Als afronding van Sonniuspark werken we nog aan de ontwikkeling van het noordelijk park. Ter voorbereiding zijn reeds verschillende vergunning aangevraagd en verleend. Alleen op dit moment loopt er nog een vraagstuk rondom de belemmeringszone van de Delta Rhine corridor die onder het noordelijk park doorloopt. Zodra hier duidelijkheid over kunnen we in 2024 starten met de realisatie. De Netto Contante Waarde per 1-1-2023 bedraagt € 562.042 positief. (Netto Contante Waarde per 1 januari 2023 en winstneming van € 8.831.430). Met de vaststelling van de jaarrekening 2022 is de te veel genomen winst (€ 157.341) van 2021 gecorrigeerd, waardoor de Netto Contante Waarde ten opzicht van de jaarrekening is gestegen. In deze berekening hebben we geen rekening gehouden met de afdracht van vennootschapsbelasting.

Reserves en voorzieningen

Algemene reserve grondexploitatie

De stand van de reserve grondexploitaties bedraagt per 31-12-2022 € 1.876.000

Verliesvoorziening grondexploitaties

De contante waarde van alle geraamd verliezen van de verlieslatende grondexploitatie bedraagt sinds de jaarrekening 2022 in totaal 6.568.000 (31-12-2022). De verliesvoorziening is als volgt opgebouwd;

- Verliesvoorziening Centrum Breugel: € 2.182.000 (31-12-2022)
- Verliesvoorziening Centrum Son: € 4.386.000 (31-12-2022)

Nog te vormen grondexploitaties

In 2022 hebben we Ockhuizenweg 9 en 18 en Veerstraat 19 strategische aangekocht. In 2023 hebben we Houtens 19 en Sonniuswijk 32 – 34 strategische aangekocht.

Daarnaast zijn we nog met een derde agrariër op Sonniuswijk in gesprek over het strategisch aankopen van grond.

Voor de gronden die strategisch zijn aangekocht leggen we in een later stadium, na verdere planvorming, één of meerdere grondexploitaties voor aan de gemeenteraad. In de tussenliggende periode worden de gronden, als "warme gronden" tegen verwervingskosten geadmistreerd onder de materiele vaste activa. De boekwaarde wordt, minimaal eens in de 2 jaar, opnieuw beoordeeld.

Risico's

- De woningbouwkosten zijn in het eerste kwartaal van 2023 verder gestegen ten opzichte van 2022. Dit heeft onder andere te maken met de inwerkingtreding van nieuwe cao's waarin lonen zijn gecorrigeerd voor inflatie. In het eerste kwartaal van 2023 zijn de nieuwbouwprijzen licht gedaald. Dit heeft er toe geleid dat de residuale waarde van bouwgrond is gedaald. Als deze daling verder doorzet kunnen de residuale grondwaarde lager komen te liggen dan de in de grondexploitaties geprognosticeerde grondwaarde.
- Naast de woningbouwkosten zijn ook de kosten voor het bouw- en woonrijpen maken gestegen. Dit zal financiële gevolgen hebben voor lopende projecten
- Als gevolg van het monetaire beleid van de ECB om de inflatie te bestrijden is de hypotheek rente afgelopen periode sterk gestegen. Dit heeft een effect op leencapaciteit van potentieel kopers, met als gevolg de woningprijzen stagneren of dalen.
- Als gevolg van de sterk gestegen rente en de aankoop van strategische gronden is de interne rekenrente voor de grondexploitaties gestegen. De gestegen rekenrente is reeds verwerkt in grondexploitaties tijdens de jaarrekening 2022.. Als de rekenrente blijft doorstijgen zal dit financiële gevolgen hebben op voor de grondexploitaties tijdens de actualisatie bij de jaarrekening 2023.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden. De Woo schrijft voor dat er in de jaarlijkse begroting aandacht moet worden besteed aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo.

Contactpersonen Wet open overheid

De senior beleidsmedewerker en beleidsmedewerker met het taakveld Juridische zaken zijn aangewezen als contactpersonen als bedoeld in de Wet open overheid. De contactpersonen beantwoorden vragen en helpen bij het vinden van publieke informatie.

Openbaarmaking op verzoek

Op grond van artikel 4.1 van de Woo kan iedereen een verzoek om publieke informatie indienen bij een bestuursorgaan. Dit wordt ook wel passieve openbaarmaking genoemd. Verzoeken kunnen schriftelijk per post, digitaal via het formulier op de website of mondeling worden ingediend. Verzoeken om publieke informatie handelen we zoveel mogelijk in overleg met de indiener van het verzoek af. Het uitgangspunt is dat informatie openbaar wordt gemaakt, tenzij er sprake is van een van de uitzonderingsgronden van artikel 5.1 van de Woo of een van de beperkingen van artikel 5.2 van de Woo.

In 2023/2024 bekijken we hoe het proces voor het behandelen van verzoeken om publieke informatie kunnen vereenvoudigen, zodat we Woo-verzoeken eenvoudiger en sneller kunnen afhandelen.

Openbaarmaking uit eigen beweging

De Woo verplicht tot het actief, uit eigen beweging, openbaar maken van documenten. Dit wordt ook wel actieve openbaarmaking genoemd. Deze verplichting heeft betrekking op elf categorieën van informatie die benoemd zijn in artikel 3.3 van de Woo.

De verplichting tot actieve openbaarmaking is nog niet in werking getreden, maar wordt bij Koninklijk besluit gefaseerd ingevoerd.

De implementatie van de actieve openbaarmaking pakken we gezamenlijk op met Dienst Dommelvallei en de gemeenten Geldrop-Mierlo en Nuenen binnen het project Wet open overheid. Het actief openbaar maken van informatie gebeurt door middel van de Woo-index, www.organisaties.overheid.nl/woo. We zijn inmiddels aangesloten op de Woo-index en een aantal categorieën staan hierop gepubliceerd. In 2023/2024 gaan we daar verder mee aan de slag. Voor bepaalde categorieën is een nieuw publicatieplatform nodig. De verwachting is dat we daar in 2024 een korte termijn oplossing voor hebben.

Anonimiseringstool

Bij zowel passieve als actieve openbaarmaking moeten gegevens (met name persoonsgegevens) worden weggelakt. Op dit moment gebeurt dit handmatig en dit kost veel tijd. We onderzoeken of het mogelijk is om een anonimiseringstool aan te schaffen. Met een anonimiseringstool worden persoonsgegevens automatisch weggelakt.

Verplichte beleidsindicatoren

Op de website www.waarstaatjegemeente.nl - ontwikkeld voor gemeentelijke bestuurders en professionals - vindt u een dashboard dat is onderverdeeld in de 15 thema's over gemeentelijke onderwerpen. De gegevens komen uit verschillende bronnen en onderzoeken, zoals burger- en ondernemerspeilingen, CBS en andere centrale databronnen. U kunt de gegevens uit het dashboard gebruiken om te zien waar Son en Breugel staat. U kunt de gegevens ook vergelijken met andere gemeenten. Ter illustratie hebben wij het thema "gemeenteprofiel" hieronder toegevoegd: Voor meer informatie en overige kengetallen verwijzen wij u naar www.waarstaatjegemeente.nl.

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Omschrijving
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2022	Son en Breugel	16	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar. Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2022	Nederland	8	
Niet-sporters	%	2020	Son en Breugel	40,1	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
Niet-sporters	%	2020	Nederland	49,2	
Misdrijven - Gewelddsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2022	Son en Breugel	2,5	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Misdrijven - Gewelddsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2022	Nederland	4,6	
Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2022	Son en Breugel	2,8	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2022	Nederland	6	
Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2022	Son en Breugel	1,1	
Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2022	Nederland	1,4	
Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2022	Son en Breugel	3,4	
Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2022	Nederland	2,3	
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2021	Son en Breugel	102	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2021	Nederland	169	
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2021	Son en Breugel	13,9	
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2021	Nederland	33,2	
Funciemenging	%	2022	Son en Breugel	68,6	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Omschrijving
Funcitiemenging	%	2022	Nederland	53,8	
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	2022	Son en Breugel	194,2	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	2022	Nederland	174,1	
Gemiddelde WOZ-waarde	x €1.000	2023	Son en Breugel	459	De WOZ-waarde van alle woningen. Alle verblijfsobjecten in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) met minimaal een woonfunctie en eventueel een of meer andere gebruiksfuncties worden als woning aangemerkt
Gemiddelde WOZ-waarde	x €1.000	2023	Nederland	369	
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Son en Breugel	5,6	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar: de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Nederland	4,2	
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2022	Son en Breugel	9,1	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2022	Nederland	9,3	
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Son en Breugel	7	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Nederland	24	
Demografische druk	%	2023	Son en Breugel	80,3	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.
Demografische druk	%	2023	Nederland	70,3	
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2021	Son en Breugel	1,4	Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan. De periodeaanduiding '2021' staat voor schooljaar '2020/2021'.
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2021	Nederland	1,9	
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2022	Son en Breugel	802	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2022	Nederland	823	
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2022	Son en Breugel	861	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2022	Nederland	905	
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	Son en Breugel	1523	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	Nederland	825,4	
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2021	Son en Breugel	1	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Omschrijving
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2021	Nederland	1	
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	Son en Breugel	3	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	Nederland	6	
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2021	Son en Breugel	2	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2021	Nederland	2	
Netto arbeidsparticipatie	%	2022	Son en Breugel	75,7	Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).
Netto arbeidsparticipatie	%	2022	Nederland	72,2	
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2021	Son en Breugel	200,8	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2021	Nederland	431,2	
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	Son en Breugel	73,6	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	Nederland	197,7	
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	Son en Breugel	12,5	in percentage van alle jongeren tot 18 jaar, per 1 januari Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014), en in natura door de zorgaanbieder is geleverd. PGB gefinancierde hulp en zorg valt hier dus buiten. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. Zorg in Natura wordt direct vergoed aan de zorgverlener zonder tussenkomst van de zorggebruiker. In het kader van de jeugdzorg betekent dit dat de hulp rechtstreeks door de gemeente wordt vergoed. Persoonsgebonden budget (PGB) is een geldbedrag waarmee de zorggebruiker zelf zorg, begeleiding, hulp, hulpmiddelen of voorzieningen in kan kopen. Deze wordt verstrekt via de Sociale verzekeringsbank (SVB) maar is ook afkomstig van de gemeente.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	Nederland	13,2	
Jongeren met jeugdbescherming	%	2022	Son en Breugel	0,4	in percentage van alle jongeren tot 18 jaar, per 1 januari Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.
Jongeren met jeugdbescherming	%	2022	Nederland	1,2	
Jongeren met jeugdreclassering	%	2022	Son en Breugel	Geen data	in percentage van alle jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, per 1 januari

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Omschrijving
					Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtreding of het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.
Jongeren met jeugdreclassering	%	2022	Nederland	0,3	
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	2022	Son en Breugel	620	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeen
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	2022	Nederland	700	

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Programma's

Bedragen x €1.000

Programma's	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1. Interne en externe dienstverlening	3.109	220	-2.889	3.060	220	-2.840	2.942	220	-2.722	2.942	220	-2.722
Programma 2. Sociale leefomgeving	22.929	4.548	-18.381	22.971	4.549	-18.422	22.547	4.503	-18.044	22.304	4.326	-17.978
Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving	9.879	4.906	-4.973	10.086	5.056	-5.030	10.089	4.925	-5.164	10.252	5.127	-5.125
Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	5.285	3.828	-1.457	4.009	2.606	-1.403	3.208	2.233	-975	2.633	1.728	-905
Totaal	41.202	13.501	-27.701	40.125	12.430	-27.695	38.786	11.880	-26.906	38.131	11.402	-26.730

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Algemene uitkering	0	28.745	28.745	0	30.097	30.097	0	28.883	28.883	0	29.660	29.660
Dividenden	1	56	55	1	56	55	1	56	55	1	56	55
Lokale heffingen	162	5.500	5.338	162	5.688	5.526	162	5.850	5.688	162	6.047	5.885
Overige algemene dekkingsmiddelen	599	150	-449	1.121	150	-971	1.221	150	-1.070	1.310	150	-1.160
Treasury	-303	67	370	-292	61	354	-255	56	310	-250	50	300
Totaal	459	34.519	34.060	992	36.053	35.061	1.130	34.996	33.867	1.224	35.963	34.739

Overhead, onvoorzien en Vpb

Bedragen x €1.000

Overhead, onvoorzien en Vpb	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Onvoorzien	80	0	-80	80	0	-80	80	0	-80	80	0	-80
Overhead	7.984	219	-7.765	8.139	219	-7.920	8.361	219	-8.142	8.479	219	-8.260
Vennootschapsbelasting	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4
Totaal	8.068	219	-7.849	8.223	219	-8.004	8.445	219	-8.226	8.562	219	-8.343

Geraamd totaal saldo van baten en lasten

Bedragen x €1.000

Geraamd totaal saldo van baten en lasten	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Totaal saldo van baten en lasten	49.729	48.239	-1.490	49.340	48.702	-638	48.360	47.095	-1.265	47.918	47.584	-334
Totaal	49.729	48.239	-1.490	49.340	48.702	-638	48.360	47.095	-1.265	47.918	47.584	-334

Beoogde toevoegingen en onttrekkingen

Bedragen x €1.000

Programma's	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Mutaties programma 1	0	39	39	0	39	39	0	39	39	0	4	4
Mutaties programma 2	0	607	607	0	737	737	0	737	737	0	737	737
Mutaties programma 3	77	301	223	77	260	183	49	231	182	49	216	167
Mutaties programma 4	250	20	-230	250	20	-230	250	15	-235	250	15	-235
Totaal	327	966	639	327	1.056	729	299	1.022	723	299	972	673

Geraamd resultaat

Bedragen x €1.000

Geraamd resultaat	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Resultaat	50.057	49.206	-851	49.668	49.759	91	48.659	48.117	-542	48.217	48.556	339
Resultaat	50.057	49.206	-851	49.668	49.759	91	48.659	48.117	-542	48.217	48.556	339

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1. Interne en externe dienstverlening												
0.10 Mutaties reserves programma 1	0	39	39	0	39	39	0	39	39	0	4	4
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-851	0	851	91	0	-91	-542	0	542	339	0	-339
0.1 Bestuur	2.113	2	-2.111	2.063	2	-2.061	1.946	2	-1.944	1.946	2	-1.944
0.2 Burgerzaken	996	218	-778	996	218	-778	996	218	-778	996	218	-778
0.4 Overhead	7.984	219	-7.765	8.139	219	-7.920	8.361	219	-8.142	8.479	219	-8.260
0.5 Treasury	-302	124	425	-291	118	409	-253	112	365	-249	107	355
0.61 OZB woningen	108	2.814	2.706	108	2.920	2.812	108	3.007	2.900	108	3.128	3.020
0.62 OZB niet-woningen	24	2.676	2.652	24	2.758	2.734	24	2.833	2.808	24	2.909	2.885
0.64 Belastingen Overig	30	10	-20	30	10	-20	30	10	-20	30	10	-20
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	28.745	28.745	0	30.097	30.097	0	28.883	28.883	0	29.660	29.660
0.8 Overige baten en lasten	679	150	-529	1.201	150	-1.051	1.301	150	-1.150	1.390	150	-1.240
0.9 Venootschapsbelasting (Vpb)	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4
Totaal Programma 1. Interne en externe dienstverlening	10.786	34.997	24.212	12.366	36.532	24.166	11.974	35.474	23.500	13.067	36.406	23.339
Programma 2. Sociale leefomgeving												
0.10 Mutaties reserves programma 2	0	607	607	0	737	737	0	737	737	0	737	737
4.2 Onderwijshuisvesting	1.218	196	-1.022	1.464	196	-1.268	1.453	196	-1.257	1.442	196	-1.246
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	957	20	-938	957	20	-937	957	20	-937	957	20	-937
5.1 Sportbeleid en activering	271	85	-187	271	85	-187	259	73	-187	187	0	-187
5.2 Sportaccommodaties	807	138	-669	1.107	164	-943	1.098	164	-934	1.088	164	-924
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	587	135	-452	453	135	-318	435	135	-299	453	135	-318
5.4 Musea	7	0	-7	7	0	-7	7	0	-7	7	0	-7
5.5 Cultureel erfgoed	222	26	-196	221	26	-196	221	26	-195	220	26	-194
5.6 Media	75	0	-75	37	0	-37	37	0	-37	37	0	-37
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.843	496	-3.347	3.684	470	-3.214	3.664	458	-3.206	3.592	406	-3.186
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	767	0	-767	747	0	-747	747	0	-747	747	0	-747
6.3 Inkomensregelingen	3.786	3.193	-593	3.766	3.193	-573	3.766	3.193	-573	3.766	3.193	-573
6.4 WSW en beschut werk	791	0	-791	763	0	-763	740	0	-740	691	0	-691
6.5 Arbeidsparticipatieinstrumenten gericht op toeleiding naar werk	615	0	-615	615	0	-615	615	0	-615	615	0	-615
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.362	0	-1.362	1.255	0	-1.255	1.246	0	-1.246	1.246	0	-1.246
6.71A Huishoudelijke hulp (WMO)	1.437	0	-1.437	1.619	0	-1.619	1.431	0	-1.431	1.430	0	-1.430
6.71B Begeleiding (WMO)	690	0	-690	690	0	-690	690	0	-690	690	0	-690
6.71C Dagbesteding (WMO)	286	0	-286	286	0	-286	286	0	-286	286	0	-286
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	245	186	-60	245	186	-60	245	186	-60	245	186	-60
6.72A Jeugdzorg begeleiding	913	0	-913	680	0	-680	555	0	-555	544	0	-544
6.72B Jeugdzorg behandeling	744	0	-744	744	0	-744	744	0	-744	744	0	-744
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	443	0	-443	443	0	-443	443	0	-443	443	0	-443

Omschrijving	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	415	0	-415	415	0	-415	415	0	-415	415	0	-415
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	800	0	-800	800	0	-800	800	0	-800	800	0	-800
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	450	0	-450	450	0	-450	450	0	-450	450	0	-450
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	37	0	-37	37	0	-37	37	0	-37	37	0	-37
6.74C Gesloten plaatsing	-4	0	4	33	0	-33	33	0	-33	33	0	-33
6.81A Beschermd wonen (WMO)	2	0	-2	2	0	-2	2	0	-2	2	0	-2
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	2	0	-2	2	0	-2	2	0	-2	2	0	-2
6.82A Jeugdbescherming	247	0	-247	247	0	-247	247	0	-247	247	0	-247
6.82B Jeugdreclassering	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4
7.1 Volksgezondheid	907	74	-834	924	74	-850	919	52	-867	884	0	-884
Totaal Programma 2. Sociale leefomgeving	22.929	5.154	-17.774	22.971	5.286	-17.685	22.547	5.239	-17.307	22.304	5.063	-17.241
Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving												
0.10 Mutaties reserves programma 3	77	301	223	77	260	183	49	231	182	49	216	167
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.040	0	-1.040	1.034	0	-1.034	1.034	0	-1.034	1.033	0	-1.033
1.2 Openbare orde en Veiligheid	930	10	-920	934	10	-924	954	10	-944	934	10	-924
2.1 Verkeer en vervoer	1.966	33	-1.933	2.048	33	-2.015	2.126	33	-2.093	2.130	33	-2.097
2.2 Parkeren	10	0	-10	33	0	-33	33	0	-33	32	0	-32
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.774	79	-1.695	1.772	79	-1.693	1.761	79	-1.683	1.767	79	-1.688
7.2 Riolering	921	1.602	681	1.080	1.781	702	1.244	1.982	738	1.437	2.185	748
7.3 Afval	2.170	2.730	561	2.195	2.769	574	2.194	2.772	578	2.194	2.773	580
7.4 Milieubeheer	1.068	451	-617	990	383	-607	742	48	-694	724	46	-678
Totaal Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving	9.956	5.206	-4.750	10.164	5.316	-4.847	10.138	5.156	-4.982	10.301	5.343	-4.958
Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling												
0.10 Mutaties reserves programma 4	250	20	-230	250	20	-230	250	15	-235	250	15	-235
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	412	279	-132	407	274	-132	396	269	-127	391	264	-127
3.1 Economische ontwikkeling	149	98	-51	149	98	-51	149	98	-51	149	98	-51
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11	0	-11	11	0	-11	11	0	-11	11	0	-11
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	43	21	-22	43	21	-22	43	21	-22	43	21	-22
3.4 Economische promotie	93	27	-66	93	27	-66	93	27	-66	93	27	-66
8.1 Ruimte en leefomgeving	943	63	-879	909	63	-846	532	63	-469	462	63	-399
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.713	2.692	-20	1.475	1.475	0	1.107	1.107	0	608	608	0
8.3 Wonen en bouwen	923	647	-276	923	647	-276	877	647	-231	877	647	-231
Totaal Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	5.535	3.848	-1.687	4.259	2.626	-1.633	3.458	2.248	-1.210	2.883	1.743	-1.140
Totaal	49.206	49.206	0	49.759	49.759	0	48.117	48.117	0	48.556	48.556	0

Toelichting overzicht van baten en lasten

De toelichting op het overzicht van baten en lasten bestaat uit drie onderdelen, namelijk het analyse overzicht van baten en lasten, het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en het overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Analyse overzicht van baten en lasten

Programma 1. Interne en externe dienstverlening

1. Interne en externe dienstverlening	Bedrag
Begroting 2024 nieuw	24.212
Begroting 2024 oud	21.610
Verklaring van het verschil	2.602
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	3.271
Beleidswijzigingen en nieuw beleid kadernota 024-2027	-732
Nieuw beleid meerjarenbegroting 2024-2027	63
Totaal	2.602

Programma 2. Sociale leefomgeving

2. Sociale leefomgeving	Bedrag
Begroting 2024 nieuw	-17.774
Begroting 2024 oud	-16.129
Verklaring van het verschil	-1.645
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	-1.017
Beleidswijzigingen en nieuw beleid kadernota 2024-2027	272
Nieuw beleid meerjarenbegroting 2024-2027	-900
Totaal	-1.645

Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving

3. Fysieke en veilige leefomgeving	Bedrag
Begroting 2024 nieuw	-4.750
Begroting 2024 oud	-4.219
Verklaring van het verschil	-531
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	-451
Beleidswijzigingen en nieuw beleid kadernota 2024-2027	83
Nieuw beleid meerjarenbegroting 2024-2027	-163
Totaal	-531

Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling

4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	Bedrag
Begroting 2024 nieuw	-1.687
Begroting 2024 oud	-1.261
Verklaring van het verschil	-426
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	-335
Beleidswijzigingen en nieuw beleid kadernota 2024-2027	-17
Nieuw beleid meerjarenbegroting 2024-2027	-74
Totaal	-426

Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten

	2024		2025		2026		2027	
Omschrijving	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Programma 1 Interne en externe dienstverlening								
Programma 2 sociale leefomgeving								
Deelname GROZZerdam GROZZerdam richt zich op de gezondheidsbevordering van alle inwoners. Centraal in het project GROZZerdam staat het ondersteunen van bewoners(organisaties) bij het werken aan vitale wijken en dorpen met gezonde en gelukkige bewoners, met meer eigen regie en zorg voor elkaar, met inzet van technologie en ICT. De insteek van GROZZerdam is om op een ander wijze dan voorheen naar gezondheid en welbevinden (lifestyle) te kijken. Hierdoor is een incidentele subsidie toegekend.		50.000		50.000				
80 jaar bevrijding In 2024 herdenken en vieren we 80 jaar bevrijding. Het wordt waarschijnlijk wederom een groots evenement, vergelijkbaar met 2019 en 2014. Onder andere met de herdenkingstocht van Operation Market Garden en vele lokale activiteiten. De verwachting is dat de gemeente deels een coördinerende, deels een faciliterende en deels een uitvoerende rol heeft.		125.000						
Programma 3 Fysieke en veilige leefomgeving								
Programma 4 Economische en ruimtelijke ontwikkeling								
Grondexploitatie	2.692.415	2.712.505	1.474.822	1.474.912	1.107.292	1.107.382	607.612	607.702
Reststroken Het saldo op het budget reststroken.	45.238	62.910	40.238	57.685	35.238	47.165	30.238	41.940
Implementatie omgevingswet Implementatiekosten voor de omgevingswet.		283.369		383.369		8.369		8.369
Plan van aanpak Wvg-gebied Breeakker De raad heeft een motie aangenomen om een Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) te vestigen in het gebied 'Breeakker'. Hiervoor wordt er in 2024 een plan van aanpak opgesteld.		50.000						
Bedragen < 25.000 voor programma 1 t/m 4 Voorbeelden van posten zijn: Vennootschapsbelasting Aanstellen lokaal sociaal bemiddelaar Nota kostenverhaal	0	48.745	0	3.745	0	3.745	0	3.745
Subtotaal voor mutaties reserves	2.737.653	3.332.529	1.515.060	1.969.711	1.142.530	1.166.661	637.850	661.756
Mutaties reserves								
Vennootschapsbelasting Dit wordt gedekt uit de reserve vrije bestedingsruimte.	3.745		3.745		3.745		3.745	
Uitvoering groenbeleidsplan	41.475							
Onttrekking reserve rijkscompensatie corona Bijdrage VRBZO	11.374							
Onttrekking reserve duurzaamheid	25.000		15.000		15.000			
Reststroken Dit wordt gedekt uit de reserve reststroken.	20.000		20.000		15.000		15.000	
Totaal mutaties reserves	101.594	0	38.745	0	33.745	0	18.745	0

Totaal	2.839.247	3.332.529	1.553.805	1.969.711	1.176.275	1.166.661	656.595	661.756
Incidenteel saldo baten en lasten		-493.282		-415.906		9.614		-5.161
Begrotingssaldo		-850.991		91.258		-542.162		339.056
Begrotingssaldo structureel		-357.709		507.164		-551.776		344.217

Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Omschrijving	2024		2025		2026		2027	
	Toevoegingen	Onttrekkingen	Toevoegingen	Onttrekkingen	Toevoegingen	Onttrekkingen	Toevoegingen	Onttrekkingen
Reserve infrastructurele werken Ekkersrijt	327.438		327.438		299.077		299.077	
DR Nieuwbouw Sporthal		98.520		98.520		98.520		98.520
DR Nieuwbouw brandweerkazerne en werf		106.913		106.913		77.569		77.569
DR dak Emiliusschool		16.751		16.751		16.751		16.751
DR Vijverbergschool		10.038		10.038		10.038		10.038
DR Optimalisatie sportpark SBC		37.738		37.738		37.738		37.738
DR verledde		102.357		102.357		102.357		102.357
DR Parkeren Centrum Son				22.600		22.600		22.600
DR renovatie kunstgr velden SBC		100.899		100.899		100.899		100.899
DR Slowlane Ekkersrijt		1.258		1.258		1.258		1.258
DR fietsoversteek Bestseweg		5.939		5.939		5.939		5.939
DR gemeentehuis losse werkplekinrichting		35.395		35.394		35.394		0
DR nieuwbouw sporthal de Bongerd		4.755		4.755		4.755		4.755
DR Ruysdaelstraat kst omgeving school		1.440		1.440		1.440		1.440
DR aankoop units Bibliotheek		36.338		0		0		0
DR losse inrichting Dorpshuis		121.951		121.951		121.951		121.951
DR technische installaties en tribune		161.471		161.471		161.471		161.471
DR renovatie de Boerderij		19.381		19.381		19.381		19.381
DR Bongerd losse inrichting		0		8.643		8.643		8.643
DR Bongerd techn installatie		0		94.805		94.805		94.805
DR Bongerd bouwkosten		0		62.936		62.936		62.936
DR Dommelhuis nazorg en restpunten		3.750		3.750		3.750		3.750
Totaal	327.438	864.894	327.438	1.017.539	299.077	988.195	299.077	952.801

Voor een verdere toelichting op bovenstaande structurele mutaties verwijzen wij naar het overzicht reserves en voorzieningen met toelichting verderop in dit document.

Uiteenzetting van de financiële positie

Geprognosticeerde balans

Activa	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	98	88	77	67	67
Materiële vaste activa	90.790	93.602	94.369	93.926	92.693
Financiële vaste activa	1.763	1.714	1.662	1.618	1.573
Totaal Vaste activa	92.651	95.403	96.108	95.611	94.334
Viottende activa					
Voorraden	-211	1.959	3.269	5.047	5.047
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	6.126	6.126	6.126	6.126	6.126
Liquide middelen	940	940	940	940	940
Overlopende activa	3.661	3.661	3.661	3.661	3.661
Totaal Viottende activa	10.516	12.685	13.996	15.774	15.774
Totaal Activa	103.167	108.089	110.104	111.385	110.108

Passiva	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028
Vaste passiva					
Eigen vermogen	33.490	33.793	32.431	32.589	32.962
Voorzieningen	4.998	4.546	4.124	3.652	3.395
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer	54.491	59.561	63.361	64.956	63.563
Totaal Vaste passiva	92.979	97.900	99.916	101.197	99.920
Viottende passiva					
Netto-viottende schulden, met een rente typische looptijd korter dan één jaar	7.677	7.677	7.677	7.677	7.677
Overlopende passiva	2.511	2.511	2.511	2.511	2.511
Totaal Viottende passiva	10.188	10.188	10.188	10.188	10.188
Totaal Passiva	103.167	108.089	110.104	111.385	110.108

EMU-saldo

In het BBV wordt voorgeschreven dat de ontwikkeling van het EMU-saldo moet worden opgenomen in de begroting en de jaarstukken. Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis (moment van levering) in een bepaalde periode. Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen.

Hieronder is de berekening van het EMU-saldo weergegeven (bedragen x € 1.000).

Omschrijving	2023	2024	2025
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-1.508	-1.490	-638
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	-8.845	-2.802	-757
3 Mutatie voorzieningen	-240	-452	-423
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-4.210	-2.169	-1.311
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
EMU-saldo	-14.803	-6.913	-3.128

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Voordat de BBV werd ingevoerd was het gebruik dat gemeenten voorzieningen troffen voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zoals wachtgelden, vakantiedagen of wethouderspensioenen.

Vanwege de behoefte aan een eenduidige interpretatie van de financiële positie besloot het ministerie van BZK vervolgens dat desbetreffende “voorzieningen” onder het BBV niet meer getroffen mogen worden. In het BBV is ook opgenomen dat deze verplichtingen in de uiteenzetting van de financiële positie worden vermeld. In de tabel hieronder zijn alle vormen van aan de arbeidsrelatie verbonden salarissen en (rechten op) uitkeringen meegenomen.

Hierbij zijn de volgende vormen te onderscheiden:

- Beloningen tijdens het dienstverband: het salaris (inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering) van het personeel in dienst. Vanwege het ontbreken van een dienstverband zijn hierbij de raadsleden niet meegenomen.
- Uitkeringen bij ontslag: afkoopsommen.
- Pensioentoezeggingen: (wethouders-)pensioenen, wachtgeld en (verzekerings-)premies.
- Afvloeiingsregelingen: non-actieven en tijdelijke loondoorbetaling.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Beloningen tijdens het dienstverband	8.780	8.781	8.648	8.652
Uitkeringen bij ontslag				
Pensioentoezeggingen en wachtgeld	326	261	132	132
Afvloeiingsregelingen				
Totaal	9.106	9.042	8.780	8.784

Overzicht van investeringen

Uit te voeren investering per programma	Afschr. termijn	Reeds gevo- teerd	Invest. 2024	Invest. 2025	Invest. 2026	Invest. 2027	Totaal invest.	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Lasten 2027
Programma 1 Interne en externe dienstverlening											
Vervangen 3 bedrijfsauto's	7	163.000	17.000	0	0	0	180.000	2.934	28.954	28.491	28.029
Tractor John Deere	10	0	70.000	0	0	0	70.000	0	8.260	8.134	8.808
Loader werf	10	0	0	65.000	0	0	65.000	0	0	7.670	7.553
Aankoop auto toezicht en handhaving	7	0	25.000	0	0	0	25.000	0	4.021	3.957	3.893
Programma 2 sociale leefomgeving											
Uitbreiding Bloktempel/De Ruimte	40	2.807.850	1.213.505	0	0	0	4.021.355	2.833	50.541	172.918	171.109
Programma 3 Fysieke en veilige leefomgeving											
Routegeb. Prjct Bereikbaarheidsakk - 2024 t/m 2027	25	0	230.000	230.000	230.000	230.000	920.000	0	13.340	26.514	39.523
Twee sneeuwplougen Nido universal HYL240EPZ	10	0	35.000	0	0	0	35.000	0	4.130	4.067	4.004
Strooier stratos 3 maal	10	0	160.000	0	0	0	160.000	0	18.880	18.592	18.304
Sneeuwploueg SNK240 EPZ FLEX PRESS	10	0	16.000	0	0	0	16.000	0	1.888	1.860	1.830
Sneeuwborstel Danline M25-200	10	0	23.000	0	0	0	23.000	0	2.714	2.673	2.631
Zoutoplosser	7	0	32.000	0	0	0	32.000	0	5.147	5.065	4.983
Parkeervoorziening BuitensteBinnen	15	0	202.209	0	0	0	202.209	0	17.120	16.878	16.635
Fietsparkeervoorziening Bloktempel/De Ruimte	15	0	50.000	0	0	0	50.000	0	4.233	4.173	4.113
Ecologische verbindingzone Ekkersrijt	20	12.570	42.430	0	0	0	55.000	226	3.740	3.691	3.641
Groenbeleid jaarschijf 2024 t/m 2027	20	0	93.000	93.000	93.000	93.000	372.000	0	6.324	12.564	18.721
Ontwikkelingsvisie Nieuwe Heide & Oud Meer	20	5.000	65.000	45.000	15.000	30.000	160.000	90	1.260	2.070	2.340
Sparrenlaan (voorh Taylorstr-Nieuwstr-Dommelstr)	60	100.000	685.000	0	0	0	785.000	1.800	21.503	21.503	21.503
Fietsstr. Gentlaan Z - Doormanlaan Zuid Riolering	60	0	0	500.000	500.000	0	1.000.000	0	0	9.000	27.392
PWR 2023 Rioolvervangingen incl relining 2024 t/m 2027	60	0	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	4.000.000	0	27.392	54.784	82.176
PWR 2023 Vervanging electromech gemalen 2024 t/m 2027	15	0	200.000	200.000	200.000	200.000	800.000	0	15.333	30.666	45.999
Zandstraat exclusief bovenbouw	60	0	0	1.000.000	0	0	1.000.000	0	0	27.392	27.392
Vervanging persleiding Ekkersrijt 2000	40	0	0	450.000	0	0	450.000	0	0	15.879	15.879
Koppeling sloot Gentiaan-A-waterg sloot Bijenlaan	60	0	0	0	500.000	0	500.000	0	0	0	13.696
Vervangen textiel- en afvalbakken	15	0	38.000	0	0	0	38.000	0	3.217	3.172	3.126
Verv ondergrondse en bovengrondse containers 2024 t/m 2027	15	0	100.000	100.000	90.000	80.000	370.000	0	8.467	16.814	24.194
Vervangen KCA unit Milieustraat	15	0	100.000	0	0	0	100.000	0	8.467	8.347	8.227
Aanpassen Milieustraat	15	0	593.138	0	0	0	593.138	0	50.219	49.507	48.795

Programma 4 Economische en ruimtelijke ontwikkeling											
Totaal							16.022.702	7.883	305.150	556.381	654.496

Reserves en voorzieningen

Overzicht van reserves en voorzieningen

Bedragen x €1.000

Reserves	Balans 1-1- 2024	Balans 1-1- 2025	Balans 1-1- 2026	Balans 1-1- 2027	Balans 1-1- 2028
Algemene reserves					
Algemene reserve grondexploitatie	1.184	1.184	1.184	1.184	1.184
Reserve vrije bestedingsruimte	7.361	7.357	7.354	7.350	7.346
Algemene reserve	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal Algemene reserves	11.545	11.541	11.537	11.533	11.530
Bestemmingsreserves					
Reserve centrumontwikkeling Son en Breugel	943	943	943	943	943
Egalisatiereserve wegen	353	353	353	353	353
Reserve I&A	8	8	8	8	8
Reserve projectmatig werken	56	56	56	56	56
Reserve infrastructurele werken Ekkersrijt	2.073	2.401	2.728	3.027	3.326
Reserve uitvoering groenbeleidsplan	41	0	0	0	0
Reserve rijkscompensatie coronacrisis	147	135	135	135	135
Reserve natuur en landschap	451	451	451	451	451
Reserve duurzaamheid	308	283	268	253	253
Reserve reststroken	126	106	86	71	56
Reserve vluchtelingen	1.148	1.148	1.148	1.148	1.148
Totaal Bestemmingsreserves	5.655	5.885	6.178	6.447	6.731
Dekkingsreserves					
Reserve nieuwbouw sporthal	2.857	2.759	2.660	2.562	2.463
Reserve nieuwbouw brandweerkazerne + werf	2.298	2.191	2.084	2.006	1.929
Reserve dak Emiliusschool	235	218	201	184	168
Reserve Vijverbergschool	60	50	40	30	20
Reserve optimalisatie sportpark SBC	377	340	302	264	226
Dekkingsreserves verleden	1.951	1.848	1.746	1.644	1.541
Dekkingsreserve parkeren Centrum Son	568	568	545	522	499
Dekkingsreserve renovatie kunstgr velden	706	605	504	404	303
Dekkingsreserve Slowlane Ekkersrijt	133	131	130	129	128
Dekkingsreserve fietsoversteek Bestseweg	119	113	107	101	95
Reserve gemeentehuis losse werkplekinrichting	106	71	35	0	0
Reserve nieuwbouw sporthal De Bongerd	185	180	176	171	166
Reserve ruysdaelstraat kst omgeving school	29	27	26	24	23
Reserve aankoop units Bibliotheek	57	21	21	21	21
Dekkingsreserve losse inrichting Dommelhuis	665	544	422	300	178
Dekkingsreserve Dommelhuis technische installaties en tribune	2.184	2.023	1.861	1.700	1.538
Dekkingsreserve renovatie de Boerderij	461	442	422	403	383
Dekkingsreserve De Bongerd losse inrichting	61	61	52	43	35
Dekkingsreserve De Bongerd technische installaties	1.422	1.422	1.327	1.232	1.138
Dekkingsreserve De Bongerd bouwkosten	2.517	2.517	2.454	2.392	2.329
Dekkingsreserve Dommelhuis nazorg en restpunten	150	146	143	139	135
Totaal Dekkingsreserves	17.141	16.276	15.258	14.270	13.317
Totaal reserves	34.341	33.702	32.973	32.250	31.577

Bedragen x €1.000

Voorzieningen	Balans 1-1-2024	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening pensioenoverdracht wethouders	1.505	1.545	1.586	1.626	1.667
Voorziening compensatie Attero	148	148	148	148	148
Totaal Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	1.653	1.693	1.734	1.774	1.815
Voorzieningen onderhoud en egalisatie					
Voorziening onderhoud gebouwen	735	750	713	605	567
Totaal Voorzieningen onderhoud en egalisatie	735	750	713	605	567
Voorzieningen door derden beklemde middelen					
Voorziening riolering	1.869	1.388	981	602	376
Voorziening afval	629	603	585	558	525
Voorziening afgesloten complexen grondexploitatie	112	112	112	112	112
Totaal Voorzieningen door derden beklemde middelen	2.611	2.103	1.678	1.273	1.014
Totaal voorzieningen	4.998	4.546	4.124	3.652	3.395

Bedragen x €1.000

Staat van reserves en voorzieningen	Balans 1-1-2024	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028
Reserves	34.341	33.702	32.973	32.250	31.577
Voorzieningen	4.998	4.546	4.124	3.652	3.395
Totaal reserves en voorzieningen	39.339	38.248	37.097	35.902	34.973

Toelichting op de reserves

Inleiding

Algemeen

In deze toelichting richten wij ons hoofdzakelijk op de vermogensmutaties die betrekking hebben op 2024. Ook lichten we toe waarvoor de reserves bedoeld zijn.

Reserves

De reserves vallen uiteen in algemene reserves, bestemmingsreserves en dekkingsreserves. Algemene reserves fungeren als buffer, voor het opvangen van verliezen van algemene aard. Bestemmingsreserves daarentegen zijn gevormd voor een specifiek doel. Dekkingsreserves staan ter dekking van de afschrijvingslasten van enkele grote projecten/ investeringen.

Algemene reserves

Algemene reserve grondexploitatie

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
1.184	0	0	1.184

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2017 is er besloten een reserve grondexploitatie in te stellen met als doel een buffer te vormen voor conjuncturele risico's en exploitatierisico's binnen het grondbedrijf. Tevens met als doel indien noodzakelijk de verlies voorziening grondexploitatie te kunnen aan vullen.

Reserve vrije bestedingsruimte

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
7.361	0	4	7.357

De reserve vrije bestedingsruimte is de vrij besteedbare algemene reserve. De reserve vrije bestedingsruimte is bedoeld om eenmalige projecten te financieren die gedurende een jaar plaatsvinden en die niet uit de exploitatie bekostigd kunnen worden. De onttrekking betreft vennootschapsbelasting

Algemene reserve

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
3.000	0	0	3.000

In maart 2013 is de nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota is berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Besloten is dat de risicoanalyse regelmatig wordt geactualiseerd en dat deze actualisatie wordt gekoppeld met de P&C-cyclus. Dit gebeurt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Voor verder toelichting over deze reserve verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Reserve centrumontwikkeling Son en Breugel

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
943	0	0	943

Deze reserve is benut voor de bekostiging van feitelijke ontwikkelingen in het centrum en is betrokken bij onder andere de financiële analyse rond dekking kosten centrum (inclusief Groeipad) voor in ieder geval de projecten Gemeentehuis, Dommelhuis en deels voor een invulling van de parkeercapaciteit. In de toekomst is deze reserve bestemd voor het uitvoeren van initiatieven/ontwikkelingen in het centrum van de gemeente Son en Breugel.

Egalisatiereserve wegen

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
353	0	0	353

Deze reserve is gevormd om de in de exploitatie resterende middelen voor wegen beschikbaar te kunnen houden voor de wegen. De lasten in de exploitatie zijn daardoor in de jaren gelijkmatig.

Reserve I&A

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
8	0	0	8

Deze reserve is in 2008 gevormd in het kader van de samenwerking tussen de gemeente Nuenen ca. en de gemeente Son en Breugel op het gebied van I&A. Vanaf 1-1-2014 is I&A overgegaan naar Dienst Dommelvallei. In het Informatie Beleidsplan (IBP) is inzichtelijk gemaakt welke kosten voor de komende jaren noodzakelijk zijn.

De verwachte onttrekking is gebaseerd op het IBP zoals opgenomen in de begroting van Dienst Dommelvallei.

Reserve projectmatig werken

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
56	0	0	56

Deze reserve is bedoeld om verdere concrete invulling te kunnen geven aan het concept "projectmatig werken".

Reserve infrastructurele werken Ekkersrijt

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
2.073	327	0	2.401

Bij de liquidatie van de gemeenschappelijke regeling Industrieschap Ekkersrijt is er besloten een aparte bestemmingsreserve te vormen voor toekomstige infrastructurele ontwikkelingen op Ekkersrijt. Deze reserve dient voor infrastructurele werken zoals het aanleggen van de Slowlane, het aanleggen van Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV), ontbrekende schakels in het fietsnetwerk op Ekkersrijt, de herinrichting van de Eindhovenseweg en de Meubelboulevard en voor de tweede ontsluiting van Ekkersrijt op het Hoofdwegennet.

De toevoeging betreft:

- Kadernota 2022 verbetering bereikbaarheid regio
- Nieuw beleid meerjarenbegroting 2024-2027: bijdrage regionale bereikbaarheidsopgave

Reserve uitvoering groenbeleidsplan

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
41	0	41	0

Onze gemeente heeft een bijzonder groene uitstraling. Deze groene identiteit vinden we belangrijk en de grote waarde van de omringende natuur willen we bewaken en waar mogelijk versterken. Om dit te kunnen doen is een groenbeleidsplan gemaakt met daaraan gekoppeld een uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma van het groenbeleidsplan heeft een doorlooptijd van 10 jaar. Voor uitvoering van dit programma is een reserve uitvoering groenbeleidsplan gevormd. De onttrekking betreft uitvoering groenbeleidsplan.

Reserve rijkscompensatie coronacrisis

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
147	0	11	135

Bij de jaarrekening 2020 is besloten om het restant aan Rijksbijdrage voor de coronakosten te storten in een nieuw te vormen reserve.

De onttrekking betreft:

Kadernota 2022 bijdrage VRBZO

Reserve natuur en landschap

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
451	0	0	451

Deze reserve is in 2021 gevormd door het storten van € 451.000,- vanuit de reserve natuur compensatie, de reserve recreatie en natuurgebied West en de algemene reserve vrije bestedingsruimte. Het doel is de vorming van robuuste natuur- en landschapsontwikkelingen en het vergroten van de biodiversiteit. Deze doelen zullen worden behaald door het verwerven van gronden die van belang zijn voor de ontwikkeling van natuur en landschap. Vervolgens zullen de gronden ook daadwerkelijk worden ingericht als natuur.

Reserve duurzaamheid

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
308	0	25	283

De reserve is bestemd om continuïteit te bieden aan o.a. de versnelling van de energietransitie. Storting vindt plaats via middelen die worden ontvangen vanuit het Rijk. Onttrekking vindt plaats door dekkingsvoorstellen uit raadsbesluiten. Deze reserve is gevormd in de 2e bestuursrapportage 2021.

De geraamde onttrekking betreft de energiescans SonEnergie

Reserve reststroken

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
126	0	20	106

Deze reserve is gevormd bij de jaarrekening van 2021 ten behoeve van de bekostiging van het project reststroken. Het project reststroken moet zichzelf financieren op basis van de inkomsten uit de verkoop. Mochten deze inkomsten niet voldoende zijn, dan zullen er middelen worden onttrokken uit deze reserve.

De geraamde onttrekking betreft het egaliseren van de kosten en opbrengsten op het gebied van reststroken.

Reserve vluchtelingen

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
1.148	0	0	1.148

Deze reserve is bij de tweede bestuursrapportage 2023 gevormd voor de kosten van de opvang van vluchtelingen in de breedste zin van het woord.

Dekkingsreserves

Reserve nieuwbouw sporthal

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
2.857	0	99	2.759

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor sporthal de Landing te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve nieuwbouw brandweerkazerne en werf

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
2.298	0	107	2.191

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de brandweerkazerne en werf te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve dak Emiliusschool

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
235	0	17	218

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor het Dak Emiliusschool te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve Vijverbergschool

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
60	0	10	50

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor het opknappen van de Vijverbergschool te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve optimalisatie sportpark SBC

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
377	0	38	340

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de optimalisatie van sportpark SBC te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve verleden

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
1.951	0	102	1.848

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor het project verleden waarbij zowel masten als armaturen worden vervangen te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve parkeren Centrum Son

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
568	0	0	568

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor parkeren Centrum Son te dekken.

Reserve renovatie kunstgrasvelden

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
706	0	101	605

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de renovatie van de kunstgrasvelden te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve slowlane Ekkersrijt

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
133	0	1	131

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de Slowlane Ekkersrijt te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve fietsoversteek Bestseweg

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
119	0	6	113

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de fietsoversteek Bestseweg te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve gemeentehuis losse werkplekinrichting

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
106	0	35	71

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor DO gemeentehuis losse werkplekinrichting te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve nieuwbouw sporthal De Bongerd

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
185	0	5	180

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de nieuwbouw sporthal de Bongerd te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve Ruysdaelstraat kst omgeving school

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
29	0	1	27

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de Ruysdaelstraat kosten omgeving school te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Reserve aankoop units bibliotheek

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
57	0	36	21

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de aankoop units Bibliotheek te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Dekkingsreserve losse inrichting Dommelhuis

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
665	0	122	544

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de losse inrichting Dommelhuis te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Dekkingsreserve Dommelhuis technische installaties en tribune

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
2.184	0	161	2.023

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de technische installaties en tribune Dorpshuis te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Dekkingsreserve renovatie De Boerderij

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
461	0	19	442

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor de renovatie van de Boerderij te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Dekkingsreserve De Bongerd losse inrichting

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
61	0	0	61

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaalslasten van de investering de Bongerd losse inrichting te dekken

Dekkingsreserve technische installaties De Bongerd

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
1.422	0	0	1.422

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaalslasten van de investering de Bongerd technische installaties te dekken

Dekkingsreserve bouwkosten De Bongerd

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
2.517	0	0	2.517

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaalslasten van de investering de Bongerd bouwkosten te dekken.

Dekkingsreserve Dommelhuis nazorg en restpunten

1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2024
150	0	4	146

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaalslasten van de investering voor nazorg en restpunten Dommelhuis te dekken. De onttrekking is de jaarlijkse afschrijvingslast op deze investering.

Toelichting op de voorzieningen

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Voorzieningen zijn passiva posten op de balans, die een inzicht geven in de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

Voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Toevoegingen moeten derhalve gebaseerd zijn op de tijdige opbouw van de voorziening.

Op grond van het BBV is het niet toegestaan om rente bij te schrijven op de stand van een voorziening (uitzondering: indien binnen de berekening van de hoogte van de voorziening is uitgegaan van de contante waarde mag rente worden toegevoegd).

Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening pensioenoverdracht wethouders

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
1.505	50	9	1.545

Voor zittende wethouders dient op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) pensioen te worden opgebouwd. Dit pensioen -afhankelijk van de diensttijd als wethouder- komt tot uitkering na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Jaarlijks wordt er € 50.000 gestort in deze voorziening. De onttrekking is gebaseerd op de betaling van pensioenuitkeringen. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt op basis van de actuariële berekeningen bekeken of de voorziening voldoende op peil is.

Voorziening compensatie Attero

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2024
148	0	0	148

Deze voorziening is bij de jaarrekening 2022 gevormd voor de kosten van compensatie van Attero.

Voorzieningen onderhoud en egalisatie

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2024
735	91	75	750

In de raad van 2 december 2015 is het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) gebouwen in de gemeenteraad vastgesteld. De toevoegingen en onttrekkingen zijn op het MJOP gebaseerd, waarbij de dotatie aan de voorzieningen wordt aangevuld met de ontvangsten van de SIM-subsidie voor het groot onderhoud van de oude kerktoren en het oude raadhuis.

Voorzieningen door derden beklemde middelen

Voorziening riolering

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2024
1.869	0	481	1.388

In 2016 is een vGRP opgesteld waarin het college haar visie heeft neer gelegd voor de komende zes jaar. Hierin is ook een overzicht van benodigde investeringen voor verbeter- en vervangingsmaatregelen opgenomen. Tevens is in dit plan naar de exploitatiekosten voor het rioleringstelsel gekeken. De gevolgen van dit plan met de bijbehorende tariefsontwikkeling en mutaties in de voorziening riolering zijn verwerkt in deze begroting.

Voorziening afval

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2024
629	0	27	603

De egalisatievoorziening afval wordt ingezet voor onder andere:

- Compensatie Attero (meerkosten ten opzichte van de voorziening compensatie Attero)
- Kosten aanpassen milieustraat mbt veiligheid (hekken, camera's, etc.)
- Inhuren begeleiding aanpassing vloer milieustraat (conform raadsbesluit)
- Aanpassing bestrating 't Harde Ven ivm inzameling afval
- Strategisch traject ontvechting Blink 2023-2024

Het is onwenselijk om structurele kostenstijgingen te dekken met incidentele middelen. het is daarnaast onzeker hoe hoog verschillende kostenposten zullen uitvallen en dat de daadwerkelijke ruimte is.

Voorziening afgesloten complexen grondexploitaties

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 1-1-2024
112	0	0	112

Deze voorziening is gevormd om nagekomen kosten van afgesloten grondexploitaties te kunnen dekken.

Toelichting op de financiële positie

Inleiding

In deze paragraaf wordt kort toegelicht welke uitgangspunten zijn gebruikt voor de berekeningen in deze meerjarenbegroting.

Algemene uitkering

In meerjarenperspectief wordt door het Rijk rekening gehouden met een bepaalde groei van het areaal per maatstaf. Voor de berekening van de algemene uitkering in meerjarenperspectief wordt hierbij aangesloten.

Kostendeekkende tarieven

Voor de tarieven van rioolheffing, afvalstoffenheffing en leges wordt als uitgangspunt een kostendeekkendheid van 100% gehanteerd.

Onroerende Zaakbelasting (OZB)

Bij de berekening van de ramingen voor de OZB in meerjarenperspectief wordt aangesloten bij de toename of afname van de WOZ-waarden. De totale OZB-opbrengst neemt, naast de indexering, toe met de areaaluitbreiding gebaseerd op het woningbouwprogramma van onze gemeente.

Indexen

Voor de begroting 2024 en verder zijn de volgende indexen gebruikt. Deze zijn vastgesteld bij de kadernota 2024-2027:

Indexcijfers MPB 2024-2027	2024	2025	2026	2027
Loonkostenindex	4,50%	4,10%	3,90%	3,90%
Materiële kostenindex	5,90%	2,40%	1,90%	1,90%
Gewogen kostenontwikkeling	5,20%	3,25%	2,90%	2,90%

Voor de indexaties van de prijzen hanteren we de uitgangspunten zoals opgenomen in de financiële verordening. Deze indexaties zijn gebaseerd op de Macro Economische Verkenning (MEV). Deze gebruiken we normaliter voor alle jaarschijven van de begroting 2024. We weten op dit moment niet hoe de indexen zich meerjarig gaan ontwikkelen. We vinden het echter niet reëel om de uitzonderlijke situatie waarin we nu zitten ook meerjarig door te trekken (in 4 jaar verhogen we dan de begroting met afgerond 25%). Conform het voorstel bij de kadernota 2024-2027 is van de bestendige gedragslijn afgeweken en uit gegaan van de indexen uit de septembercirculaire 2022 (gebaseerd op het Centraal Economisch Plan). De GR-en Dienst Dommelvallei en het PlusTeam hebben dit ook gedaan. Net als bij de meerjarenbegroting 2023-2026 is het eerste begrotingsjaar bijgeraamd en voor de jaren daaropvolgend is een stelpost geraamd.

Rente

In de meerjarenbegroting 2024-2027 hanteren wij rentepercentages conform berekeningswijze BBV. Dat betekent dat de percentages voor 2024 berekent worden op basis van de vastgestelde beginsaldi van de balans per 1-1-2023 en de begrote standen per 1-1-2023.

Renteschema	%
Bespaarde rente over voorziening verliesgevende complexen bouwgrond	2,00%
Rente grondexploitatie	1,59%
Rente activa	1,80%

In de paragraaf financiering is het totaal van de rente en doorberekening van de rente opgenomen.

Eigen begroting raad

Volgens afspraak met uw raad hebben wij een aparte paragraaf in de begroting opgenomen waarin de verwachte kosten in verband met de raadswork zijn vermeld. Voor de hierbij horende beleidstoelichting verwijzen wij naar Programma 1: Interne en externe dienstverlening

Nr.	Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1	Notulering politieke avonden	35.209	46.109	45.329
2	Attentie einde jaar	1.820	960	1.017
3	Lidmaatschappen vng, fonds ggu	84.425	86.931	91.491
4	Lidmaatschap Vereniging voor raadsleden	-	1.622	1.718
5	Lidmaatschap vereniging van griffiers	454	460	487
6	Informele activiteit raad	5.768	8.331	8.817
7	Jaarlijkse bijdrage aan fracties	4.246	7.000	10.500
8	Loonkosten 17 raadsleden, griffier	348.096	352.801	361.621
9	Naheffing werkkostenregeling	29.922	26.416	26.416
10	Presentiegelden burgerleden	39.245	10.510	25.000
11	Conferenties en studiedagen	-	4.076	4.316
12	Visievorming raad en griffie	-	-	-
13	Rekenkamercommissie	21.379	24.591	26.042
14	Nieuwe bestuursstijl	23.830	25.665	27.110
15	Bijeenkomsten raad	22.444	5.890	6.312
	Totaal budget raad	616.838	601.362	636.176

De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten met toelichting, de uiteenzetting van de financiële positie met toelichting en het overzicht van de reserves en voorzieningen met toelichting.

Bijlagen

Subsidieoverzicht

Overzicht subsidies t.b.v. de begroting 2024			
Aan dit overzicht kunnen geen rechten worden ontleend			
Professionele organisaties	Subsidie 2024	Subsidie 2023	Verschil
LEVgroep	€ 987.884	€ 883.764	€ 104.120
Lumens	€ 592.161	€ 527.447	€ 64.714
Bibliotheek Dommeldal	€ 416.390	€ 408.956	€ 7.434
MEE de Meent Groep	€ 301.752	€ 274.363	€ 27.389
GGzE de Boei	€ 112.814	€ 106.245	€ 6.569
Stichting Leergeld	€ 54.432	€ 54.432	€ 0
jongerencentrum Oase	€ 17.307	€ 17.261	€ 46
Stichting Vestzaktheater	€ 144.260	€ 144.260	€ 0
Harmonie Pro Honore	€ 10.604	€ 10.626	-€ 22
I.V.N.	€ 10.647	€ 10.252	€ 395
Carrousel	€ 342	€ 967	-€ 625
Slachtofferhulp	€ 6.630	€ 5.950	€ 680
Stichting MeeDoen Werkt	€ 70.000	€ 70.898	-€ 898
Stichting MeeDoen S&B	€ 2.796	€ 2.814	-€ 18
Alzheimer Nederland	€ 1.666	€ 1.215	€ 451
Stichting Vrijwillige Mantelzorg	€ 2.300	€ 2.300	€ 0
Radio Son en Breugel	€ 12.394	€ 11.652	€ 742
Sport- en scoutingorganisaties	Subsidie 2024	Subsidie 2023	Verschil
Scouting Dutmella	€ 22.904	€ 22.422	€ 482
Scouting Bekkersgroep	€ 13.156	€ 12.672	€ 484
Voetbalvereniging SBC	€ 37.348	€ 47.310	-€ 9.962
Hockeyvereniging HTC Son	€ 14.371	€ 9.888	€ 4.483
HTC Son Tennis	€ 3.502	€ 3.456	€ 46
Tennisvereniging Son en Breugel	€ 3.912	€ 4.084	-€ 172
Tennisvereniging Pieter Brueghel	€ 3.592	€ 3.670	-€ 78
Korfbalvereniging De Corridor	€ 9.872	€ 8.004	€ 1.868
Badmintonclub Scarabee	€ 8.066	€ 7.522	€ 544
Volleybalclub Pieter Brueghel	€ 5.943	€ 6.373	-€ 430
Handbalvereniging Apollo	€ 17.829	€ 14.289	€ 3.540
Show- en dansvereniging Avanti	€ 1.740	€ 1.816	-€ 76
Boksvereniging Xhofleer-Weber	€ 6.440	€ 6.463	-€ 23
Gymnastiekvereniging Dioscuri	€ 2.830	€ 2.814	€ 16
Sociaal-culturele organisaties	Subsidie 2024	Subsidie 2023	Verschil
Vrouwenvereniging Scala	€ 500	€ 500	€ 0
Vestzakkomedie	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Gemeenschapsvoorziening Gentiaan	€ 28.138	€ 26.747	€ 1.391
Katholieke Vrouwen Beweging Son en Breugel	€ 500	€ 500	€ 0
VrouwAktief	€ 500	€ 500	€ 0
KBO Son	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
De boerderij Breugel	€ 112.330	€ 106.802	€ 5.528
Toneelgroep Maan	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Heemkundekring "Son en Breugel"	€ 2.229	€ 2.119	€ 110
DichtBij	€ 500	€ 500	€ 0
Hoi-Huis	€ 7.000	€ 7.000	€ 0
Smartlappenkoor Rawazzi	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Vereniging Vrouwencontact Son & Breugel	€ 0	€ 500	-€ 500
Sons Kamerkoor	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Vrienden van de Beiaard	€ 5.000	€ 5.000	€ 0

Zangvereniging Een van Zin	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Theaterkoor Sincère	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
PVGE	€ 5.000	€ 5.000	€ 0
KBO Breugel	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Zorg- en maatschappelijke organisaties	Subsidie 2024	Subsidie 2023	Vershil
Adviesraad Sociaal Domein	€ 9.011	€ 8.509	€ 502
Senioren Raad Son en Breugel	€ 6.500	€ 6.500	€ 0
Stichting C&G platform	€ 1.500	€ 1.500	€ 0
St. Belangenbehartiging Mantelzorgers Son en Breugel	€ 1.500	€ 1.500	€ 0
Stichting 2109	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Voedselbank Best e.o.	€ 5.000	€ 5.000	€ 0
Zonnebloem afdeling Son en Breugel	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Buurtbusvereniging Nuenen-Best	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Madelief Bijna Thuis Huis	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Goud voor Oud	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
EHBO vereniging	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Vier het Leven	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting HartSave	€ 0	€ 1.000	-€ 1.000
Stichting Doorpakken Wonen	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Differend Bewegen op maat	€ 0	€ 1.000	-€ 1.000
Evenementen	Subsidie 2024	Subsidie 2023	Vershil
BACK commissie	€ 4.100	€ 4.100	€ 0
Stichting Sixties-Seventies	€ 2.500	€ 325	€ 2.175
Stichting Kinderactiviteiten Son en Breugel	€ 2.750	€ 2.750	€ 0
Stichting Sint Nicolaascomité	€ 2.800	€ 2.800	€ 0
Stichting Giggut!?	€ 2.000	€ 2.000	€ 0
Stichting Breugels Festijn	€ 4.000	€ 4.000	€ 0
Breugelse rommeldag	€ 889	€ 889	€ 0
Stichting Oranjeviering Son en Breugel	€ 7.800	€ 7.800	€ 0
Overig	Subsidie 2024	Subsidie 2023	Vershil
Buurtvereniging Kanaalstraat	€ 500	€ 500	€ 0
Sonny Lazy Afternoon	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Son en Breugel Verbindt	€ 91.725	€ 86.615	€ 5.110
Stg Met je Hart	€ 1.000	€ 0	€ 1.000
Stg Kerstpakkettenactie SB	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Buurtvereniging Kanaalstraat	€ 500	€ 0	€ 500
Stg Vrienden van Berkenstaete	€ 1.000	€ 0	€ 1.000
Schuldhelpmaatje SB	€ 1.500	€ 0	€ 1.500
Buurtgemeenschap Elsenkeske	€ 500	€ 0	€ 500
Bewonersvereniging de Traverse	€ 500	€ 0	€ 500
Buurtvereniging D'n Beemd	€ 500	€ 0	€ 500
Totaal	€ 3.223.656	€ 2.994.141	€ 229.514
Enmalige subsidies	€ 15.000	€ 15.000	€ 0